

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Eva Pliberšek

**NAČELA SODELOVANJA, SKLADNOSTI IN
KOORDINACIJE V MEDNARODNEM RAZVOJNEM
SODELOVANJU EVROPSKE UNIJE TER V
SLOVENSKI RAZVOJNI POLITIKI**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Eva Pliberšek

Mentorica:izr. prof. dr. Maja Bučar

**NAČELA SODELOVANJA, SKLADNOSTI IN
KOORDINACIJE V MEDNARODNEM RAZVOJNEM
SODELOVANJU EVROPSKE UNIJE TER V
SLOVENSKI RAZVOJNI POLITIKI**

Diplomsko delo

Ljubljana 2007

Spoštovana mentorica, hvala za vso strokovno pomoč in potrpljenje.

Hvala, ljubeča družina, za podporo.

Hvala vsem ostalim, ki ste z dobro voljo veliko prispevali k nastanku tega dela.

Načela sodelovanja, skladnosti in koordinacije v mednarodnem razvojnem sodelovanju Evropske unije ter v slovenski razvojni politiki

Diplomsko delo obravnava proces vključitve temeljnih načel razvojnega sodelovanja (skladnosti politik za razvoj, komplementarnosti in koordinacije) v izvajanje aktivnosti na tem področju, tako na ravni Evropske unije (EU) kot na ravni nacionalnih držav. Le z upoštevanjem načel lahko zagotovimo bolj učinkovito pomoč ter s tem bolj uravnotežen svetovni razvoj. Glede na to, da je EU kot skupnost držav članic največja svetovna donatorica pomoči, naloga preverja, ali je pomoč tudi naslovljena v skladu z načeli ter tako pripomore k uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja (MDG). Izbrana področja analize obsegajo primera neskladnosti politik ter pomanjkanja sodelovanja in koordinacije pri usmerjanju razvojnih aktivnosti na ravni EU. Dodatne probleme imajo nove države članice (NMS), ki se v času prehoda in evropske integracije niso srečevale z razvojnim sodelovanjem, ampak so bile same prejemnice. Slovenija je ena izmed NMS, ki zaradi pomanjkanja izkušenj na tem področju, še ni zagotovila uspešnega izvajanja načel. Zaključujem, da bo najprej potrebno zagotoviti dobro pravno podlago ter vzpostaviti učinkovit mehanizem, ki bo dovoljeval sledenje iniciativam na evropski ravni in jih nato vključeval v slovenske razvojne aktivnosti. Ključno vlogo pri tem bo imela podpora političnih elit in splošne javnosti problematiki razvoja.

Ključne besede: mednarodno razvojno sodelovanje, skladnost politik za razvoj, komplementarnost, koordinacija.

Principles of complementarity, policy coherence and coordination within the international development cooperation of the European Union and Slovenia

The thesis treats the process of incorporating the fundamental principles of development cooperation (complementarity, policy coherence and coordination) into the implementation of the activities in this field within the European Union as well as in the nation states. More effective aid and balanced universal development could be attained only with the consideration of the principles. Taking into account that the European Union with its member states presents the largest donor of the aid, this thesis examines, if the aid is addressed according to the principles and therefore helps to achieve the Millennium development goals. The analysis is being made in the field of policy coherence and encompasses the lack of complementarity as well as cooperation in addressing the development activities within the European Union. New member states (NMS) are facing some additional problems, since during the transitional period and the European integration they were themselves aid recipients and therefore do not have many experiences in the field of development cooperation. Slovenia is one of the NMS, which did not assure the sufficient implementation of the principles due to the lack of know-how. For this purpose a good legal basis and the efficient mechanism, which will be able to follow the European initiatives and incorporate them into the Slovenian development activities, are needed. The support of the political elites and public to the development questions will be of major importance.

Key words: international development cooperation, policy coherence for development, complementarity, coordination.

KAZALO

1. UVOD	10
2. MEDNARODNO RAZVOJNO SODELOVANJE	14
2.1 <i>Operativna definicija</i>	14
2.2 <i>Bilateralna pomoč</i>	16
2.3 <i>Multilateralna pomoč</i>	16
3. RAZVOJNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE	17
3.1 <i>Zgodovinski pregled</i>	17
3.2 <i>Usmerjenost pomoči</i>	18
3.3 <i>Financiranje</i>	19
3.4 <i>Pravna podlaga evropske razvojne politike</i>	20
3.4.1 Pravna podlaga v pogodbah.....	20
3.4.2 Pravna podlaga v ostalih dokumentih.....	22
3.5 <i>Stanje evropske razvojne politike danes</i>	24
4. TEMELJNA NAČELA EVROPSKE RAZVOJNE POLITIKE	27
4.1. <i>Skladnost politik za razvoj</i>	27
4.1.1 Definicija	27
4.1.2 Pravna podlaga	28
4.1.3 Načelo skladnosti in razvojna politika Evropske unije.....	29
4.1.4 Primeri neskladnosti v razvojni politiki Evropske unije.....	31
4.2 <i>Načelo komplementarnosti in delitve dela</i>	33
4.2.1 Definicija	33
4.2.2 Pravna podlaga	36
4.2.3 Načelo komplementarnosti in delitve dela v razvojni politiki Evropske unije.....	38
4.2.4 Načelo komplementarnosti in delitve dela kot trenutna prioriteta Evropske unije.....	42
4.3 <i>Načelo koordinacije</i>	45
4.3.1 Definicija	45
4.3.2 Pravna podlaga	46
5. RAZVOJNA POLITIKA SLOVENIJE	48
5.1 <i>Splošni pregled</i>	48
5.2 <i>Usmerjenost pomoči</i>	50
5.3 <i>Mehanizem izvajanja pomoči</i>	52
6. TEMELJNA NAČELA RAZVOJNE POMOČI V SLOVENSKI RAZVOJNI POLITIKI	53
6.1 <i>Pravna podlaga</i>	53
6.2 <i>Načelo skladnosti politik za razvoj – analiza primera reforme sladkorne politike</i>	54
6.2.1 Razkorak med razvojno pomočjo in trgovino	54
6.2.2 Trgovina kot spodbujevalec ali zaviralec rasti	55
6.2.3 Trgovina s kmetijskimi pridelki in razvoj	58
6.2.4 Reforma sladkorne politike Evropske unije	61
6.2.5 Odziv Slovenije na predlagano reformo	63
6.2.6 Posledice sprejema reforme za Slovenijo in vprašanje skladnosti politik	64
6.3 <i>Načelo komplementarnosti in delitve dela v slovenski razvojni politiki – študija primera vsebinskih in geografskih prioritet</i>	67
6.3.1 Komplementarnosti in delitev dela znotraj države	68

6.3.2 Komplementarnost in delitev dela med državami	69
7. SKLEP	71
8. SEZNAM VIROV	74
<i>8.1 Seznam sekundarnih virov.....</i>	<i>74</i>
<i>8.2 Seznam primarnih virov.....</i>	<i>79</i>
9. PRILOGE	82

SEZNAM TABEL IN GRAFOV

Graf 3.5.1: Delež BND (v milijardah evrov), ki ga države namenajo za ODA	24
Graf 3.5.2: Delež BND (v odstotkih), ki ga države namenajo za ODA.....	25
Graf 3.5.3: Usmerjenost razvojne politike EU v regije, v odstotkih	26
Graf 3.5.4: Usmerjenost razvojne politike EU v sektorje, v odstotkih	26
Graf 4.2.3.5: Največje prejemnice razvojne pomoči EU in drugih donatorjev, v milijonih EUR	39
Graf 4.2.3.6: Število prioriternih držav novih članic iz skupine zapuščenih držav, nasičenih držav in držav z največjo stopnjo pomoči nečlanic EU	42
Graf 5.1.7: Znesek celotne ODA v posameznem letu, v milijonih evrov	49
Graf 6.2.2.8: Učinek liberalizacije trgovine na svetovno gospodarstvo in DVR v letih 2001 in 2015, v milijardah USD	56
Graf 6.2.3.9: Delež kmetijskih prihodkov glede na celoten BDP v primerjavi z odstotkom podhranjenega prebivalstva.....	58
Graf 6.3.2.10: Število prioriternih držav Slovenije, izbranih iz seznama največjih prejemnic sredstev ne-EU držav, iz seznama prioriternih držav starih članic in seznama držav »sirot«..	69
Tabela 4.2.3.1: Število prioriternih držav, primerjava med starimi in novimi članicami	40
Tabela 6.3.2.2: Primerjava nominalnih zneskov razvojne pomoči držav donatoric v državah prejemnicah v letu 2005	70

SEZNAM KRATIC

AfT	<i>Aid for Trade</i> (Pomoč za trgovino)
AKP	Skupina držav Afrike, Karibov in Pacifika, s katero ima Evropska unija poseben partnerski odnos
BND	Bruto nacionalni dohodek
CEF	Center za razvoj financ
CEP	Center za evropsko prihodnost
COM	<i>Communication from the European Commission</i> (Sporočilo Evropske komisije)
DAC	<i>Development Assistance Committee of the OECD</i> (Odbor za razvojno pomoč pri OECD)
DDA	<i>Doha Development Agenda</i> (Razvojna agenda iz Dohe)
DVR	Države v razvoju
EBA	<i>Everything but Arms</i> (Vse razen orožja)
ECB	<i>European Central Bank</i> (Evropska centralna banka)
ECOSOC	<i>Economic and Social Council</i> (Ekonomski in socialni svet)
EDF	<i>European Development Fund</i> (Evropski razvojni sklad)
EIB	Evropska investicijska banka
EK	Evropska komisija
ENPI	<i>European Neighbourhood and Partnership Instrument</i> (Evropski sosedski in partnerski instrument)
EP	Evropski parlament
EPA	<i>Economic Partnership Agreement</i> (Sporazum o gospodarskem partnerstvu)
EU	Evropska unija
FTA	<i>Free Trade Area</i> (Območje proste trgovine)
GAERC	<i>General Affairs and External Relations Council</i> (Svet za splošne zadeve in zunanje odnose)
GATT	<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i> (Splošni dogovor o carinah in trgovini)
GS	Generalna skupščina (<i>General Assembly</i>)
IBRD	<i>International Bank for Reconstruction and Development</i> (Mednarodna banka za rekonstrukcijo in razvoj)
IFC	<i>International Finance Corporation</i> (Mednarodna finančna korporacija)

ITF	<i>International Trust Fund for Demining and Mine Victim Assistance</i> (Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min)
LDC	<i>Least developed countries</i> (Najmanj razvite države)
MDG	<i>Millenium Development Goals</i> (Razvojni cilji novega tisočletja)
MEDA	<i>Financial and technical measures to accompany the reform of economic and social structures in the framework of the Euro-Mediterranean partnership</i> (Finančni in tehnični ukrepi za spremljanje reforme ekonomskih in socialnih struktur v okviru evro-sredozemskega partnerstva)
MFN	<i>Most favoured nation</i> (Status nacije z najvišjimi ugodnostmi)
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije
NMS	New member states (Nove države članice)
NVO	Nevladna organizacija
ODA	<i>Official Development Assistance</i> (Uradna razvojna pomoč)
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
PCD	<i>Policy Coherence for Development</i> (Skladnost politik za razvoj)
PEU	Pogodba o Evropski uniji (ali Maastrichtska pogodba)
RES	Resolucija
RS	Republika Slovenija
SB	Svetovna banka (<i>World Bank</i>)
STO	Svetovna trgovinska organizacija (<i>World Trade Organisation</i>)
SZVP	Skupna zunanja in varnostna politika
TRIPS	<i>Trade related intellectual property rights</i> (Pravice, vezane na patent proizvoda)
UNCTAD	<i>United Nations Conference on Trade and Development</i> (Konferenca ZN za trgovino in razvoj)
UNDP	<i>United Nations Development Programme</i> (Program ZN za razvoj)
UNIDO	<i>United Nations Industrial Development Organization</i> (Organizacija ZN za industrijski razvoj)
UNIFEM	<i>United Nations Development Fund for Women</i> (Razvojni sklad ZN za ženske)
ZMRS	Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju Republike Slovenije
ZN	Združeni narodi (<i>United Nations</i>)

1. Uvod

Le malo politik je ob koncu dvajsetega stoletja doživelo toliko burnih sprememb, kot prav razvojna. Delitev blaginje »razvitega severa« z »revnim jugom« je postala vsakdanja praksa in praktično vsaka država je že od konca druge svetovne vojne vključena v sistem razvojnega sodelovanja, bodisi kot država donatorica bodisi kot država prejemnica pomoči (Benko 1997: 210). Tako so glavne donatorice, ki prispevajo največji delež razvojne pomoči na svetu, ustvarile trdne mehanizme za prenos sredstev v države v razvoju (DVR), mednarodne razvojne agencije pa opredelile mednarodno sprejete standarde za dodelitev pomoči. Kljub temu je razvojna politika še vedno predmet dopolnjevanja, spreminjanja, pohval in kritik, kar posledično pripomore k njeni živi naravi.

Na globalni ravni med največje donatorice pomoči štejemo Evropsko unijo (EU), ki vključno s svojimi članicami izjemno pripomore k doseganju razvojnih ciljev tisočletja (MDG), ki so jih leta 2000 potrdile države v Generalni skupščini (GS) Organizacije združenih narodov (OZN). Celotna vrednost razvojne pomoči, ki jo letno prispeva EU, je ocenjena na več kot polovico vse svetovne pomoči.¹ Ne glede na visok znesek, pa je za samo usmerjanje pomoči v skladu z MDG in potrebami DVR potrebno, da države donatorice pri dodeljevanju pomoči upoštevajo temeljna načela: skladnost politik za razvoj (PCD), komplementarnost in delitev dela ter koordinacijo dejavnosti.² Le na tak način je lahko pomoč učinkovita in podana na način, da ne škoduje ciljem na drugih področjih, hkrati pa je porazdeljena enakopravno, v skladu s primerjalnimi prednostmi držav donatoric.

Tako EU kot njene članice so skušale z različnimi mehanizmi vpeljati temeljna načela v izvajanje svojih razvojnih politik. Pričakujemo lahko, da imajo pri slednjem predvsem nove države članice (NMS)³ številne težave. Kot mnoge druge, je tudi Republika Slovenija šele na začetku svoje poti, da nekoč postane zrela donatorica. Kot s samo prakso razvojnega sodelovanja, kakor tudi s temeljnimi načeli PCD, komplementarnosti in koordinacije, se Slovenija uradno srečuje šele od leta 2004, ko je graduirala pri Svetovni banki (SB) in postala del EU. Z namenom doseganja učinkovitejše pomoči, tako na ravni Slovenije, kot tudi na ravni celotne EU, je potrebno v prvi vrsti vzpostaviti učinkovit zakonodajni mehanizem,

---

¹Evropska komisija, EU Donor Atlas. Dostopno na http://ec.europa.eu/development/body/publications/docs/eu_donor_atlas_2006.pdf (5. maj 2007).

² Platform, Three C-s defined. Dostopno na http://www.three-cs.net/3cs_defined (1. junij 2007).

³ Termin nove članice uporabljam za vse države, ki so v EU vstopile leta 2004. Diplomsko delo zaradi pomanjkanja podatkov ne vključuje Romunije in Bolgarije, ki sta postali članici leta 2007.

osnovo za kasnejše upoštevanje načel. Za slednjo je v nadaljevanju potrebna pripravljenost političnih elit in sprejemanje splošne javnosti. Tukaj se zastavlja vprašanje, ali sta EU kot celota in Slovenija kot nova članica sprejeli vse potrebne ukrepe za čim boljše vključevanje temeljnih načel v svoje programe razvojne pomoči.

Hipoteza, ki jo bom skušala v diplomskem delu preveriti, je, da tako EU kot Slovenija ne izvajata načel skladnosti, komplementarnosti in koordinacije v celoti, pri čemer:

- **je EU v svojih letih delovanja vzpostavila učinkovit zakonodajni mehanizem, vendar bo potrebno izboljšati samo izvajanje;**
- **Slovenija nima pravne in politične osnove za vključevanje načel v svoje razvojne politike, zato sta splošna raven podpore in izvajanje slaba.**

Naloga je razdeljena na 6 poglavij.

Za lažje razumevanje in postavitev naloge v ustrezne okvirje bom pričela s pojasnjevanjem pojma mednarodno razvojno sodelovanje. Podala bom osnovno definicijo pojma, ki jo je sprejel Odbor za razvojno pomoč (DAC) Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) ter medsebojno opredelila multilateralno in bilateralno pomoč.

V tretjem poglavju bom obravnavala razvojno politiko EU, kjer bom skušala skozi analizo zgodovinskega pregleda, načina financiranja in usmerjenosti pomoči prikazati osrednjo podobo, ki bo služila kot osnova za nadaljnjo obravnavo v diplomskem delu. Zanimala me bo tudi pravna podlaga, ki jo bom podala na podlagi analize primarnih virov evropskega prava in ostalih mednarodnih dokumentov.

Četrto poglavje, v katerem obravnavam temeljna načela evropske razvojne politike (načelo PCD, komplementarnosti in koordinacije), predstavlja jedro diplomske naloge. Izmed treh načel bo vsako posebej obravnavano v ločenih podpoglavjih. Pri tem bom skušala najprej s splošno definicijo in analizo primarnih virov evropskega prava ter mednarodnih dokumentov dokazati, da ima vsako posamezno načelo dobro pravno podlago za nadaljnjo izvajanje. V nadaljevanju bo tudi slednje predmet obravnave. S študijami primerov pristopa EU do posameznih vsebinskih vprašanj (kmetijstvo, trgovina, migracije idr.) in analizo statističnih podatkov usmerjanja razvojne pomoči v posamezne prioritete države bom preverjala, ali bo

potrebno za dosledno upoštevanje omejenih treh načel okrepiti podporo držav članic in splošne javnosti.

S petim poglavjem naloga preide iz evropske na nacionalno raven, kjer bom skušala tudi na ravni države članice dokazati, da je izvajanje temeljnih načel razvojne politike šibko. Glede na to, da so med državami nove članice tiste, ki se soočajo s številnimi problemi na področju razvojnih politik, še posebej je vprašljiva njihovo izvajanje mednarodno sprejetih zavez,⁴ bo naloga analizirala trenutno stanje v enih izmed 10 članic, ki so v Unijo vstopile po letu 2004. Izbrala sem Slovenijo, ne zgolj zaradi tega, ker me zanima, kako je to področje urejeno doma, ampak ker si bom kot odgovorna za področje PCD v Sektorju za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč na Ministrstvu za zunanje zadeve (MZZ) tudi v prihodnje prizadevala, da bi Slovenija v največji možni meri zagotovila ustrezno upoštevanje vseh treh načel.

Pričela bom s splošnim pregledom slovenskega mehanizma razvojne pomoči, ki bo, tako kot v prvem delu diplomske naloge, ponovno služil kot temelj za nadaljnjo obravnavo. S šestim poglavjem bom prešla na posamezna načela. Ker sem predvidela, da Slovenija ni vzpostavila jasne pravne osnove za vsako posamezno načelo, bo prvo podpoglavje namenjeno skupnemu pregledu dokumentov, ki obravnavajo vsa tri načela. V nadaljevanju bom skušala z dvema študijema primerov dokazati, da je Slovenija šele na začetku izvajanja načel. Na področju PCD sem izbrala področje kmetijstva ter znotraj tega reformo sladkorne politike na ravni EU. Izbor ni naključen. Tematika je relevantna že nekaj let in zaradi nedavne reforme tudi aktualna. Predlagana reforma je v zadnjem letu na evropski ravni in tudi v Sloveniji požela veliko medijske pozornosti. Pri obravnavi bom poleg metode analiziranja dokumentov in odprtega intervjuja uporabila tudi svoje izkušnje na MZZ. Na ravni komplementarnosti in delitve dela bo predmet obravnave posvečen usmerjenosti slovenske razvojne politike na posamezna geografska in vsebinska področja. S primerjalno analizo podatkov na ravni držav članic bom skušala preveriti, ali Slovenija pri usmerjanju pomoči v zadostni meri upošteva načelo delitve dela.

---

⁴ Gre predvsem za zaveze izhajajoče iz Monterreyskega konsenza (povečanje deleža razvojne pomoči), Pariške deklaracije o učinkovitosti pomoči (povečanje delitve dela in učinkovitosti nudene pomoči v državah prejemnicah) iz zaveze, ki se nanašajo na Evropsko soglasje o razvoju. Podrobnejša predstavitev omenjenih dokumentov in zavez sledi v nadaljevanju.

Nalogo bom zaključila s sklepnimi ugotovitvami, preverjanjem predhodno zastavljene analize in predlogi, kako bi lahko Slovenija bolje zagotavljala osnovno izvajanje vseh treh načel.

Pri nastajanju diplomskega dela sem se soočala z nekaterimi omejitvami. Naloga obravnava le omejen izsek celotnega upoštevanja temeljnih načel, tako na ravni EU, kot tudi na ravni Slovenije. Izbor države sem že pojasnila. Analizirana področja so bila izbrana na podlagi kompleksnosti situacije, trenutne aktualnosti in dostopnosti podatkov.

Druga omejitev se neposredno nanaša na pravkar omenjeno. Slovenija se, kot ostale članice, s področjem razvojnega sodelovanja sooča šele nekaj let. Temu primerno so trenutno prizadevanja usmerjena na izgradnjo mehanizma za izvajanje pomoči in na uspešno upoštevanje mednarodnih zavez. S tem je, seveda, povezano pomanjkanje primarnih in sekundarnih virov, ki bi lahko služili za dobro analizo. Zaradi tega sem študije primerov naredila na podlagi trenutno dostopne literature ter v večji meri na podlagi lastnih izkušenj in internih gradiv MZZ.

2. Mednarodno razvojno sodelovanje

2.1 Operativna definicija

Sodobna mednarodna skupnost je, kakor že desetletja poprej, še vedno zaznamovana z razmerji prevlade in odvisnosti ter razvitosti in nerazvitosti, kar lahko apliciramo predvsem na odnos med »razvitim« Severom in »nerazvitim« Jugom (Benko 1997: 210). DVR se že desetletja soočajo s podobnimi problemi, kot so: revščina, lakota, migracije, življenjsko nevarne bolezni, velika rodnost in smrtnost, nizka raven pismenosti in osnovne izobrazbe ter onesnaževanje okolja. Ker pa vsi ti problemi niso omejeni zgolj na DVR oz. se njihove posledice širijo tudi v »razviti svet«, lahko v prvi vrsti pomoč razvitih držav nerazvitim vidimo kot investicijo v odpravo težav (Mavko 2006: 5).

Reševanje problemov »daleč stran« z namenom, da ne pridejo »bližje«, ni edini motiv za številna prizadevanja držav na področju razvojnega sodelovanja. Tako gre tudi za humanitarni čut »razvitega« Severa za izboljšanje položaja ter zmanjševanje revščine in lakote v DVR, kar bi načeloma moral biti osnovni motiv za dodeljevanje pomoči.

Vendar pa je, nasprotno, morda celo eden izmed največjih razlogov za »velikodušno« nudenje pomoči, zadovoljevanje gospodarskih interesov. Tako razvojna pomoč nastopa v vlogi doseganja zunanjih interesov države donatorice pomoči (Hook 1996: 8). Russet in Star (1992: 273) opozarjata na egoistično plat nudenja pomoči DVR, ko pojasnita, da je večina bilateralne pomoči namenjena državam, od katerih darovalec pričakuje jasno korist. Razvite države namreč namenjajo velik delež svoje razvojne pomoči prav v DVR, ki so bile nekoč kolonije donatoric. Po koncu druge svetovne vojne je dekolonizacija oz. protikolonialna revolucija načrtala nove smernice v smeri ekonomske in družbene emancipacije DVR (Benko 1997: 210) in tako so nekdanje kolonije postale samostojne države, ki so hkrati ostale, tako brez tuje nadvlade, kakor tudi brez pomembnih virov financiranja. Gre ponavadi za številne afriške države, iz katerih so v obdobju kolonializma razvite države črpale surovine, ob osamosvojitvi pa so mnoge med njimi zapadle v gospodarsko in politično krizo. Tem državam sedaj razvite namenjajo največji delež svoje pomoči ter na tak način ohranjajo nekdanjo gospodarsko navezanost in pomagajo nekdanjim izseljencem. Ena izmed oblik takšne pomoči je vezana pomoč, o kateri govorimo, kadar država donatorica kakorkoli pogojuje črpanje sredstev (Mavko 2006: 12). Pogojevanje takšne vrste se največkrat izvaja z vezavo na

dobavitelja (država prejemnica lahko porabi sredstva za nakup dobrin v državi donatorici) (Russet in Starr 1992, Mavko 2006). Slednje lahko državam donatoricam prinese številne koristi, hkrati pa vpliva na celo vrst gospodarskih motenj.

Vseeno pa moramo ločiti gospodarsko pomoč neki tuji državi od točno definirane razvojne pomoči. Tako Russet in Starr (1992: 273) definirata gospodarsko pomoč kot »prenos gospodarskih dobrin ali storitev od darovalca k prejemniku«, ki lahko »zajema kakršenkoli vir ali dobrino, denar, storitev ali tehnično pomoč«.

Kot uradno razvojno pomoč (ODA) pa OECD DAC⁵ (2007: 12) definira⁶ tiste mednarodne tokove kapitala v države ali območja na seznamu OECD DAC⁷ ter tiste prispevke mednarodnim organizacijam, ki jih nudijo uradne agencije, vključujoč državne in lokalne oblasti ter izvršne agencije, pri tem pa so prispevki:

- primarno namenjeni zagotavljanju gospodarskega razvoja in blaginje v DVR;
- v primeru posojila, dani po koncesijskih pogojih (vsebuje stopnjo finančne pomoči, ki ni manjša od 25 odstotkov).

Razvojna pomoč lahko nastopa v več oblikah:

- kot donacija (*grant*), ki je dana v obliki direktne finančne pomoči ali v obliki dobrine (*in kind*), česar pa država prejemnica ni dolžna povrniti;
- kot posojilo (*loan*), ki predstavlja finančno ali drugo obliko pomoči, ki jo je država prejemnica dolžna povrniti;
- kot neposredne investicije, izvozna posojila idr. (DCD/DAC (2007) 34).

---

⁵ DAC je eden izmed odborov OECD, ki si prizadevajo za izboljšanje učinkovitosti pomoči in doseganje trajnostnega razvoja. Že od leta 1961, ko je bil odbor ustanovljen, so njegove naloge usmerjanje ODA v skladu s potrebami DVR, periodični pregledi aktivnosti držav donatoric in koordinacija razvojnih prizadevanj. Članice DAC so: Avstralija, Avstrija, Belgija, Danska, EK, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Japonska, Kanada, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Portugalska, Španija, Švedska, Švica, Velika Britanija in ZDA. Status stalnega opazovalca imajo Mednarodni denarni sklad (*International Monetary Fund-IMF*), SB in Razvojni program Združenih narodov (*UN Development Programme-UNDP*). Dostopno na http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_33721_1_1_1_1_1,00.html in http://www.oecd.org/document/38/0,2340,en_2649_33721_1893350_1_1_1_1,00.html (3. maj 2007).

⁶ Definicija je povzeta po Smernicah za poročanje o ODA, ki jih je 6. aprila 2007 izdal OECD DAC. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/28/62/38429349.pdf> (3. maj 2007).

⁷ DAC seznam držav in pokrajin v razvoju, ki so upravičene do ODA, našteva tiste države, ki prejemajo pomoč, slednjo pa lahko v skladu s Smernicami za poročanje o ODA štejemo kot razvojno pomoč neke države donatorice državi prejemnici. Seznam prejemnic ODA je dosegljiv na <http://www.oecd.org/dataoecd/23/34/37954893.pdf> (3. maj 2007) in v prilogi.

Pogosto poleg finančnih tokov pomoč države donatorice vsebuje tudi delež tehničnega sodelovanja, ki se nanaša na prenos znanja v obliki podpore svetovalcev in raziskovalcev, izmenjave in štipendiranja študentov, organizacije seminarjev, okroglih miz in delavnic (DCD/DAC (2007) 34). Takšna pomoč lahko velikokrat še boljše pripomore k samemu razvoju države prejemnice, saj ob odsotnosti primerno izobraženega domačega kadra deluje na področjih, ki so najbolj izpostavljena ter na tak način vpliva tudi na uspešnejšo porabo direktnih finančnih transferov (Mavko 2006: 6).

ODA pa lahko ločimo tudi na bilateralno in multilateralno. V nadaljevanju bom podrobneje definirala obe kategoriji.

2.2 Bilateralna pomoč

Skladno s Smernicami OECD DAC za poročanje o ODA (DCD/DAC (2007) 34) so bilateralni prispevki tiste transakcije, ki jih država donatorica nudi neposredno državi prejemnici. Sem spadajo tudi transakcije preko tistih nacionalnih in mednarodnih nevladnih organizacij (NVO), ki so aktivne na področju razvoja in transakcije, ki so povezane z vprašanjem mednarodnega razvoja, kot so subvencije, namenjene razvojnemu izobraževanju in ozaveščanju javnosti idr.

Motivi za dodelitev bilateralne pomoči neki državi prejemnici so različni. Ponavadi gre za politične in strateške interese; pomoč se usmerja v države, ki so bile nekdanje kolonije države donatorice, hkrati pa še vedno ohranjajo velik delež prebivalstva, ki so prišli iz matične države ali so drugače gospodarsko in politično povezane z njimi. Tako je v obdobju 1970-1994 pomoč nekdanjim kolonijam znašala 57 odstotkov celotne bilateralne pomoči Francije, 78 odstotkov bilateralne pomoči Velike Britanije in kar 99,6 odstotkov Portugalske (Mavko 2006: 8). Po drugi strani nekatere največje donatorice, kot so Skandinavske države in Kanada, svojo razvojno pomoč usmerjajo predvsem v skladu s trenutnimi potrebami DVR, torej v najrevnejše države. Slednje nakazuje visoko raven ozaveščenosti javnosti glede položaja DVR in njihovih potreb.

2.3 Multilateralna pomoč

Multilateralno pomoč lahko na temelju Smernic OECD DAC za poročanje o ODA (DCD/DAC (2007) 34) opredelimo kot prispevke države donatorice instituciji, ki:

- se v celoti ali delno ukvarja z razvojnimi vprašanji;

- je hkrati mednarodna agencija, institucija ali organizacija (ali sklad, ki ga upravlja takšna organizacija), katere članice so nacionalne vlade;
- prispevke združi na način, da izgubijo svojo nacionalno identiteto, ter se povežejo skupaj z lastnimi sredstvi organizacije .

V primeru, da ima država donatorica kakršnikoli vpliv na sredstva, ki jih je prispevala neki mednarodni organizaciji, ter lahko vpliva na določitev držav prejemnic ali porabe sredstev (namen, način ali količina porabe), pa ta sredstva štejejo kot bilateralna pomoč (DCD/DAC (2007) 34).

Multilateralno pomoč torej nudijo mednarodne organizacije, kot so: OZN, posamezne agencije in skladi OZN (UNDP, Organizacija ZN za industrijski razvoj-UNIDO, Razvojni sklad ZN za ženske-UNIFEM, Konferenca ZN za trgovino in razvoj-UNCTAD idr.), institucije v okviru SB (Mednarodna banka za rekonstrukcijo in razvoj-IBRD, Mednarodna finančna korporacija-IFC idr.), institucije v okviru Mednarodnega razvojnega sklada, Svetovna trgovinska organizacija (STO), regionalne razvojne banke (Azijska razvojna banka, Medameriška razvojna banka, Afriška razvojna banka), institucije EU (Evropska komisija-EK, Evropski razvojni sklad-EDF, Evropska investicijska banka-EIB) in druge (DCD/DAC (2007) 34).

3. Razvojna politika Evropske unije

3.1 Zgodovinski pregled

Razvojna prizadevanja EU in iz njih izhajajoča skupna razvojna politika je v zadnjih letih postala ena izmed najbolj uspešnih politik na evropski ravni. Tako EU, vključno z državami članicami, prispeva več kot polovico svetovne razvojne pomoči, kar posledično tudi ključno vpliva na doseganje MDG (Kovach in Wilks 2006: 3).

Kljub današnji praksi razvojna politika EU v času hladne vojne oz. neposredno po drugi svetovni vojni ni bila tako »veličastna« kot danes. Obdobje po koncu svetovne vojne je bilo zaznamovano z usmerjenostjo predvsem na posamezne nacionalne države znotraj tekmovalnega bipolarnega sistema. ODA se posledično ni pojavljala kot element evropske integracije, ampak kot zunanja politika držav v procesu dekolonizacije, pri čemer so države pomagale k razvoju predvsem svojim nekdanjim kolonijam (Brown in O'Connor 1996: 91–

104). Dodaten vpliv na nacionalno naravo razvojne pomoči je imelo dejstvo, da se je ena izmed največjih donatoric razvojne pomoči, Velika Britanija, pridružila EU šele leta 1973.

Obdobje vstopa Velike Britanije je bilo hkrati obdobje pričetka integracije razvojnih politik evropskih držav. Slednje dokazuje tudi sprejetje Konvencije iz Loméja leta 1975.⁸ V začetku sedemdesetih je bilo v svetu zaznati val osamosvajanja in vzpostavitve novih, neodvisnih držav, ki so v prvih letih delovanja (mnoge tudi kasneje) potrebovale obsežno gospodarsko pomoč. Prav tako je bilo isto desetletje zaznamovano z dvema največjima naftnima krizama leta 1973 in 1979, kar je skupno prispevalo k vzpostavitvi soodvisnosti, skupne razvojne politike in vedno večjemu naslanjanju držav donatoric na multilateralne razvojne tokove. Skupna razvojna politika je nato v osemdesetih in, predvsem, devetdesetih le še napredovala in tako postala ključni del Skupne zunanje in varnostne politike (*Common foreign and security policy* -SZVP) (Brown in O'Connor 1996: 91–104).

Danes EU (vključno z državami članicami) nastopa kot največji svetovni donator razvojne pomoči. Pri tem ima pomembno vlogo EK, ki sama prispeva okoli desetino vseh svetovnih sredstev (Hoebink 2004: 55). Pomoč je usmerjena v skladu s temeljnimi cilji evropske razvojne politike: doseganje trajnostnega razvoja, zmanjševanje revščine v DVR in integracija slednjih v globalno gospodarstvo.

3.2 Usmerjenost pomoči

Regionalno je prioriteta evropske razvojne politike skupnost 79 držav iz Afriške, Karibske in Tihomske regije (AKP).⁹ Sodelovanje med slednjimi je urejeno na podlagi sporazumov. Leta 1975 podpisana Konvencija iz Loméja (potekla je leta 2000) je vzpostavila obširen in učinkovit sistem razvojne pomoči, ki ga je nadaljeval Sporazum iz Cotonouja, podpisan 23.

---

⁸ Konvencija iz Loméja predstavlja dogovor med EU in Afriškimi, Karibskimi in Tihomorskimi (AKP) državami glede trgovine in pomoči, ki je bil podpisan februarja 1975 v prestolnici Toga, Loméju. V času od 1975 do 2000 so bile podpisane štiri konvencije, leta 2000 pa jih je zamenjal Dogovor iz Cotonouja. Dostopno na <http://www.acpsec.org/en/conventions/lome1.htm> (7.maj 2007).

⁹ Seznam AKP držav. Dostopno na http://www.acpsec.org/en/jpa/edinburgh/ACP_PA_members_e.htm (1. junij 2007).

junija 2000.¹⁰ Slednji je predvidel tudi nekaj novosti, predvsem liberalizacijo trgovine med AKP državami in EU do leta 2008.

EU pa namenja pomoč tudi v ostale regije. Podobno kot pri sodelovanju z AKP državami, tudi tukaj mehanizem dodeljevanja pomoči temelji na posebnih dogovorih, ki jih na eni strani sklenejo evropske države v okviru EU ter na drugi strani države partnerice. Slednje pa ne izključuje bilateralnih zavezništov med članicami EU in tretjimi državami.

Z mediteranskimi državami je EU sprva sklepala bilateralne dogovore, kasneje pa je bil s konferenco v Barceloni, leta 1995, uveden poseben proračunski sklad, ki je vključeval finančne in tehnične ukrepe za spremljanje reforme ekonomskih in socialnih struktur v okviru evro-sredozemskega partnerstva (MEDA). Le-ta je poleg finančne pomoči predvidel tudi prost dostop do trga EU. V začetku leta 2007 je sistem MEDA zamenjal Instrument evropske sosedске politike (*European Neighbourhood and Partnership Instrument-ENPI*).¹¹

Tudi v državah Azije in Latinske Amerike je sodelovanje osnovano na bilateralnih gospodarskih in trgovinskih dogovorih. Podpisani so bili z Indijo (leta 1981), Brazilijo (1982) in Kitajsko (1985).¹²

3.3 Financiranje

Virov, iz katerih EU črpa sredstva za ODA, je več. Najprej je potrebno omeniti delež, ki ga države članice prispevajo v celoten proračun EU, kar predstavlja tudi osrednji in stalen finančni instrument evropske razvojne politike.

Prav tako se projekti razvojnega sodelovanja financirajo tudi iz dveh dodatnih virov:

- preko EDF,¹³ v katerega v letnih intervalih (5 let) prispevajo države članice točno odmerjen delež;

---

¹⁰ Sporazum iz Cotonouja predstavlja dogovor o partnerstvu med državami EU in državami AKP. Podpisan je bil v Cotonouju, prestolnici Benina, 23. junija 2000. Dostopno na <http://www.acpsec.org/en/conventions/cotonou/accord1.htm> (20. maj 2007).

¹¹The Euro-Mediterranean Partnership, Overview. Dostopno na http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index.htm (20. maj 2007).

¹²The EU's relations with Latin America, Overview. Dostopno na http://ec.europa.eu/external_relations/la/index.htm (20. maj 2007).

¹³ V okviru EU za namene mednarodnega razvojnega sodelovanja z AKP državami deluje poseben proračunski sklad, t.i. Evropski razvojni sklad. Sklad se napaja s prispevki posameznih držav članic, njegov obseg polnitve

- preko EIB, ki namenja posojila posameznim DVR.

Takšen model integracije razvojne pomoči med državami, ki ga je predvidela EU, je eden izmed najbolj izvirnih v globalnem sistemu razvojnega sodelovanja. EU si tako prizadeva, da bi pri dodeljevanju pomoči v čim večji meri upoštevala temeljna načela razvojne politike. Slednje se nanaša predvsem na usklajevanje razvojnih politik in delitev dela med državami članicami, pri čemer je potrebno upoštevati tudi druge donatorice na globalni ravni, mednarodne organizacije in institucije. Hkrati si EU prizadeva usmerjati pomoč skladno z ostalimi politikami, ki lahko imajo vpliv na razvojno politiko (Dacosta, Jadot in Sindzingre 2004: 98).

Podrobnejši definiciji temeljnih načel, njihovemu izvajanju na ravni EU in Slovenije ter študijam primerov bo v nadaljevanju posvečen osrednji del naloge. Še pred tem pa bom orisala temeljne dokumente, ki določajo strukturo evropske razvojne politike.

3.4 Pravna podlaga evropske razvojne politike

3.4.1 Pravna podlaga v pogodbah

Čeprav je skupno razvojno politiko EU predvidela že Rimska pogodba leta 1957, pravi začetki evropskega razvojnega sodelovanja, zaradi že omenjenih razlogov v drugem poglavju, segajo v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja (Brown in O'Connor 1996: 105). Preteklo pa je še nekaj let, da so države pričele usmerjati pomoč tudi zaradi potreb DVR in ne zgolj kot pomoč nekdanjim kolonijam. Zaradi pomanjkanja soglasja med članicami o nujnosti zmanjševanja revščine, je tudi evropska razvojna politika dobila svojo pravno podlago relativno pozno. Kot prvi pravni temelj, ki je določal načela razvojne politike, štejemo Pogodbo o evropski uniji (*Treaty on the European Union-PEU*).¹⁴ Člen C (3. člen Prečiščene pogodbe o Evropski uniji)¹⁵ določa, da mora EU zagotoviti složnost na področju zunanjih

---

pa se določa vsakih pet let. NMS bodo pričele z vplačevanjem leta 2008, ko se bo iztekla trenutna 9. polnitev, pri kateri še ne sodelujejo. Dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12102.htm> (30. april 2007).

¹⁴ Pogodba o Evropski uniji (*Treaty on the European Union*), sprejeta dne 7. februarja 1992, v veljavi od dne 1. novembra 1993, objavljena v Uradnem listu EU, O. J. C 191, znana tudi kot Maastrichtska pogodba predstavlja ločnico v procesu evropske integracije, saj je v takratno ureditev vnesla številne novosti, kot so: oblikovanje politične strukture v tri stebre (Evropska skupnost, Skupna zunanja in varnostna politika, Sodstvo in notranje zadeve), oblikovanje skupnega trga ter s tem pričetek evropske monetarne unije. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html> (27. marec 2007).

¹⁵ Prečiščena pogodba o Evropski uniji iz leta 2002 (*Consolidated version of the Treaty on European Union*), objavljena v Uradnem listu EU dne 24.12.2002, O.J. C 325/5. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12002M/pdf/12002M_EN.pdf (27. februar 2007).

odnosov, varnosti, gospodarskih in razvojnih politik. Za izvajanje teh politik sta zadolžena Svet in EK, v skladu s svojimi pristojnostmi (*O.J. C 325/5 2002*). Za naše področje je pomemben tudi člen G, ki določa, da mora Skupnost med svoje aktivnosti vključiti tudi razvojno sodelovanje.

Tudi Amsterdamska pogodba (*Treaty of Amsterdam*)¹⁶ vključuje določila, ki se nanašajo na razvojno politiko. Prečiščena pogodba o Evropski uniji iz leta 1997, ki je sestavni del Amsterdamske pogodbe, je slednja ohranila nespremenjena. Tako v okviru dvajsetega poglavja o razvojnem sodelovanju, 177. člen določa cilje razvojne politike EU:

- pospeševanje trajnostnega gospodarskega in družbenega razvoja DVR, zlasti najmanj razvitih držav (LDC);
- spodbujanje učinkovite in postopne integracije DVR v svetovno gospodarstvo;
- boj proti revščini v DVR;
- utrjevanje demokracije in vladavine prava ter spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin (*O.J. C 340 1997*).

Pogodba iz Nice (*Treaty of Nice*)¹⁷ ohranja določila prejšnjih pogodb in dodaja naslov XXI: Gospodarsko, finančno in tehnično sodelovanje s tretjimi državami. Nov člen 181a določa, da mora »/S/kupnost po svojih zmožnostih izvajati ukrepe gospodarskega, finančnega in tehničnega sodelovanja s tretjimi državami.«

Temeljne pogodbe, ki določajo mehanizem delovanja EU, imajo tudi ključen vpliv na potek razvojne politike. So namreč pravno zavezujoče za vse države članice. Kljub temu, da v nadaljevanju predstavljeni akti nimajo tolikšne pravne teže, nekateri izmed njih v še večji meri moralno zavezujejo članice k njihovem upoštevanju.

---

¹⁶ Amsterdamska pogodba (*Treaty of Amsterdam*) je bila podpisana 2. oktobra 1997, v veljavi od 1. maja 1999. Vključuje Konsolidirano pogodbo o Evropski uniji (*Consolidated version of the Treaty on European Union*), objavljena v Uradnem listu EU, *O.J. C 340*, dne 10. novembra 1997. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> (27. marec 2007).

¹⁷ Pogodba iz Nice, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte (*Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts*), sprejeta dne 26. februarja 2001, v veljavi od dne 1. februarja 2003, objavljena v Uradnem listu EU, *O. J. C 80*, 10. marca 2001. Dostopno na http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf (20. maj 2007).

3.4.2 Pravna podlaga v ostalih dokumentih

Kljub temu, da ni pravno zavezujoča, je smernice evropske razvojne politike začrtala tudi mednarodna konferenca o financiranju razvoja¹⁸ leta 2002 in iz nje sledeče Poročilo mednarodne konference o financiranju za razvoj. Omenjena konferenca je bila namenjena vsem državam in ne zgolj članicam EU, a ima tudi zanje izjemen pomen. Temeljni del poročila se nanaša na sprejetje Monterreyskega soglasja (*Monterrey Consensus*), ki določa smernice za financiranje razvoja. Tako so se države članice zavezale, da bodo za zmanjševanje revščine in lakote v svetu uredile financiranje na javni in privatni ravni ter na tak način zagotovile učinkovitost in skladnost makroekonomskih politik. Za doseganje razvoja pa bo potrebno tudi povečati neposredne tuje investicije, trgovino z DVR ter finančno in tehnično pomoč. Najpomembnejši del soglasja se nanaša na poziv državam k povečanju deleža razvojne pomoči tako, da bodo dosegle raven 0.7 odstotka bruto nacionalnega dohodka (BND).¹⁹ Kljub temu, da države k slednjemu niso zavezane, pa je določilo kasneje služilo kot osnova za sprejetje zavez na tem področju 2005 ter na splošno ravnanje držav na področju razvojne politike.

Pomemben vpliv na potek razvojne politike EU je imelo tudi srečanje držav na Visokem forumu v Parizu, v času od 28. februarja do 2. marca 2005, v okviru OECD.²⁰ Na srečanju je bila sprejeta Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči,²¹ ki se vsebinsko nanaša predvsem na zaveze držav o povečevanju učinkovitosti, sodelovanja in harmonizaciji nudene pomoči, kar danes predstavlja pomemben temelj za oblikovanje smernic evropske razvojne politike.

---

¹⁸ Države članice ZN so se v času od 18. do 22. marca 2002 srečale v Monterreyu, Mehiki, na mednarodni konferenci o financiranju razvoja (*International Conference on Financing for Development*). Glavni poudarki konference se nanašajo na sprejetje Monterreyskega soglasja (*Monterrey Consensus of the International Conference on Financing for Development*), dne 22. marca 2002, A/CONF.198/11. Dostopno na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/392/67/PDF/N0239267.pdf?OpenElement> (21. marec 2007).

¹⁹ Pripravljenost za čimprejšnje povečevanje deleža pomoči na 0,7 odstotka BND so države članice EU potrdile že v zaključkih Sveta za splošne zadeve, 11. marca 2002, v okviru priprav na Monterreysko konferenco. Dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/gena/69769.doc> (22. marec 2007).

²⁰ OECD trenutno sestavlja 30 držav članic, ki so se zavezale k spoštovanju in uresničevanju demokratične vladavine in tržne ekonomije. Organizacija deluje na področjih svetovne trgovine, izobraževanja, razvoja ter znanosti in inovacij, pri svojem delu pa sodeluje z več kot 70. drugimi državami ter drugimi mednarodnimi organizacijami. Dostopno na http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html (22. marec 2007).

²¹ Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči (*Paris Declaration on Aid Effectiveness*), sprejeta 2. marca 2005, je definirala 12 indikatorjev razvoja, ki se nanašajo na načela lastništva (države oblikujejo lastne razvojne politike v skladu s potrebami), uskladitve razvojne pomoči (s strategijami, sistemi in potrebami držav v razvoju), harmonizacije (razvojna politika donatorskih držav je medsebojno usklajena in urejena v skladu z načelom delitve dela), uspešnega upravljanja (koordinacija odločanja za doseganje učinkovitosti pomoči) in medsebojne odgovornosti (države donatorice in države prejemnice so medsebojno odgovorne za doseganje temeljnih razvojnih ciljev). Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf> (22. marec 2007).

Pariška deklaracija je zapisala, da lahko prekomerno drobitev pomoči ter s tem zmanjšanje učinkovitosti, države članice omejijo s strukturirano delitvijo dela donatoric ter posledično tudi z zmanjševanjem transakcijskih stroškov. Tako naj bi vse države usmerjale svojo pomoč v skladu s primerjalnimi prednostmi oz. v sodelovanju z drugimi donatorji.

Na ravni EU lahko, kot najpomembnejši mejnik razvojnega sodelovanja, označimo Evropsko soglasje o razvoju (*The European Consensus*), skupno izjavo Sveta, Evropskega parlamenta (EP) in EK o razvojni politiki EU, ki je bilo sprejeto 22. novembra 2005.²² Dokumentu lahko priznavamo izjemni pomen ravno zaradi enotnosti vseh treh najpomembnejših evropskih institucij. V prvem delu soglasje obravnava evropsko vizijo razvoja, medtem ko drugi del določa prenovljeno razvojno politiko EU, ki usmerja izvajanje te vizije ter opredeli prednostne naloge delovanja (*O. J. C 46/01*).

V prvem delu dokument določa temeljne cilje evropskega razvojnega sodelovanja (5. člen), ki se nanašajo na zmanjševanje revščine in doseganje trajnostnega razvoja v luči uresničevanja MDG. Države članice si bodo prizadevale, da bodo pri izvajanju razvojnih politik upoštevale tudi načelo spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pravice otrok, načela miru, svobode, pravne države, enakosti med spoloma, pravičnosti ter da bodo v razvojna prizadevanja vključile tudi boj proti HIV/AIDS (13. člen) (*ibid.*).

Poleg temeljnih načel skladnosti, komplementarnosti in koordinacije, ki jih soglasje omenja in jih bom predstavila v kasnejših poglavjih, se pomemben del nanaša tudi na potrditev zavez držav članic pri povečevanju deleža BND, namenjenega za ODA. Z Evropskim soglasjem je bil tako sprejet plan povečevanja razvojne pomoči, ki države članice obvezuje, da delež za ODA do leta 2010 povečajo na 0,56 odstotka BDP, do leta 2015 pa na 0,7 odstotka BDP. Države, ki so se včlanile po letu 2002 (velja torej tudi za Slovenijo), naj bi do leta 2010 za ODA namenile 0,17 odstotka BDP, do leta 2015 pa 0,33 odstotka BDP. Več kot polovica tega povečanja pomoči naj se usmeri v Afriko (*O. J. C 46/01*).

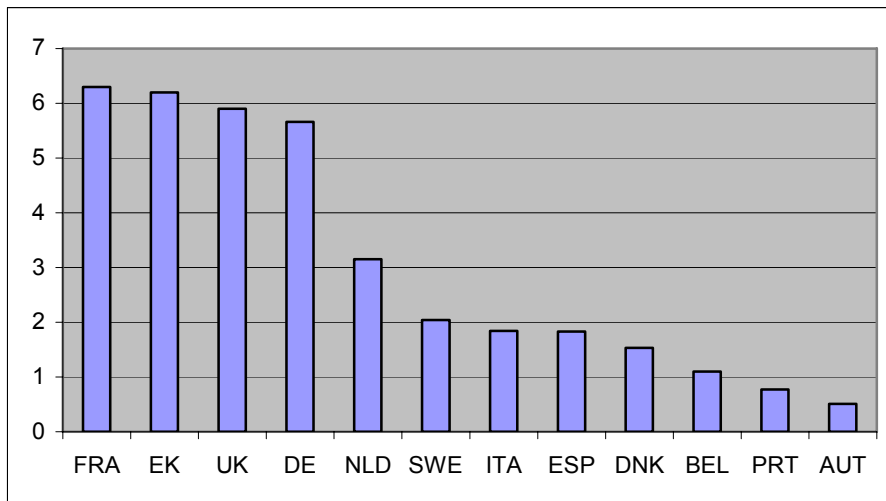
²² Evropsko soglasje o razvoju (*The European Consensus*), sprejeto dne 20. decembra 2005, objavljeno v Uradnem listu EU, *O.J. C 46/01*, 24. februarja 2006. Dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/gena/87092.doc> (20.marec 2007).

3.5 Stanje evropske razvojne politike danes

Razvojna politika EU je danes z več kot polovico vse razvojne pomoči med vodilnimi na svetu. Letno države članice, vključno z evropskimi institucijami, prispevajo okoli 50 milijard evrov (EK 2006e: 4). Že samo EK letno prispeva okoli 10 odstotkov celotne svetovne ODA (in okoli petino ODA EU), kar je v letu 2005 znašalo 6.2 milijarde evrov. Cilj razvojne politike ostaja enak že leta: zmanjševanje revščine v DVR, zagotavljanje trajnostnega gospodarskega in družbenega razvoja ter pomoč DVR pri vključitvi v svetovno gospodarsko partnerstvo. Od leta 2000 je del prizadevanj usmerjen tudi v doseganje MDG ter v usmerjanje pomoči v skladu s potrebami in strategijami DVR, t.i. partnerski pristop (*a partnership approach*).²³

Od skupno okoli 43,264 milijard evrov (EK 2006e: 4), deset največjih držav donatoric prispeva kar 40,25 milijarde evrov (glej graf 3.5.1). Med največje donatorice spadajo velike države, ki imajo hkrati najvišji BND: Francija (8,473 milijarde), Združeno Kraljestvo (7,883 milijarde) in Nemčija (7,534 milijarde).

Graf 3.5.1: Delež BND (v milijardah evrov), ki ga države namenjajo za ODA²⁴

Vir: povzeto po EK 2006e: 7.

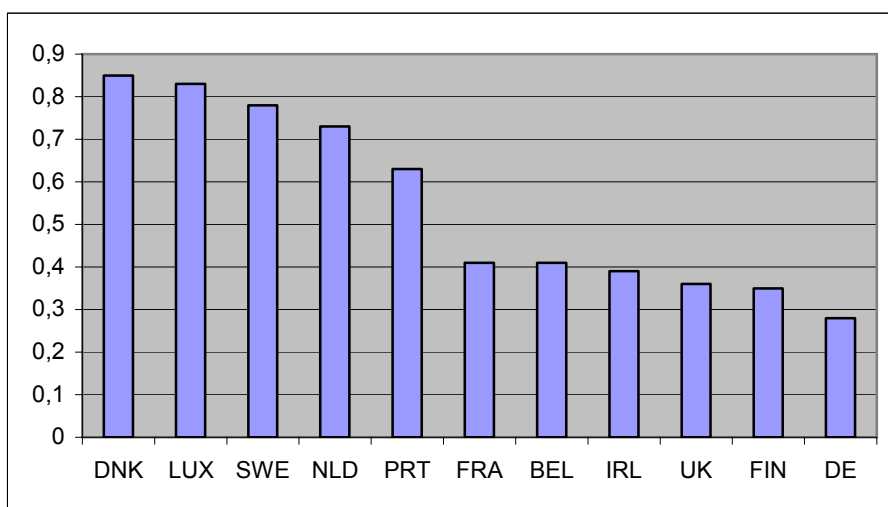
²³ Letno poročilo 2006 o razvojni politiki Evropske skupnosti in izvajanju zunanje pomoči v letu 2005. Dostopno na http://ec.europa.eu/europeaid/reports/europeaid_annualreport_highlights_2006_sl.pdf (20. maj 2007).

²⁴ Podatki se nanašajo na leto 2004. V grafu zaradi lažje preglednosti uporabljam kratice držav, ki so v skladu s standardom kodiranja ISO 3166, in sicer: Francija (FRA), Združeno kraljestvo (UK), Nemčija (DE), Nizozemska (NLD), Švedska (SWE), Italija (ITA), Španija (ESP), Danska (DNK), Belgija (BEL), Portugalska (PRT) in Avstrija (AUT). V nadaljevanju bodo uporabljene tudi kratice za Luksemburg (LUX), Irsko (IRL) in Finsko (FIN).

V manjših državah (skupina držav Benelux in Skandinavske države) lahko zaznamo večjo zavezanost dajanju razvojne pomoči, ki jo lahko merimo v odstotku BND (glej graf 3.5.2). Tako Danska (0,85 odstotka), Luksemburg (0,83 odstotka), Švedska (0,78 odstotka) in Nizozemska (0,73 odstotka) že sedaj dosegajo zaveze o povečevanju deleža ODA do leta 2010 in 2015 na 0,7 odstotka BND. Medtem ko nominalno največje donatorice zaostajajo (Francija 0,41, Nemčija 0,28, Združeno Kraljestvo pa 0,36).

Graf 3.5.2: Delež BND (v odstotkih), ki ga države namenjajo za ODA

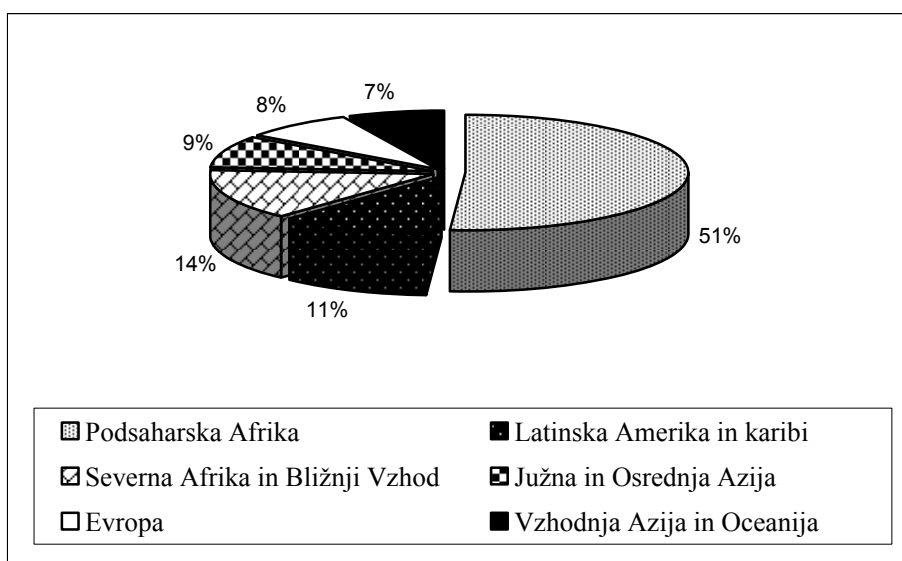

Vir: povzeto po EK 2006: 6.

Geografsko EU največ pomoči usmerja v regijo AKP (glej graf 3.5.3), pri čemer so države Podsaharske Afrike deležne okoli polovice celotne pomoči. Projekti se financirajo preko centralnega proračuna, velik delež pa tudi v okviru EDF. Primarno so aktivnosti usmerjene na povečevanje ravni osnovne izobrazbe, zdravstva in splošne blaginje. Samo EK je v letu 2004 za doseganje temeljnih razvojnih ciljev v Afriki namenila 2,5 milijarde evrov (od skupno 6.2).

Znatno manjši delež EU namenja ostalim regijam-Severni Afriki z Bližnjim Vzhodom, Evropskih državam (predvsem države Zahodnega Balkana), Južni in Srednji Aziji, Latinski Ameriki in Karibom ter Vzhodni Aziji z Oceanijo.

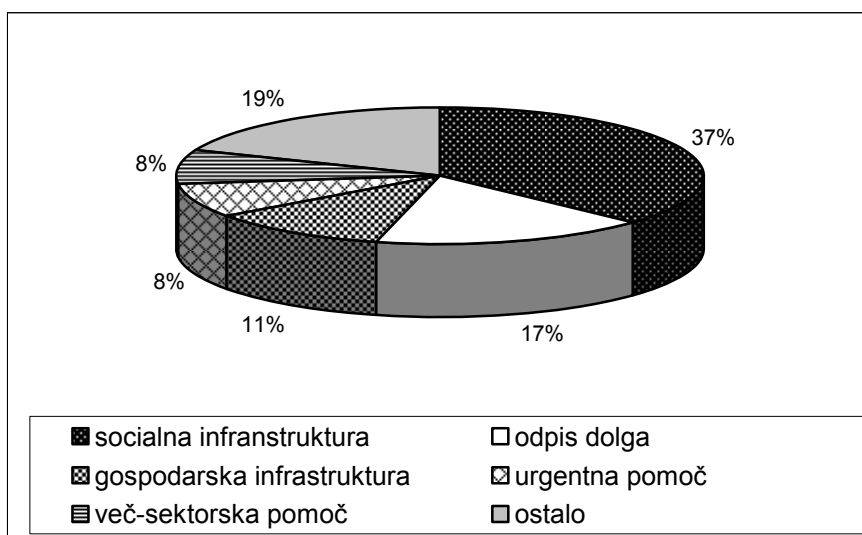
Graf 3.5.3: Usmerjenost razvojne politike EU v regije, v odstotkih

Vir: povzeto po EK 2006e.

Na področju vsebinskih prioritet je največji delež pomoči EU usmerjen v izgradnjo socialne infrastrukture (izobraževanje, zdravstvo, splošna blaginja) (glej graf 3.5.4). Sledi odpis dolga in vlaganje v gospodarsko infrastrukturo.

Graf 3.5.4: Usmerjenost razvojne politike EU v sektorje, v odstotkih

Vir: povzeto po EK 2006e.

4. Temeljna načela Evropske razvojne politike

4.1 Skladnost politik za razvoj

4.1.1 Definicija

Kljub velikemu številu poročil, vsesplošno sprejete definicije PCD ni. Za lažje delo in boljše razumevanje se bom v nadaljevanju nanašala na delovno definicijo OECD, ki pravi, da se načelo PCD nanaša na zagotavljanje, da na cilje ali rezultate razvojnih politik posameznih držav ne vplivajo druga politična področja v negativni smeri, ampak nasprotno, skušajo podpreti uresničevanje temeljnih razvojnih ciljev, v kolikor je to mogoče.²⁵ Le z uspešnim usklajevanjem politik se lahko države učinkovito borijo proti lakoti in revščini.

Kljub zelo optimistični definiciji popolna skladnost med vsemi političnimi področji praktično ni mogoča. V današnji pluralistični družbi se velikokrat srečujemo s številnimi, mnogokrat nasprotujočimi interesi institucij, vlade in interesnih skupin, kar posledično pripelje do zmanjšanja interesa za PCD. Slednje je še posebej značilno za politiko razvojnega sodelovanja, kjer lahko najdemo več različnih oblik neskladnosti, ne samo na ravni EU, ampak še posebej na ravni nacionalnih držav (Nugent 1994: 295). Tako je za usmerjanje političnih področij za doseganje razvojnih ciljev potrebno soglasje med različnimi akterji, kakor tudi skladnost med cilji in dejanskim rezultatom (OECD 2005a: 27–29).

Vse naštetu dokazuje, da moramo načelo PCD jemati kot proces in cilj, h kateremu si dolgoročno prizadevamo in ne kot dejstvo, ki bo dosegljivo v kratkem časovnem obdobju. Pri tem se moramo zavedati, da je popolna skladnost zaradi radikalno nasprotujočih interesov praktično nemogoča, iz česar sledi, da neskladnost povsod obstaja. Hoebink (2002: 193) je neskladnost ločil na »namerno« in »nenamerno«. Do »namerne« neskladnosti pride, kadar vlada neke države zavestno sprejme nezmožnost doseganja ciljev na nekem političnem področju zaradi drugačnih interesov drugega političnega področja. Če pa interesi nekega političnega področja nezavedno vplivajo na doseganje ciljev na drugem področju, slednje imenujemo »nenamerna« neskladnost.

Druga klasifikacija skladnosti, ki jo je ponudil Hoebink (2002: 192), loči »horizontalno« in »vertikalno« neskladnost. Horizontalen tip definira medsebojno skladnost oz. neskladnost

---

²⁵ Definicija skladnosti politik za razvoj povzeta po gradivu Policy Coherence for Development: Promoting Institutional Good Practice. Pariz: OECD.

različnih politik, kot so trgovinska, kmetijska, ribiška, okoljska idr. s cilji razvojne politike. Pri vertikalni skladnosti pa gre za medsebojno neskladno delovanje političnih področij držav donatoric in držav v razvoju, EU ter ostalih mednarodnih institucij, pri čemer ne gre za hierarhijo med naštetimi subjekti, ampak se nanaša na različne ravni odločanja (nacionalna, regionalna, globalna).

Tako kot poznamo več vrst neskladnosti, lahko govorimo tudi o več vrstah oz. nivojih skladnosti, ki se lahko nanašajo na sektorsko, državno ali mednarodno. Doseganje skladnosti na vseh treh ravneh lahko predstavlja velik izziv, še posebej, če govorimo o različnih interesih posameznih političnih akterjev. Eno izmed najbolj znanih klasifikacij skladnosti nam ponudi Picciotto (2005), ki razdeli načelo na:

- notranja skladnost (skladnost med cilji, načeli in načini razvojne politike posamezne države);
- skladnost znotraj države (kadar obstaja skladnost med razvojnimi in drugimi političnimi področji znotraj države, vsi pa skupaj prispevajo k razvoju);
- skladnost med donatorji (kadar obstaja skladnost med razvojnimi in drugimi področji različnih držav, ki si skupaj prizadevajo za doseg razvojnih ciljev);
- skladnost med donatorjem in prejemnikom (kadar obstaja skladnost med državo donatorko in državo prejemnico pomoči, obe pa si skupaj prizadevata za doseg razvojnih ciljev).

4.1.2 Pravna podlaga

Pravno podlago PCD lahko najdemo v PEU, katere 130. v člen (178. člen Amsterdamske pogodbe) določa, da mora EU upoštevati cilje razvojne politike, ki so omenjeni v 130. u (177.) členu. Razvojni cilji morajo biti vključeni v izvajanje vseh drugih politik, ki lahko pozitivno ali negativno vplivajo na DVR (*O.J. C 191 1992, O.J. C 340 1997*). Tako so države praktično obvezane, da druga politična področja uskladijo z doseganjem temeljnih razvojnih ciljev.

Načelo PCD omenja tudi Monterreysko soglasje, ki v 70. členu določa, da morajo države izboljšati skladnost nacionalnih politik. Tako so bile tudi druge države, ne samo članice EU, pozvane, da v večji meri upoštevajo vprašanje razvoja.

Za sam razvoj in uresničevanje načela pa ima najpomembnejšo vlogo Evropsko soglasje. V devetem členu so se države članice in evropske institucije zavezale, da bodo upoštevale načelo PCD, ki temelji na usklajevanju nerazvojnih politik z razvojnimi cilji (*O. J. C 46/01 2006*).

Skladnosti politik je namenjeno tudi celotno šesto poglavje Evropskega soglasja, v katerem so evropske institucije in države članice potrdile pripravljenost upoštevati to načelo pri izvajanju dejavnosti na drugih političnih področjih.²⁶ Z namenom izboljšati zavedanje o pomembnosti skladnosti politik pri doseganju trajnostnega razvoja, so se države zavezale, da bodo izboljšale mehanizme in instrumente, zagotovile zadostna sredstva za doseganje razvoja in medsebojno poročale o dobrih praksah (*O. J. C 46/01 2006*).

V nadaljevanju Evropsko soglasje začrta nove smernice evropske razvojne politike v prihodnje, pri čemer določa vlogo EU pri doseganju temeljnih razvojnih ciljev. V 49. členu je izpostavljena vloga EK pri zagotavljanju PCD, še posebej na področjih, kot so trgovina, kmetijstvo, ribištvo in migracije, ki imajo velik vpliv na razvoj (*ibid.*).

V 109. členu so se države članice in EK zavezale k pripravi Delovnega programa za uresničevanje zaključkov Sveta, maja 2005, glede PCD. Program naj vsebuje predloge za delovanje na tem področju, definira vlogo evropskih institucij in držav članic ter določa časovne smernice za čimprejšnjo doseganje temeljnih načel PCD (*ibid.*).

Analiza pravne podlage za dosledno izvajanje načela skladnosti kaže, da je EU vzpostavila dobro podlago, na kateri lahko nato države članice gradijo svoje mehanizme za dejansko vključitev načela v mehanizme izvajanja razvojne pomoči.

4.1.3 Načelo skladnosti in razvojna politika EU

Načelo PCD je v zadnjih letih postalo eden izmed ključnih konceptov razvojne politike EU, čeprav se kot predmet razprav na ravni EU še ne pojavlja dolgo časa. Pomembnost načela je med prvimi v programu Sveta za predsedovanje v letu 2006 (DQPG 16065/05)²⁷ poudarila

---

²⁶ V skladu z zaključki Sveta maja 2005 (*Council of the European Union, General Affairs and External Relations*), DQPG 8817/05, si bo EU prizadevala za doseganje skladnosti politik na ostalih političnih področjih. Dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/gena/85008.doc> (20. marec 2007).

²⁷ Finska in Avstrija, predsedujoči v prvi oz. drugi polovici leta 2006, sta 22. decembra 2005 sprejeli delovni program predsedovanja za leto 2006. Besedilo programa. Dostopno na

Finska. Tako si bi naj Finska in predhodno tudi Avstrija prizadevali, da bosta pričeli zagotavljati skladnost delovanja zunanjih politik, tako na ravni EU, kakor tudi znotraj mednarodnih organizacij.

Vendar je razprava o PCD izjemno pomembna za določitev konkretnih dejavnosti v okviru 12 področij delovanja, ki so bila opredeljena na zasedanju zunanjih ministrov v okviru Sveta za splošne in zunanje zadeve (*General Affairs and External Relations Council-GAERC*), aprila 2006. Tako so se države zavezale, da si bodo prizadevale poenotiti dejanja z razvojnimi cilji na sledečih 12 področjih: trgovina, okolje, klimatske spremembe, varnost, kmetijstvo, ribištvo, družbene razsežnosti globalizacije, zaposlovanje, migracije, raziskave in inovacije, informacijska družba, transport in energija.²⁸ Za nadzor in poročanje o dejanskem upoštevanju načela PCD na omenjenih področjih bo v skladu z zaključki Sveta zadolžena EK, ki bo na podlagi poročanj držav članic pripravila dvoletno poročilo (*biannual PCD report*) (DQPG 7939/06).

Države članice so se tudi zavezale, da bodo v sodelovanju z EK pripravile Delovni program za leti 2006 in 2007, ki bo podal predlog prioriternih aktivnosti, določil pristojnosti Sveta, držav članic in EK, ter na ta način pripomogel k zagotavljanju skladnosti drugih politik z razvojnimi cilji. V ta namen je marca 2006 EK predstavila Delovno gradivo, ki je služilo kot osnova za sprejem delovnega programa. Delovni program tako predstavlja skupni napor držav članic, da določijo prioritete skladnosti politik na horizontalni ravni in tematske prioritete v okviru 12 področij. Zaključki tudi določajo, da si bo vsaka predsedujoča država ob nastopu svojega mandata v sodelovanju z EK izbrala določeno horizontalno ali tematsko prioriteto, ki jo bo dopolnila in nato skušala v največji meri pri izvajanju aktivnosti na tem področju upoštevati tudi razvojne cilje (DQPG 7939/06).

PCD je bila tudi tema pogovorov razvojnih in zunanjih ministrov na zasedanju GAERC v Luxemburgu, 16. in 17. oktobra 2006. V sklepih zasedanja²⁹ je bil velik poudarek posvečen ustrezni horizontalni obravnavi razvojnih tem na vseh ravneh odločanja s strani predsedstva,

---

http://www.eu2006.fi/the_presidency/en_GB/work_programme/_files/75197089060421975/default/st16065.en05.pdf (4. april 2007).

²⁸ Zaključki Sveta za splošne in zunanje zadeve, sprejeti v Luxemburgu 10. in 11. aprila 2006, 7939/06 (Presse 95). Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/89219.pdf (7. maj 2007).

²⁹ Zaključki Sveta za splošne in zunanje odnose, sprejeti v Luxemburgu 16. in 17. oktobra 2006, 13340/06 (Presse 265). Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/91351.pdf (7. maj 2007).

vključevanju razvojnih vprašanj v 18 mesečni program,³⁰ usklajevanju v nacionalnih procesih odločanja in integraciji razvojnih zadev v splošni postopek odločanja.

V prihodnjem poglavju bodo obravnavani primeri neskladnosti politik na ravni EU. S tem bom skušala preveriti prvi del svoje hipoteze, ki govori o slabšem izvajanju vseh treh načel.

4.1.4 Primeri neskladnosti v razvojni politiki EU

Pojav vezane pomoči

Pojav vezane pomoči je znotraj EU vedno veljal kot temeljna preizkušnja PCD in hkrati učinkovitosti pomoči donatorjev. Kakor je že omenjeno v drugem poglavju, ki definira pojem razvojne pomoči, države donatorice velikokrat pogojujejo dano pomoč. Države prejemnice pomoči morajo prejeta sredstva nameniti nakupu dobrin znotraj države donatorice. Pri tem prihaja do pojava, da so cene dobrin, storitev ali projektov, ki jih država donatorica izvaja, veliko višje kot drugod (od 15 do 30 odstotkov), cena hrane pa se pogosto celo podvoji, kar posledično zmanjšuje učinkovitost pomoči (Trzeciak-Duval 2006: 26–28) .

Zaradi želje po povečanju učinkovitosti pomoči, ki bo usmerjena v skladu s potrebami DVR, so donatorji pričeli postopoma zmanjševati delež vezane bilateralne pomoči. Tako je v letu 1984 delež znašal 60 odstotkov in se do leta 1994 zmanjšal na 45 odstotkov. Kljub vsemu je odstotek še vedno visok, konec devetdesetih pa se je ponovno povišal. K reševanju tega problema je pristopil predvsem odbor OECD DAC, ki je leta 2001 sprejel Priporočila za zmanjševanje pojava vezane pomoči (Trzeciak-Duval 2006: 28).

Učinkovitost pomoči

Pri vprašanju učinkovitosti pomoči gre ponavadi za (ne)skladnost med donatorji (tretji tip skladnosti po Picciottu) ali med donatorjem in prejemnikom pomoči (četrti tip). Problem se pojavlja predvsem, ker ODA ni podana v skladu s strategijami razvoja držav prejemnic ali pa obstaja razlika med potrebami DVR in pomočjo donatoric. V preteklih letih (Pariz 2005) je bilo na mednarodni ravni storjenega že veliko za večjo harmonizacijo pomoči, kar vključuje poenostavitev procesov, sodelovanje med donatorji, idr. Kljub temu pa bo potrebno urediti še

---

³⁰ 18-mesečni program treh predsedujočih držav na področju razvojnega sodelovanja je bil sprejet januarja 2008 ter določa prioritete Nemčije, Portugalske in Slovenije v času njihovega predsedovanja. Dostopno na <http://www.bmz.de/en/service/infothek/buerger/TrioPrsidentschaft.pdf> (20. februar 2007).

način usmerjanja pomoči na geografska in sektorska področja v skladu z dejanskimi potrebami DVR (Trzeciak-Duval 2006: 28).

Področje migracij

S področjem migracij je povezanih veliko vprašanj glede skladnosti politik, še posebej v povezavi s politikami razvitih držav v odnosu do dobro izobraženih emigrantov iz DVR. Tukaj gre za primer t.i. bega možganov (*brain drain*), pri čemer razvite države posredno vzpodbujajo odhod domačih strokovnjakov, oz. v primeru priseljencev s takšno izobrazbo, ki jih v posamezni razviti državi primanjkuje, za t.i. »pridobitev možganov« (*brain gain*).³¹ Nasprotno, imajo neizobraženi delavci ponavadi omejen ali celo prepovedan dostop v razvite države, kar predstavlja temelj vprašanja PCD (OECD 2005b).

Področje zdravja

Osem MDG, med drugim, obravnava tudi zagotavljanje dostopa DVR do življenjsko pomembnih zdravil. Slednje je ključnega pomena za zmanjševanje revščine in lakote. Ta cilj pa je dosegljiv zgolj s povečanjem PCD razvitih držav z razvojem tehnologije na področju zdravstva. Glavni problem predstavlja predvsem vprašanje fizične in finančne dosegljivosti zdravil za zdravljenje življenjsko nevarnih bolezni, kot je npr. HIV/AIDS. DVR so finančno bolj dostopna generična zdravila, ki so jih razvite države pričele omejevati. Problem nedostopnosti do zdravil pa ključno vpliva, tako na zmanjševanje revščine, kot tudi na celoten gospodarski razvoj v DVR, predvsem na območju Afrike. Tako se lahko ponovno srečamo z vprašanjem PCD, pri čemer si mnoge razvite države prizadevajo za zagotavljanje in proizvodnjo takšnih zdravil, ki bi bila namenjena zdravljenju smrtnih bolezni v DVR ter za povečanje dostopnosti prebivalstva do slednjih (Trzeciak-Duval 2006: 31, 32).

Področje kmetijstva

Področje kmetijstva v razvitih državah je eden izmed temeljnih in najbolj znanih problemov pri doseganju PCD. Glede na to, da je kmetijstvo tudi tesno povezano s prvim in hkrati najpomembnejšim MDG-zmanjševanje revščine in lakote, lahko sklepamo, da so na tem področju razvite države najbolj dejavne, da svoje aktivnosti prilagodijo z razvojem DVR. Vendar so, nasprotno, države velikokrat nepripravljene dopustiti prost dotok kmetijskih

---

³¹ Razvite države se pogosto poslužujejo sredstev za pospešitev migracij iz DVR, kot je izdaja delovnih dovoljenj za vrsto strokovnjakov (npr. Nemčija izdaja delovna dovoljenja za delo informatikov) (OECD 2005b).

izdelkov iz DVR na lastna tržišča, ker bi slednje povzročilo neobvladljivo konkurenco domači proizvodnji (von Braun in Mengistu 2006: 109).

Problem zapiranja domačih tržišč, podpore lastni proizvodnji in s tem omejevanje DVR ter zaviranje razvoja bom podrobneje obravnavala tudi v kasnejših poglavjih, kjer bom predstavila problem v okviru EU in Slovenije.

Področje trgovine

Močno povezano s kmetijstvom in prav tako eden izmed pomembnih dejavnikov, ki ovirajo razvoj DVR, je vprašanje trgovine oz. trgovinskih omejitev. Mnogokrat se ne zavedamo pomena prostega dostopa DVR na svetovna tržišča, kar lahko ključno pripomore k razvoju gospodarstva ter posledično k doseganju MDG. V skladu s predvidevanji bi liberalizacija trgovanja med DVR in razvitimi državami dvignila raven razvoja v DVR za več kot 50 odstotkov (OECD 2005a), kar bi ob vsaj polovičnem zmanjšanju trgovinskih omejitev k svetovni blaginji letno prispevalo okoli 117 milijard dolarjev oz. 174 milijard pri popolni odpravi omejitev (Trzeciak-Duval 2006: 30). DVR bi dobile več kot polovico te vrednosti.

Analiza dejanskega stanja tako pokaže predvideno v uvodu diplomskega dela. Kljub dobro zastavljeni pravni podlagi, države še niso pričele z izvajanjem. Možen razlog za to je, da so politični interesi članic na področju kmetijstva, trgovine in drugih politik močnejši od razvojnih ciljev.

Razvojni vidik trgovine bom na primeru EU in Slovenije (v povezavi s kmetijstvom) podrobneje predstavila v kasnejših poglavjih.

4.2 Načelo komplementarnosti in delitve dela

4.2.1 Definicija

Načelo komplementarnosti je doživelo že številne definicije, kot pomemben koncept mednarodnega razvojnega sodelovanja pa je bilo prvič izpostavljeno v Maastrichtski pogodbi. Podrobnejša določila, ki izhajajo iz pogodb in ostalih dokumentov na EU, kakor tudi na mednarodni ravni, bom predstavila v naslednjem poglavju.

V operativnem pomenu je komplementarnost organizacijsko načelo, ki določa delitev pristojnosti in specializacijo dejavnosti med državami članicami in EU (Dacosta, Jadot in Sindzingre 2004: 103). Pri tem ne gre za odvzem vseh pristojnosti državam članicam, ampak za določitev oz. specializacijo dejavnosti. Tako se uresničevanje načela komplementarnosti prične z natančno definicijo odnosov med državami članicami in EU, zmanjševanjem podvojitve aktivnosti, delovanjem v okviru primerjalnih prednosti³² in povečevanjem dodane vrednosti vsake države donatorice v državi prejemnici pomoči. Z namenom povečevanja učinkovitosti se mora komplementarnost uresničevati tudi na način jasne delitve pristojnosti in dela med državami članicami in EK, kakor tudi med državami samimi. To pomeni, da države donatorice delujejo v skladu s svojimi primerjalnimi prednostmi, ki so si jih pridobile v času izvajanja razvojnih aktivnosti, kar povzroči večjo specializacijo na omejeno število razvojnih sektorjev (npr. izobraževanje, gradbeništvo, kmetijstvo idr.) (Dacosta, Jadot in Sindzingre 2004: 109–111).

Načelo komplementarnosti lahko zasledimo v več segmentih:

- **komplementarnost znotraj države (*in-country*)** pomeni doseganje učinkovite in v točno določene sektorje usmerjene razvojne pomoči v državi prejemnici. Pogosto se namreč zgodi, da je posamezna prejemnica »prizorišče« razvojnih prizadevanj številnih donatoric, pri čemer se zaradi razpršenosti pomoči po posameznih sektorjih povečujejo transakcijski stroški in zmanjšuje učinkovitost pomoči;
- **komplementarnost med državami (*cross-country*)** se doseže, ko je pomoč držav donatoric enakomerno porazdeljena med države prejemnice. V realnosti se namreč dogaja, da se donatorice usmerijo na določeno skupino držav, t.i. »prenasičene« države (*aid darlings*), kjer se pomoč kopiči ter se hkrati zmanjšuje njena učinkovitost, druge države, t.i. »zapuščene« države (*aid orphans*), pa ostajajo brez sredstev;
- **komplementarnost med sektorji (*cross-sector*)** pomeni enakomerno usmerjenost pomoči držav donatoric v vse sektorje v državi prejemnici, pri čemer se države usmerjajo v sektorje v skladu s svojimi primerjalnimi prednostmi. Tako kot pri

---

³² Primerjalno prednost posameznega donatorja lahko definiramo kot dodano vrednost države, pri čemer država izvaja določene aktivnosti najboljše, vendar ni nujno, da ima na tem področju absolutno prednost, ali pa jih izvaja tako, da so stroški v primerjavi z ostalimi izvajalci na tem področju, najnižji (OECD 2006a).

koncentraciji pomoči v določene države, se tudi v primeru nepremišljene sektorske usmerjenosti zgodi, da nekatera področja ostanejo brez pomoči;

- **vertikalna komplementarnost** pomeni delitev dela med izvajalci pomoči na posameznih ravneh (podnacionalna, nacionalna, regionalna, mednarodna). Zaradi povečanja splošne podpore razvojni pomoči, so se namreč na omenjenih ravneh pojavili številni izvajalci razvojne pomoči, ki lahko pri svojem delovanju drug drugega ovirajo. Rešitev za slednje je povečanje sodelovanja in usklajevanja;
- **komplementarnost med mehanizmi** nastane, kadar med donatorji obstaja jasna delitev (v skladu s primerjalnimi prednostmi) mehanizmov izvajanja pomoči (npr. ena država nudi donacije, druga pa posojila) (Muerle 2007: 18–40).

Vsekakor se je potrebno vprašati tudi, čemu komplementarnost in z njo delitev dela služi. Zaradi vse večjih pritiskov na države, ki so vsakoletno povečevale proračunska sredstva, namenjena DVR, ter po drugi strani zmanjšanje alokacije sredstev v državah, ki se bojujejo z najhujšo revščino (npr. sredstva namenjena podsaharski Afriki so se znatno zmanjšala iz 32 dolarjev *per capita* leta 1990 na 19 dolarjev *per capita* leta 1998), je potreba po ureditvi ODA narasla (Dacosta, Jadot in Sindzingre 2004: 102). Dodaten vidik, ki je pripomogel k čimprejšnji vključitvi komplementarnosti med temeljna načela evropske razvojne politike, je razkorak med vizijo EU, kot vodilne svetovne donatorice in dejansko učinkovitostjo evropske ODA, ki je močno zaostajala za samimi številkami (*ibid.*). Kot odgovor na ta vprašanja se je v devetdesetih letih pričelo uveljavljati načelo komplementarnosti, ki je bilo že od začetka usmerjeno v povečevanje učinkovitosti, delitev dela in usmerjanje pomoči v skladu s potrebami DVR.

Uresničevanje tega je veliko težja, kot se zdi. Pojavlja se vprašanje ocenjevanja pristojnosti držav članic ter EK, in sicer, ali naj bo politika držav članic komplementarna politiki EU ali obratno.

Nemogoče je namreč pričakovati, da bodo politike vseh 27. držav članic komplementarne, tako z EU, kakor tudi medsebojno, še posebej, če govorimo o toliko različnih državah. Vprašanje lahko rešujemo na sledeče načine: komplementarnost lahko razumemo kot povečanje nadzora EK nad nacionalnimi programi in s tem kot pojav »evropeizacije« pomoči

(Loquai 1996) ali, nasprotno, kot pojav »renacionalizacije« evropskega razvojnega sodelovanja, pri čemer imajo vodilno vlogo nacionalne vlade (Jorna 1995).

V praksi je dilema pri prepuščanju bilateralnih aktivnosti držav članic (predvsem »močnih« donatoric, kot so Francija, Velika Britanija, Nemčija idr.) na raven EU (torej na multilateralno raven) še vedno prisotna (Dacosta, Jadot in Sindzingre 2004: 114). Ker se bilateralna pomoč še vedno pojavlja kot » instrument za podporo političnih in gospodarskih potreb države donatorice« (Grilli 1993: 79), se države veliko težje odpovejo deležu pristojnosti v korist EU, ker to lahko pomeni izgubo suverenosti nacionalne države na nekem področju ter s tem grožnjo temeljnim interesom. Dodaten aspekt, ki ga ne smemo pozabiti, je zgodovinska povezanost nekaterih donatoric z državami v razvoju (kolonije, trgovinski partnerji idr.). Takšna partnerstva se danes ponavadi nadaljujejo v obliki bilateralne pomoči, kar je veliko težje vključiti v izvajanje načela komplementarnosti (*ibid.*).

Ker je dilema delitve dela prisotna še danes in predstavlja eno izmed prioriteta nemškega predsedovanja Svetu EU, v času od januarja do junija 2007, bom v naslednjih poglavjih predstavila najprej vključenost načela komplementarnosti v mednarodnih dokumentih, nato pa trenutne iniciative za reševanje problema komplementarnosti.

4.2.2 Pravna podlaga

Načelo komplementarnosti je prvič omenjeno v PEU iz leta 1992. 130. u člen (177. člen Amsterdamske pogodbe) določa, da razvojna politika na ravni EU dopolnjuje (*complement*) razvojne politike posameznih držav članic (*O.J. C 191 1992, O.J. C 340 1997*). To pomeni, da razvojna politika spada med deljene pristojnosti in ne med izključne pristojnosti institucij EU.

Načelo komplementarnosti je bilo v nadaljevanju predmet Komunikacije EK 3. maja 1995,³³ ki je obravnavala komplementarnost razvojne politike med EU na eni strani in državami članicami na drugi. EK je podala mnenje, da lahko komplementarnost dosežemo le, če države in EU vodijo isti cilji, ki se nakazujejo v istih pristopih na sektorskih ravneh, učinkovitost slednjih pa nato ocenijo, tako države članice, kot tudi EK. Pri doseganju skupnih ciljev in s tem večje komplementarnosti je izjemnega pomena strateško planiranje in usklajevanje.

---

³³ Komunikacija Evropske Komisije z dne 3. maj 1995. Ni dostopna.

V Komunikaciji EK Svetu in EP, 26. aprila 2000,³⁴ je EK predlagala, da se mora EU pri izvajanju mednarodnih razvojnih aktivnosti opreti na svojo dodano vrednost, zmanjševanje revščine v svetu in višjo stopnjo komplementarnosti v okviru sektorskega in ne več projektnega pristopa. Komunikaciji je nato 10. novembra 2000 sledila Deklaracija Sveta in EK na temo razvojne politike EU,³⁵ ki je predlagala, da se EU pri izvajanju razvojne pomoči osredotoči na omejeno število sektorjev, pri čemer je izjemnega pomena koordinacija, komplementarnost in skladnost vseh politik in programov EU in držav članic. Zagotavljanje komplementarnosti je potrebno, tako v odnosu vsake posamezne države z EU, kakor tudi z drugimi državami, preko instrumenta strategij razvojnega sodelovanja vsake države.

Tudi Monterreysko soglasje omenja načelo komplementarnosti. Države so se v 43. členu zavezale, da si bodo prizadevale za izboljšanje učinkovitosti razvojne pomoči na način zmanjšanja transakcijskih stroškov in delitve dela (A/CONF.198/11).

Ključni pomen za uveljavitev načela komplementarnosti in delitve dela na evropski ravni pa ima Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči, ki v tretjem členu določa, da si bodo države podpisnice deklaracije prizadevale, da bodo zmanjševale podvojevanje aktivnosti s pomočjo delitve dela ter s tem posledično tudi zmanjšale višino transakcijskih stroškov. Prav tako je delitvi dela posvečeno celotno poglavje, ki govori o harmonizaciji pomoči. Države so se v 33. členu zavezale, da bodo spoštovale delitev dela v skladu s primerjalnimi prednostmi posamezne donatorice na geografski in sektorski ravni.

Načelo pa je omenjeno tudi v najpomembnejšem dokumentu na ravni EU. Evropsko soglasje v drugem členu govori, da mora biti skupna evropska politika razvojne pomoči komplementarna razvojnim politikam posameznih članic (*O. J. C* 46/01 2006). V desetem členu je poudarjena vloga držav donatoric pri koncentraciji pomoči predvsem najmanj razvitim državam³⁶ in državam z najnižjim dohodkom.³⁷ Pri tem je pomembno, da je pomoč

---

³⁴ Komunikacija Evropske Komisije Svetu EU in Evropskemu parlamentu z dne 26. april 2000. Ni dostopna.

³⁵ Deklaracija EK in Sveta na temo razvojne politike EU z dne 10. november 2000. Ni dostopna.

³⁶ Najmanj razvite države (*Least developed countries - LDCs*) so tiste države, ki so se uvrstile na to mesto v skladu s sledečimi kriteriji Evropskega in Socialnega Sveta (*Economic and Social Council - ECOSOC*): države z nizkim BND *per capita* (triletno povprečje BND *per capita* ne sme presegati več kot 750 dolarjev), države z nizkim indeksom HAI (*Human Assets Index*), ki ga sestavljajo stopnja lakote, zdravja, izobrazbe in delež odraslega pismenega prebivalstva ter države z visoko stopnjo ekonomske ranljivosti (kriterij EVI *Economic Vulnerability Index*), ki ga sestavljajo stopnja nestabilnosti kmetijske proizvodnje, nestabilnost izvoza blaga in storitev, pomembnost netradicionalnih ekonomskih aktivnosti, kot je delež modernih storitev v BDP, koncentracija izvoza trgovinskega blaga in ovira zaradi ekonomske majhnosti. Da se uvrstijo na seznam najmanj

razdeljena predvsem glede na kriterij primerjalnih prednosti posameznih donatoric, ker na tak način najboljše pripomore k boju proti revščini.

Izboljšanju učinkovitosti pomoči je namenjeno tudi celotno 5.2 poglavje Evropskega soglasja. Tako so se evropske institucije in države članice zavezale, da bodo zmanjšale transakcijske stroške in sodelovale z vsemi DVR z namenom izboljšanja kakovosti ponujene pomoči. Pomoč, podpora sektorjem, humanitarna pomoč in pomoč civilni družbi morajo biti komplementarne (*O.J. C 46/01*).

Poglavje 5.3 je namenjeno koordinaciji in komplementarnosti pomoči. Države članice so se zavezale, da bodo izboljšale komplementarnost pomoči, tako, da bodo izpolnjevale dejanske potrebe DVR, sprejemale večletne programe delovanja, sofinancirale projekte in zmanjševale podvajanja pomoči (*O.J. C 46/01*).

Zaključimo lahko, da je področje komplementarnosti in delitve dela, med omenjenimi tremi, izpostavljeno največjim prizadevanjem držav, ki želijo izboljšati učinkovitost pomoči. Pravna podlaga, tako na ravni EU, kot širše, predstavlja dobro osnovo za nadaljnjo uresničevanje. Analizi slednje bo posvečeno prihodnje poglavje.

4.2.3 Načelo komplementarnosti in delitve dela v razvojni politiki EU

Glede na to, da je za izvajanje komplementarnosti in delitve dela potrebno najprej zagotoviti uspešno koordinacijo med državami donatoricami ter nato usmeriti aktivnosti v skladu s primerjalnimi prednostmi vsake države, pri čemer se aktivnosti ne smejo prekrivati, so natančne informacije glede geografskih in sektorskih prioritet osnova za doseganje cilja. Slednje je na ravni EU pomanjkljivost, saj do pred kratkim ni bilo zbrane celovite informacije o razvojnih aktivnostih vsake članice. S tem namenom je bil leta 2004 prvič izdan zbornik »Atlas donatoric« (*EU Donor Atlas*), ki vsebuje natančnejše podatke o geografskih in sektorskih prioritetah razvojnih aktivnosti držav članic (EK 2006e).

---

razvitih držav, morajo le-te zadostiti vsem trem kriterijem. Trenutno je na seznamu 50 držav. Dostopno na <http://www.un.org/special-rep/ohrls/ldc/ldc%20criteria.htm> (20.marec 2007).

³⁷ Države z najnižjim dohodkom (*Low income countries*) so v skladu s kriteriji SB tiste države, ki imajo BND *per capita* nižji od 875 dolarjev. Trenutno je na seznamu 54 držav. Dostopno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20420458~menuPK:64133156~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html> (20.marec 2007).

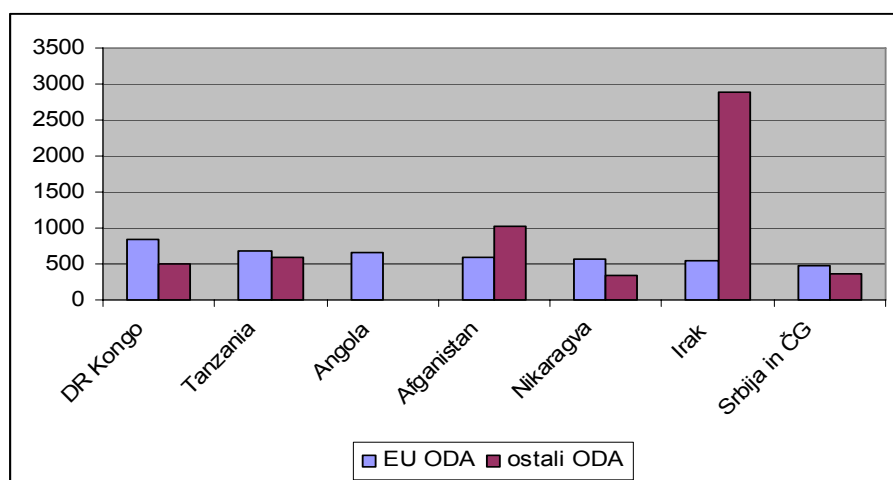
V nadaljevanju bom analizirala razvojne smernice članic in ocenila upoštevanje načela komplementarnosti in delitve dela.

EU okoli polovico svoje pomoči namenja državam Podsaharske Afrike, ostala polovica pomoči pa je dokaj enakomerno razdeljena med druge regije. Že primerjava med državami, ki prejemajo od EU, ZDA oz. Japonske več kot 50 odstotkov celotne pomoči prikazuje, da EU skupno z državami članicami dodeljuje pomoč zelo razpršeno. Medtem ko sta se Japonska in ZDA osredotočili na dve oz. tri države, je EU aktivna v kar 55 (EK 2006e: 13).

Znotraj afriške regije so največje prejemnice pomoči DR Kongo (831,53 milijona evrov) (glej graf 4.2.3.5), Tanzanija (681,81 milijonov evrov) in Angola (667,23 milijonov evrov). Na področju Bližnjega vzhoda največ pomoči prejmeta Afganistan (582,15) in Irak (540,24), na področju Latinske Amerike Nikaragva (571,07), na področju Evrope pa Srbija in Črna Gora (482,25).³⁸

Kljub na prvi pogled dobri delitvi dela analiza kaže, da vse omenjene države, razen Angole, pridobivajo enako ali celo višjo količino sredstev tudi od drugih (ne EU) donatorjev. Izstopa predvsem Irak, ki od ostalih držav (predvsem ZDA) prejema okoli petkratno vrednost pomoči EU (pri čemer je Irak na šestem mestu prioriteten držav EU). Slednje nakazuje na pomanjkanje usklajevanja in delitve dela med EU in drugimi donatorji razvojne pomoči.

Graf 4.2.3.5: Največje prejemnice razvojne pomoči EU in drugih donatorjev, v milijonih EUR

Vir: povzeto po EK 2006e.

³⁸ Podatki za Srbijo in Črno Goro so podani za enotno državo, ker se nanašajo na leto 2004 (SČG je razpadla junija 2006).

Analiza pokaže tudi na slabo usklajevanje dejavnosti med samimi članicami (glej tabelo 4.2.3.1). Tako imajo nekatere velike donatorice več kot 50 prioriternih držav, v vsako posamezno državo pa namenijo letno več kot milijon evrov ODA. S takšnim ravnanjem popolnoma onemogočijo manjšim članicam, predvsem novim, ki za razvojno sodelovanje namenjajo nominalno znatno nižji znesek, da se uveljavijo na področju izvajanja projektov.

Tudi pregled izbranih prioritet pokaže, da se države in projekti velikokrat prekrivajo, zaradi česar prihaja do zmanjšanja učinkovitosti pomoči in povečevanja transakcijskih stroškov. Primerljivo z velikimi donatoricami imajo NMS izbrano veliko nižje število držav (3-9), vendar slednje lahko pripišemo krajšemu številu let donatorstva in posledično pomanjkanju izkušenj. Med prioriternne države NMS uvrščajo predvsem geografsko ne preveč oddaljena območja z gospodarskimi in kulturnimi lastnostmi, ki so sorodne državam donatoricam.

Tabela 4.2.3.1: Število prioriternih držav, primerjava med starimi in novimi članicami

Država donatorica	Število prioriternih držav	NMS	Število prioriternih držav
Nemčija	84	Slovaška	7
Združeno Kraljestvo	67	Poljska	6
Španija	54	Madžarska	5
Francija	54	Češka	8
Švedska	30	Estonija	4
Nizozemska	21	Latvija	3
Belgija	18	Litva	6
Danska	16	Ciper	5
Avstrija	12	Malta	6
Luksemburg	10	Slovenija	6

Vir: povzeto po Muerle 2007: 33 in Bučar, Pliberšek, Mešič 2006: 4–51.

Iz tabele je razvidno, da imajo s slabo koordinacijo aktivnosti ter delitvijo dela na globalni, kakor tudi na EU ravni, največ težav male donatorice. Kot sem že omenila v prvem poglavju, ne moremo zaobiti dejstva, da je razvojna pomoč pomemben element zunanje politike. Tako si vsaka donatorica prizadeva, da bi pomoč usmerjala v skladu s svojimi prioritetami v

prejemnico, pri čemer naj bi bila pomoč tudi »videna«. Slednje je največji problem pri malih donatoricah (v veliki meri NMS), saj sredstva, ki jih namenjajo v DVR niso primerljiva s pomočjo velikih donatoric. Dodatna analiza pokaže tudi, da bi nove članice, če bi želele biti bolj učinkovite in »opažene«, morale v izbor prioriternih držav vključiti tudi merilo »zasičenosti« držav (glej graf 4.2.3.6). Tako so zgolj štiri nove članice (Malta, Ciper, Češka in Slovaška) svoje prioritete države izbrale iz seznama »zapuščenih« držav.³⁹ Izmed teh edino Malta nudi pomoč v več kot eno »zapuščeno« državo. Po drugi strani pa veliko več NMS med svoje prioritete prišteva države, ki so hkrati prioritete celotne EU oz. se pojavljajo kot prioriteta država pri največ starih članicah.⁴⁰ Vse, razen Latvije, namenjajo pomoč v vsaj eno »zasičeno« državo, pri čemer se nominalni zneski pomoči ponavadi ne morejo primerjati s tistimi, ki jih nudijo velike donatorice. Pri tem izstopa predvsem Poljska, ki je določila kar tri svoje prioritete države (od skupno šestih) iz skupine »zasičenih« držav. Prav tako analiza pokaže, da se veliko prihodov sklada tudi s skupino držav, ki so največje prejemnice pomoči s strani nečlanic EU.⁴¹ Ponovno izstopa Poljska z izborom štirih prihodov iz skupine največjih prejemnic.

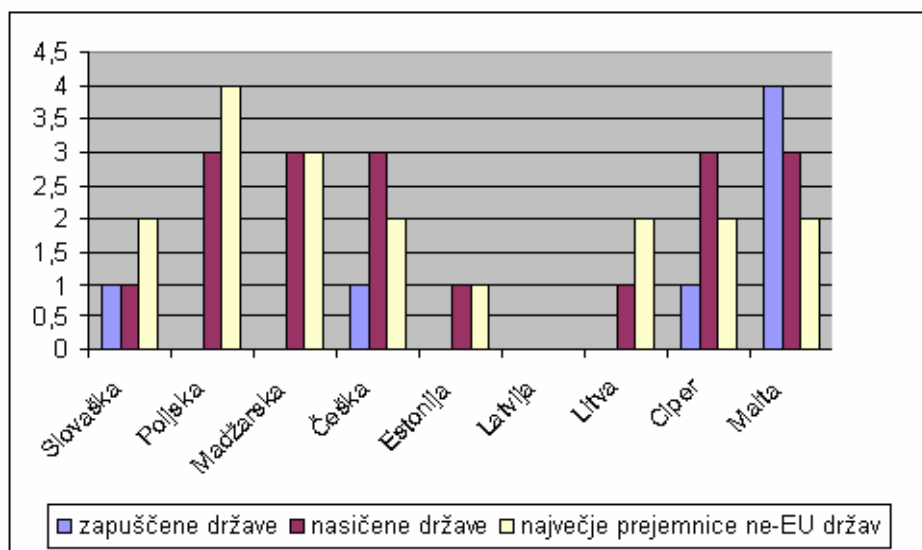
---

³⁹ Med zapuščene države spadajo: Burundi, DR Kongo, Gvineja, Nigerija, Uzbekistan, Jemen, Centralna Afriška Republika, Slonokoščena obala, Liberija, Burma, Somalija, Sudan, Togo, Zimbabve, Gambija, Ekvatorialna Gvineja, Sierra Leone, Čad, Nigerija, Kambodža, Tadžikistan in Eritreja (Muerle 2006: 30).

⁴⁰ Največkrat se med prihodetami starih članic pojavljajo: Mozambik, Palestinsko avtonomno ozemlje, Etiopija, Vietnam, Tanzanija, Uganda, Kenija, Ruanda, JAR, Nikaragva, Albanija, Mali, Senegal, Burkina Faso, Eritreja, Zambija, Bolivija, Afganistan, BiH, Egipt, Burundi in Zelenortski otoki (Muerle 2006: 37).

⁴¹ Največje prejemnice ne-članic EU so: Irak, Afganistan, Vietnam, Pakistan, Etiopija, Kitajska, Bangladeš, Egipt, Tanzanija, Avtonomno palestinsko ozemlje, DR Kongo, Gana, Uganda, Mozambik, Indija, Sudan, Madagaskar, Srbija in Črna gora, Jordanija in Nikaragva (EU Donor Atlas 2006: 28).

Graf 4.2.3.6: Število prioritetnih držav novih članic iz skupine zapuščenih držav, nasičenih držav in držav z največjo stopnjo pomoči nečlanic EU⁴²

Vir: povzeto po Muerle 2007: 30, 37, Bučar, Pliberšek in Mešič 2006: 49–51 in EK 2006e: 28.

4.2.4 Načelo komplementarnosti in delitve dela kot trenutna prioriteta EU

V predhodnem poglavju smo lahko videli, da države donatorice trenutno še ne upoštevajo načela delitve dela pri planiranju svojih razvojnih aktivnosti, kar je posledično pripeljalo do zmanjšanja učinkovitosti pomoči. Slednjega se zavedajo tudi države same, zato so v zadnjem letu usmerile dodatno pozornost na ureditev mehanizma ODA. Tako so bila leta 2006 sprejeta tri Sporočila, ki skupaj sestavljajo Paket za učinkovitost pomoči (*Aid effectiveness package*),⁴³ s katerim je EU utrla pot konkretnim dejanjem držav članic za povečanje učinkovitosti. Glavni elementi se nanašajo na harmonizacijo dejavnosti med državami donatoricami, usklajevanje politik in poenotenje razvojnih aktivnosti v skladu s prioritetami in programi države prejemnice.⁴⁴

⁴² Primer Slovenije bo obravnavan posebej v poglavju o komplementarnosti in delitvi dela v slovenski razvojni politiki.

⁴³ „Aid effectiveness package“ vsebuje: The Communication on „Financing for Development and Aid Effectiveness“ (COM(2006) 85 final); The Communication on „Delivering more, faster and better“ (COM(2006) 87 final); ter The Communication on »Joint multi annual programming“ (COM(2006) 88 final).

⁴⁴The Aid Effectiveness package. Dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/103&format=HTML&aged=0&language=EN> (7. maj 2007).

V komunikaciji Komisije » Pomoč EU: nuditi več, hitreje in bolje«,⁴⁵ ki je bila sprejeta 2. marca 2006, je bil izpostavljen problem prevelikega usmerjanja pomoči v »zasičene« države. Poudarjena je vloga sodelovanja med donatoricami in usklajevanja njihovih aktivnosti ter razvijanje večletnega skupnega programskega okvira, ki bi omogočal temeljit pregled sedanjih aktivnosti in enakomerno razporeditev slednjih v prihodnosti.

Komunikacija »Skupno večletno načrtovanje«⁴⁶ pa določa temeljna načela, v skladu s katerimi naj države planirajo svoja sredstva, ki jih bodo namenila za ODA. Tako naj strategije temeljijo na partnerstvu, načelih, izhajajočih iz Evropskega soglasja o razvoju, načelu delitve dela, različnih pristopov do različnih držav, lastništva, koncentracije na določeno število držav in sektorjev ter vključenosti civilne družbe in ostalih akterjev (EK (2006) 88).

V času svojega predsedovanja je Finska septembra 2006 v sodelovanju z EK pripravila Knjigo o problematiki,⁴⁷ ki naj služi nadaljevanju razprave o izboljševanju usklajenosti in razdelitve dela med donatorji, ki poteka tudi v času predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije (Mürle 2006: 2).

Tudi zasedanje GAERC 17. oktobra 2006 je bilo delno posvečeno komplementarnosti. Na podlagi Knjige o problematiki so države sprejele Zaključke o smernicah EU glede komplementarnosti in delitve dela,⁴⁸ pri čemer so se zavezale, da bodo nadaljevale z delom na področju komplementarnosti, medsebojnega sodelovanja in izboljšanja učinkovitosti pomoči. Pri tem bodo upoštevale načela lastništva, primerjalnih prednosti, usklajevanja, ohranjanja ravni ODA in ohranjanja najmanj ene države donatorice v državi prejemnici.

Sklepi določajo tudi čimprejšnjo delitev dela znotraj države ter s tem zmanjšanje števila prioriternih sektorjev posamezne donatorice ter delitev dela med državami, pri čemer bi

---

⁴⁵ Komunikacija EK »Pomoč EU: nuditi več, hitreje in bolje« z dne 2. marca 2006, EK (2006) 87. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0087:FIN:SL:HTML> (20. maj 2007).

⁴⁶ Komunikacija EK »Skupno večletno načrtovanje« z dne 2. marea 2006, EK (2006) 88. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0088en01.pdf (7. maj 2007).

⁴⁷ *Complementarity and division of labour: Issues-paper from the Presidency and the Commission for the GAERC Orientation Debate in October 2006*, sprejeto dne 5. septembra 2006. Ni dostopno. V nadaljevanju *Knjiga o problematiki*.

⁴⁸ Zaključki o smernicah EU glede komplementarnosti in delitve dela (*Conclusions of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on EU guidelines on complementarity and division of labour*), sprejeti 17. oktobra 2006, C 14029/06. Dostopno na <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st14/st14029.en06.pdf> (7. maj 2007).

države zmanjševale razlike med »zasičenimi« državami in »sirotami«. Za zagotavljanje komplementarnosti med sektorji so se države zavezale, da bodo preučile svoje primerjalne prednosti ter v skladu s tem določile svoje sektorske prioritete (C 14029/06).

Tudi od januarja 2007 predsedujoča Nemčija je do vprašanja o komplementarnosti in delitve dela pristopila zelo aktivno. Že v skupnem 18-mesečnem programu predsedovanja na področju razvojnega sodelovanja, ki so ga skupaj pripravile Nemčija, Portugalska in Slovenija, so države poudarile pomembnost izpolnjevanja Pariške deklaracije o učinkovitosti pomoči ter doseganja boljše komplementarnosti med donatorji za izboljšanje učinkovitosti pomoči. Države so se tudi zavezale, da bodo v času svojega predsedovanja poskušale vzpostaviti mehanizem za bolj uspešno delitev dela znotraj EU z namenom zmanjševanja transakcijskih stroškov. Slednje bo predvsem prioriteta Nemčije.

Na podlagi študije o delitvi dela, ki jo je januarja 2007 s pomočjo Portugalske in Slovenije izvedla Nemčija, je EK februarja istega leta, v sodelovanju z državami članicami, pripravila komunikacijo z naslovom **EU kodeks obnašanja za delitev dela v razvojni politiki**.⁴⁹ Kodeks predstavlja osnovo za določitev operacionalizacije pobude o delitvi dela. Določa temeljna načela delitve dela:

- lastništvo in odgovornost; pri čemer morajo države donatorice spoštovati temeljne potrebe in strategijo države prejemnice pomoči;
- delitev dela ne sme vplivati na obseg razvojne pomoči, kar pomeni, da se pomoč ne sme razpršiti;
- delitev dela na primarno EU ravni in možnost za razširitev modela na nečlanice;
- osnova za komplementarnost in delitev dela naj bodo primerjalne prednosti;
- države donatorice se ločijo na glavno donatorico in partnerke (EK (2007) 72).

Najpomembnejša določila Kodeksa se nanašajo na predloge, kako naj države članice organizirajo svoje mehanizme razvojnega sodelovanja, da bo zagotovljena večja delitev dela in posledično izboljšana učinkovitost pomoči. Kodeks tako predstavi 10 načel, v skladu s katerimi se naj države omejijo na dva sektorja glede na svoje primerjalne prednosti, tako da so v vsakem sektorju v državi prejemnici prisotne največ tri države. Prav tako naj donatorice omejijo število prioriternih držav, pri čemer bi bilo potrebno zagotoviti zadostno mero pomoči

---

⁴⁹ Komunikacija Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu »EU Kodeks obnašanja glede delitve dela v razvojni politiki, izdana 28. februarja 2007, EK (2007) 72. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2007/com2007_0072en01.pdf (7. maj 2007).

tudi v tiste prejemnice, ki so bile do sedaj zapostavljene. Na ta način bo zagotovljeno izvajanje načela komplementarnosti na ravni celotne EU (EK (2007) 72).

Potrebno pa bo urediti mehanizme nudenja razvojne pomoči tudi izven EU, zaradi česar so vse pogostejše tudi iniciative po vzpostavitvi globalnega Kodeksa obnašanja.

4.3 Načelo koordinacije

4.3.1 Definicija

Načelo koordinacije (*co-ordination*), kakor tudi njemu sorodna pojma, sodelovanje in kolektivni pristop (*co-operation in collective action*) so v zadnjih letih predmet pogovorov tako v okviru politike mednarodnega razvojnega sodelovanja kakor tudi širše. SB je koordinacijo definirala kot »/dejavnosti dveh ali več razvojnih partnerjev na področju harmonizacije razvojnih politik, programov in dejavnosti z namenom doseganja večje učinkovitosti razvojnih sredstev« (1999: 3).

Številni teoretiki so posvečali veliko pozornosti koordinaciji. Tako Cassen (1986: 219–232) meni, da je pri povečevanju učinkovitosti pomoči ključnega pomena zagotovitev koordinacije med državami donatoricami. Slednje naj poteka na način usmerjanja pomoči v določene sektorje in specializacije donatorjev za posamezna področja, kar pa je že od začetka dajanja pomoči DVR izziv za dokončno izvajanje. Tudi Riddell (1987: 275–276) ugotavlja, da pomanjkanje koordinacije med državami donatoricami vodi v zmanjševanje učinkovitosti pomoči. Za doseganje bolj učinkovite pomoči, ki bo namenjena DVR v skladu s njihovimi potrebami, je vzpostavitev učinkovitega mehanizma koordinacije nujna.

Disch (1999) ločuje več ravni koordinacije, ki lahko poteka na mednarodni, regionalni, nacionalni, podnacionalni ali sektorski ravni. Hkrati je definirala tri različne stopnje intenzivnosti koordinacije in sicer: posvetovanje (*consultation*), sodelovanje (*co-operation*), kolaboracija (*collaboration*), pri čemer lahko pojem posvetovanja definiramo kot delitev informacij med strankami, sodelovanje pa vključuje dogovor glede politik, interesov in načel za določitev področij, v okviru katerih je harmonizacija dejavnosti mogoča. Kolaboracija kot nadaljevanje sodelovanja poenoti dejavnosti in procese za izvajanje skupnih politik v skladu s predhodno dogovorjenimi načeli in interesi. Najvišja stopnja kolaboracije so skupni projekti.

Kot že pri prejšnjih dveh pojmih je tudi tokrat potrebno pojasniti, zakaj je koordinacija razvojnih aktivnosti sploh pomembna. Glede na to, da se število donatorjev mednarodne razvojne pomoči, kakor tudi število izvajalcev aktivnosti in projektov povečuje, vsaka država donatorica pa ima svoja načela, interese in načine izvajanja pomoči, je mehanizem za usklajevanje vseh aktivnosti nujno potreben, če želimo zagotavljati pomoč, ki je naslovljena na dejanske potrebe DVR. Kot primer slabe koordinacije lahko vzamemo Tanzanijo, ki je po podatkih SB (1999) v začetku devetdesetih let prejela pomoč od več kot 40 donatorjev, ki so hkrati izvajali več kot 2000 projektov.

Posledice slabe koordinacije označimo kot:

- usmerjanje pomoči v skladu z interesi (gospodarskimi, političnimi idr.) države donatorice pomoči in s tem zmanjšanje učinkovitosti pomoči;
- pomanjkanje usklajene pomoči v DVR, pri čemer prihaja do problema kopičenja (odvečne) pomoči v nekaterih državah (ter s tem podvojitve aktivnosti) in hkrati do pomanjkanja v drugih;
- veliki stroški z upravljanjem aktivnosti v DVR;
- poslabšanje stanja oz. vzpostavitev nekdanjega stanja v DVR po zaključku projekta (Gill in Maxwell 2004: 140, 141).

Zaključimo lahko, da je koordinacija aktivnosti, tako na mednarodni, kot na nacionalni ravni vsekakor potrebna za doseganje učinkovitosti pomoči. Potrebno je odgovoriti še na vprašanje, kako usklajevanje izvajati.

Poznamo več načinov izvajanja koordinacije. Na mednarodni ravni se posamezni subjekti posvetujejo in sodelujejo bolj ali manj formalno znotraj ZN ali v okviru ostalih mednarodnih organizacij in odborov. Na regionalni ravni subjekti sodelujejo v okviru organizacij, tokrat na regionalni osnovi članstva, kot je EU. Na nacionalni, podnacionalni in sektorski ravni se koordinacija izvaja v okviru posameznih projektov in programov. Aktivnosti potekajo v obliki formalnih in neformalnih srečanj ter skupnega izvajanja (Gill in Maxwell 2004: 142).

4.3.2 Pravna podlaga

Kot obe drugi načeli ima tudi načelo koordinacije pravne temelje v PEU, pri čemer 130. x člen (180. člen Amsterdamske pogodbe) pravi, da morajo EU in države članice usklajevati

(*coordinate*) svoje politike na področju razvojnega sodelovanja in se morajo medsebojno posvetovati o programih pomoči. Načelo usklajevanja ne izključuje skupnih akcij EU in držav članic (*O.J. C 191 1992, O.J. C 340 1997*).

Za razvoj koordinacije v EU je izjemnega pomena tudi Resolucija EP⁵⁰ naslovljena na EK in države članice leta 1993, ki jih poziva k iskanju novih oblik mednarodne koordinacije. Prav tako predlaga, da projekte, ki bi jih EU izvedla bolje kot posamezne države članice, EU tudi uresniči. Tako morata oba akterja delovati složno in s skupnim ciljem pomoči DVR, pri čemer ima EK primarno nalogo usklajevanja razvojnih aktivnosti. Vendar to ne sme vplivati na zmanjševanje količine pomoči.

Načelo koordinacije lahko zasledimo tudi v Monterreyskem soglasju. 54. člen poudarja potrebo po usklajevanju makroekonomskih politik držav donatoric z namenom doseganja globalne ekonomske stabilnosti in ekonomske rasti DVR. V 64. členu je izpostavljena potreba po krepitvi koordinacije ZN, njenih agencij in ostalih mednarodnih organizacij za uspešno doseganje ekonomske rasti in trajnostnega razvoja ter zmanjševanje stopnje revščine (*A/CONF.198/11*).

Ponovno lahko, vsaj za države članice EU, kot najpomembnejši dokument za kasnejšo doseganje načela koordinacije, označimo Evropsko soglasje o razvoju. Tretji člen tako določa, da morajo države članice in EU spoštovati temeljna načela skupnih razvojnih ciljev. Ta se nanašajo na usklajevanje in harmonizacijo razvojnih aktivnosti, kar bo posledično pripomoglo k izboljšanju učinkovitosti pomoči (*O.J. C 46/1*).

Pri doseganju večjega sodelovanja in harmonizacije je v Evropskem soglasju o razvoju poudarjena večja vloga EK, ki naj bi aktivno podpirala načelo sodelovanja in koordinacije, tako med državami članicami, kot tudi z ostalimi mednarodnimi organizacijami, kot so ZN.

Tudi za izvajanje koordinacije Evropsko soglasje zagotavlja dovolj trdno osnovo. Kljub temu je uresničevanje slabše, kot to predvidijo dokumenti.

---

⁵⁰Resolucija za povečanje koordinacije držav članic in Evropske skupnosti na področju razvojne pomoči, 28. oktober 1993. Ni dostopna.

5. Razvojna politika Slovenije

5.1 Splošni pregled

Vse razvite države namenjujejo delež svojega BND za doseganje temeljnih razvojnih ciljev v DVR. Slednje se uresničuje tako preko prispevka (članarine in prostovoljni prispevki) mednarodnim organizacijam,⁵¹ kot so agencije in skladi v okviru ZN, skupine SB in ostale organizacije, kakor tudi v obliki obveznega prispevka v proračun EU (v kolikor gre za članice EU), pri čemer kot ODA šteje določen odstotek vplačanih sredstev.⁵² Ker pa je mednarodno razvojno sodelovanje vsake donatorice povezano tudi s političnimi in gospodarskimi interesi, kot sem prikazala že v drugem poglavju, pa države znaten delež svojih sredstev namenjujejo tudi bilateralno.

Tudi Slovenija kot razvita država prispeva delež ODA za doseganje razvojnih ciljev že v okviru članstva v ZN, EU in ostalih mednarodnih institucijah. Te prispevke lahko v skladu z OECD DAC štejejo kot multilateralno pomoč.

Delež svoje pomoči pa Slovenija namenja tudi bilateralno v države prejemnice. Čeprav je bila Slovenija donatorica pomoči (tako multilateralne kot bilateralne) že v času obstoja Jugoslavije in kasneje v devetdesetih letih, pa bom v nadaljevanju analizirala obdobje po vstopu v EU, ko je Slovenija tudi uradno postala donatorica.

Leto 2004 je tako na nek način ključno v razvoju slovenske ODA (glej graf 5.1.7). Poleg članstva v EU, pri čemer se je z obveznim prispevkom v proračun EU tudi občutno zvišala raven celotne slovenske pomoči,⁵³ pa je Slovenija v istem letu zaključila postopek graduacije pri SB. V skladu s tem postopkom je država podala enostransko izjavo, da se ne bo na novo zadolževala pri SB ter da ne bo več koristila njene brezplačne tehnične pomoči, ampak, da bo po svojih močeh finančno in v obliki tehnične pomoči prispevala k razvoju manj razvitih

---

⁵¹ V skladu s smernicami za poročanje o ODA, prispevki mednarodnim organizacijam (skladi in agencije ZN, skupina SB, regionalne banke in nekatere druge) v celoti ali delno štejejo kot ODA. Seznam organizacij, čigar prispevek v celoti ali delno šteje kot ODA, je dostopen v Smernicah OECD DAC za poročanje o ODA.

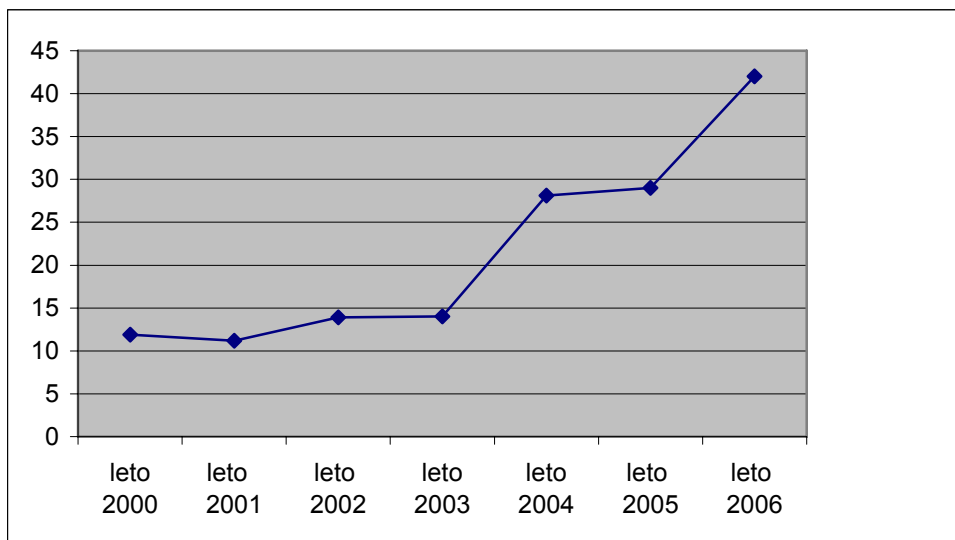
⁵² Delež prispevka, ki ga države namenjujejo v proračun, in šteje kot ODA se letno spreminja in se določa na podlagi porabljenih sredstev, ki jih EK nameni za ODA v tistem letu.

⁵³ V letu 2004 je Slovenija v proračun EU namenila 169,4 milijone evrov, od tega je 7,9 milijona evrov štel kot ODA. Slednje je v istem letu znašalo kar 60 odstotkov multilateralne pomoči in okoli 35 odstotkov celotne pomoči (Mavko 2006: 44).

držav.⁵⁴ Tako je v letu 2004 Slovenija prevzela aktivnejšo vlogo na področju razvojnega sodelovanja. Slednje se nakazuje tudi v povečevanju ODA skozi leta. Tako se je pomoč iz leta 2003 v letu 2004 skoraj podvojila. Velika rast je opazna tudi v letu 2006 in je posledica predvsem različnega načina obračunavanja ODA, ki je sedaj v celoti prilagojeno smernicam OECD DAC.⁵⁵

Graf 5.1.7: Znesek celotne ODA v posameznem letu, v milijonih evrov

Vir: povzeto po Mavko 2006: 43,44, Poročilu o razvojni pomoči Slovenije 2005 in internih gradivih MZZ.

Slovenija si, tako kot druge članice EU, prizadeva, da bi povečala svoj delež pomoči v skladu z mednarodno sprejetimi standardi. Tako naj bi do leta 2010 dosegla raven 0,17 odstotkov BND in do leta 2015 0,33 odstotkov, kar pomeni, da bi morala Slovenija za doseg ciljev do leta 2010 podvojiti vrednost ODA iz leta 2005, kar pa bo težko doseči. Še večji zalogaj pa čaka Slovenijo za doseg ravni 0,33 odstotka.

Z namenom načrtovanja in doseganja teh ciljev ter splošne ureditve mehanizma dajanja pomoči je Državni zbor RS 23. junija 2006 sprejel Zakon o mednarodnem razvojnem

⁵⁴ World Bank, Slovenia prepares for Graduation from World Bank. Dostopno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20014159~menuPK:3327604~pagePK:34370~piPK:34424~theSitePK:4607,00.html> (13. maj 2007).

⁵⁵ Poročilo o uradnem razvojnem sodelovanju in humanitarni pomoči RS v letu 2006 še ni bilo predloženo Vladi RS v sprejem, zaradi tega podatek o ODA v tem letu še ni uradno potrjen. Gre za izračun o ODA, ki je bil narejen na podlagi pridobljenih podatkov s strani ostalih ministrstev in razvojnih institucij.

sodelovanju (ZMRS).⁵⁶ Zakon določa temeljne cilje slovenske razvojne pomoči, ki se nanašajo na boj proti revščini v DVR, zagotavljanje miru in varnosti ter zagotavljanje človekovih pravic s krepitvijo demokracije in pravne države, boj proti HIV/AIDS in ostalim nevarnim boleznim, zagotavljanje osnovne izobrazbe, ne glede na spol, raso ali vero, zagotavljanje trajnostnega razvoja in gospodarske rasti v DVR.

Zakon v 4. členu predvidi tudi sprejem Resolucije mednarodnega razvojnega sodelovanja. Slednja bo pripravljena na podlagi Strategije mednarodnega razvojnega sodelovanja, ki jo bo predvidoma sprejela Vlada RS v letu 2007. Resolucija bo vsebovala vsebinske in geografske prioritete slovenskega razvojnega sodelovanja ter bo določala količino sredstev za njihovo uresničevanje. V skladu z ZMRS bo Resolucijo na predlog Vlade RS sprejel Državni zbor RS (Ur.l. št. 70/2006)

5.2 Usmerjenost pomoči

Slovenija večino sredstev svoje pomoči namenja multilateralno⁵⁷ (63 odstotka sredstev) v obliki prispevka mednarodnim organizacijam. Od tega je največji delež celotne multilateralne pomoči namenjen v proračun EU. V letu 2006 je ta prispevek znašal 21 milijonov evrov. Ostala sredstva so bila zabeležena kot članarine mednarodnim organizacijam, večinoma agencijam in skladom ZN ter skupini SB.

Bilateralno Slovenija že več kot desetletje oz. praktično od osamosvojitve dalje večino sredstev namenja v države Zahodnega Balkana.⁵⁸ Z nekaterimi od teh je Slovenija tudi sklenila sporazume o razvojnem sodelovanju. Tako je bil julija 2003 sporazum sklenjen s Srbijo in Črno goro (ratificiran marca 2005, ob razpadu države junija 2006 ga je nasledila Srbija), junija 2004 z Makedonijo (ratificiran maja 2006) ter Bosno in Hercegovino (ratificiran novembra 2006). Sporazum z Moldavijo, ki sta ga državi podpisali junija 2004, še ni ratificiran s strani Slovenije. Poleg omenjenih držav pa je Slovenija pričela proceduro usklajevanja za podpis sporazuma tudi z Albanijo in Ukrajino.

---

⁵⁶Dostopno na

http://www.mzz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/zakoni/zakon_o_mednarodnem_razvojnem_sodelovanju_republike_slovenije/ (10. maj 2007).

⁵⁷ Prikaz razmerja med bilateralno in multilateralno pomočjo v posameznih letih je podan v prilogi.

⁵⁸ Osrednji mehanizem slovenskega bilateralnega sodelovanja je v letih 1997-2004 predstavljal Pakt stabilnosti za JV Evropo, v okviru katerega je Slovenija izvajala projekte v državah JV Evrope na treh področjih: demokratizacija in človekove pravice, gospodarska obnova in razvoj ter varnostno-obrambna vprašanja. V letih 2000 do 2004 je Slovenija za slednje namenila okoli 13,4 milijone evrov (Mavko 2006: 42).

Projekte razvojne pomoči financira in izvaja več različnih akterjev. Poleg ministrstev, ki so pristojna za aktivnosti na svojih področjih delovanja, so bile aktivne tudi druge organizacije.⁵⁹ Slednje lahko razvrstimo na tiste, ki jih je soustanovila Vlada RS, od katere še vedno pridobivajo večji del sredstev,⁶⁰ na mednarodne organizacije z nacionalno enoto v Sloveniji⁶¹ ter na ostale NVO.⁶²

Tako je bilo v letu 2005 državam partnericam v obliki bilateralnih projektov namenjenih 9,9 milijona evrov. Ker MZZ še ni zbiralo ločeno podatkov o razvojni pomoči posamezni državi, lahko zgolj ocenimo, da je bilo večino sredstev namenjenih državam Zahodnega Balkana in Jugovzhodne Evrope. Vsebinsko so bile aktivnosti osredotočene na pomoč pri razvoju podjetništva v državah Jugovzhodne Evrope, pomoč tujcem, ki prihajajo predvsem iz držav Zahodnega Balkana in na štipendiranje tujih študentov, ponovno v veliki meri iz omenjenih držav. So pa posamezna ministrstva namenjala znatne prispevke tudi v že prej omenjene organizacije, ki so bile ustanovljene s strani vlade. Tukaj lahko predvsem izpostavimo donacijo ITF ter CEF. Tako obstajajo tudi številni projekti na področju razminiranja in tehnične pomoči v okviru javnih financ, ki so se prav tako večinoma izvajali v državah Jugovzhodne Evrope.

Ker je Slovenija leta 2005 predsedovala Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), je bilo veliko bilateralnih projektov povezanih tudi s funkcijo predsedujoče. Ministrstva so podprla izvajanje številnih projektov, in sicer s področja človekovih pravic in izobraževanja prebivalstva o otrokovih pravicah.⁶³

---

⁵⁹ Besedilo se nanaša zgolj na aktivnosti, ki so bile financirane s strani centralnega proračuna RS. Vseh ostalih projektov, ki so jih organizacije izvajale s pomočjo alternativnih virov, diplomsko delo ne zajema.

⁶⁰ Med organizacije, ki jih je ustanovila Vlada RS, spadajo: Center za razvoj financ (CEF), Center za evropsko prihodnost (CEP), Ustanova »SKUPAJ« in Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min (ITF). Dostopno na <http://www.cef-see.org/> (14. maj 2007), <http://www.cep.si/view/5/Prva-stran.html> (14. maj 2007), <http://www.together-foundation.si/> (14. maj 2007), <http://www.itf-fund.si/dokumenti/dokument.asp?id=2> (14. maj 2007).

⁶¹ Med slednje spadajo Unicef Slovenije, Rdeči križ in Slovenska Karitas. Dostopno na <http://www.unicef.si/main/home.wlgt> (14. maj 2007), <http://www.rks.si/> (14. maj 2007), <http://www.karitas.si/> (14. maj 2007).

⁶² Nevladne organizacije so združene v okviru nacionalne platforme organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč Sloga. Dostopno na <http://www.sloga-platform.org/> (14. maj 2007).

⁶³ Poročilo o uradni razvojni pomoči RS v letu 2005. Ni dostopno.

5.3 Mehanizem izvajanja pomoči

Kljub temu, da je Slovenija po deležu BND, ki ga namenja za ODA, ena izmed vodilnih med NMS,⁶⁴ je slovenski mehanizem ODA nesistematičen, decentraliziran in zaradi tega manj uspešen, kot bi lahko bil. Glavni problem tako predstavlja razpršenost financiranja aktivnosti. Sicer se financiranje praktično v celoti izvaja iz sredstev proračuna, vendar pa na centralni ravni ne obstaja posebna proračunska postavka, ki bi vsebovala sredstva v ta namen. Proračunske postavke so razpršene po posameznih proračunskih uporabnikih, ki sami določajo delež, ki ga bodo namenili za ODA. Pogosto se tudi dogaja, da posamezna resorna ministrstva financirajo projekte pomoči iz drugih postavk, ki ne sodijo v razvojno pomoč.

Za koordinacijo aktivnosti je v skladu z ZMRS (Ur.l. št. 70/2006) zadolženo MZZ, znotraj tega pa Sektor za mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč. Na podlagi ZMRS je bilo imenovano medresorsko delovno telo za mednarodno razvojno sodelovanje, čigar naloga je načrtovanje in usklajevanje mednarodnega razvojnega sodelovanja ter spremljanje izvajanja aktivnosti. Medresorsko delovno telo sestavljajo predstavniki vseh ministrstev na ravni državnega sekretarja in njegovega namestnika.⁶⁵

Zakon v 6. členu določa tudi ustanovitev Strokovnega sveta za mednarodno razvojno sodelovanje, ki je primarno zadolžen za pripravo predloga Resolucije o mednarodnem razvojnem sodelovanju ter svetovanje ministru glede razvojnih aktivnosti. Svet, ki ga je imenoval minister za zunanje zadeve, sestavljajo predstavniki ministrstev, vključenih v izvajanje mednarodnega razvojnega sodelovanja, predstavniki izvajalcev razvojnih aktivnosti, strokovnjaki za mednarodno razvojno sodelovanje ter predstavniki gospodarskih zbornic.⁶⁶

V nadaljevanju bom obravnavala vključitev temeljnih načel razvojne politike v slovenskem prostoru. Z vidika upoštevanja načela skladnosti, komplementarnosti in koordinacije bom analizirala zakonodajo, ki določa temeljne smernice slovenske razvojne politike, ter kasneje z

---

⁶⁴ Graf s prikazom odstotka razvojne pomoči drugih novih članic je dodan v prilogi.

⁶⁵ Vlada RS je dne 1. februarja 2007 sprejela Sklep o ustanovitvi Medresorskega delovnega telesa za mednarodno razvojno sodelovanje. Ni dostopno.

⁶⁶ Vlada RS je dne 18. oktobra 2006 sprejela Sklep o ustanovitvi Strokovnega sveta za mednarodno razvojno sodelovanje. V Strokovni svet so bili imenovani: prorektor dr. Ivan Svetlik iz Univerze v Ljubljani, prof. dr. Marko Jesenšek iz Univerze v Mariboru, prof. dr. Anton Gosar iz Univerze na Primorskem, Matej Rogelj iz GZS, Mira Dobovišek iz Centra za razvoj financ, Jana Repanšek iz Centra za razvoj financ, Goran Gačnik iz Fundacije za razminiranje in pomoč žrtvam min, Aleš Kranj Kušlan, predstavnik Sloge, Stane Kerin iz Misijonskega središča Slovenije, izvršni vodja Ustanove Skupaj (v času imenovanja Strokovnega sveta je potekal javni razpis za mesto izvršnega vodje, imenovana je bila Vera Remškar) Ni dostopen.

analizo delovanja na posameznih primerih preverila, ali Slovenija v zadostni meri upošteva osnovna vodila za doseganje učinkovitosti pomoči.

6. Temeljna načela razvojne pomoči v slovenski razvojni politiki

6.1 Pravna podlaga

V preteklosti je bil mehanizem slovenskega razvojnega sodelovanja neorganiziran in nestrukturiran. Ravno z namenom ureditve sistema, lažjega doseganja mednarodnih zavez po povečevanju ODA in izboljšanja učinkovitosti pomoči, je Državni zbor RS junija 2006 sprejel ZMRS. Glede na to, da zakon predstavlja osnovo za nadaljnjo organizacijo mednarodnega razvojnega sodelovanja (to je razvidno tudi iz določil o ustanovitvi Strokovnega sveta in Medresorske delovne skupine za mednarodno razvojno sodelovanje ter iz določila o sprejetju Resolucije mednarodnega razvojnega sodelovanja), je potreba po vključitvi temeljnih načel razvojne politike (vsaj na ravni EU) še toliko večja. Vendar ZMRS nikjer eksplicitno ne določa, da mora Slovenija pri izvajanju razvojnih aktivnosti upoštevati načela, kot so skladnosti politik, koordinacija, komplementarnost in usmerjanje pomoči v skladu s primerjalnimi prednostmi. Morda je potrebno omeniti 3. člen, kjer so naštetii cilji slovenskega razvojnega sodelovanja in med slednjimi zakon določa, da si mora Slovenija prizadevati za krepitev dvostranskega in večstranskega sodelovanja s prednostnimi državami. Geografske ter vsebinske prioritete bi naj predlagala tudi Resolucija mednarodnega razvojnega sodelovanja (4. člen). Tako cilji nakazujejo, da naj Slovenija omeji število držav prejemnic pomoči ter v prihodnje namenja več pozornosti zgolj izbranim prioritetam, saj bo s tem dosežena večja učinkovitost, zmanjšanje transakcijskih in ostalih stroškov ter lažji prodor med velike donatorice pomoči.

Za temo diplomskega dela je relevanten tudi 5. člen ZMRS, ki določa mesto nacionalnega koordinatorja razvojnih aktivnosti Slovenije. Za vlogo koordinatorja je pristojno MZZ, ki je hkrati pristojno tudi za zbiranje podatkov za izdajo letnega poročila o ODA RS (14. člen).

Pomanjkanje zavedanja o pomenu načel PCD, koordinacije in komplementarnosti pa ni novost. Tudi Zakon o zunanjih zadevah (Ur.l. RS, št. 45/2001)⁶⁷ načel ne omenja. Morda slednje lahko pripišemo dejstvu, da je razvojna problematika relativno nova na mednarodnem

---

⁶⁷Dostopno na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO1611.html (13. maj 2007).

področju, dodatna »pomanjkljivost« pa je, da je Slovenija uradno država donatorica šele od leta 2004.

Vsekakor pa bo v prihodnosti potrebno v uradne akte vključiti tudi temelje evropske razvojne politike, saj bo le tako mogoče slediti osnovnim smernicah za izboljšanje ponujene pomoči. Prva priložnost za to bosta nedvomno Strategija in Resolucija mednarodnega razvojnega sodelovanja.

V nadaljevanju bom skušala z analizo dveh primerov dokazati, da Slovenija tako kot na zakonodajni ravni, tudi na ravni izvajanja, ne upošteva temeljnih načel v zadostni meri. V prvem primeru se bom osredotočila na vprašanje skladnosti kmetijske politike z razvojnimi cilji ter znotraj tega slovenski odziv na reformo sladkorne politike. V drugem delu pa bom analizirala slovensko razvojno prakso z vidika komplementarnosti in delitve dela.

6.2 Načelo skladnosti politik za razvoj – analiza primera reforme sladkorne politike

6.2.1 Razkorak med razvojno pomočjo in trgovino

Že v prvem poglavju sem pokazala, da ima EU vodilno vlogo v svetu na področju nujenja mednarodne razvojne pomoči. Tako države članice skupaj z EK prispevajo največji svetovni delež k večjemu razvoju in so hkrati najpomembnejši donator sredstev v AKP in ostalih državah, ki po merilih SB spadajo med LDC. Težje je trditi, da je celotna zunanja politika EU usmerjena v doseganje MDG ter s tem temeljnih zavez na področju razvojnega sodelovanja. To velja tudi za velik razkorak med interesi trgovinske politike ter razvojnimi cilji, kar predstavlja enega izmed najznamenitejših primerov neskladnosti politik⁶⁸ (Dayton-Johnson in Katseli 2006: 15). Neskladnost se nakazuje predvsem pri uvajanju carin,⁶⁹ posebnih standardov,⁷⁰ pravic, vezanih na patente (TRIPS),⁷¹ vzpostavitvi preferenčnega sistema

---

⁶⁸ Hoebink (2005: 57) meni, da je skladnost politik težko dosegljiva tudi na področju kmetijstva, ribištva in industrijske proizvodnje.

⁶⁹ Razvite države pogosto uvajajo veliko višje carine na proizvode, ki prihajajo iz DVR, kot na proizvode iz razvitih držav. Tako sta npr. ZDA in Kanada vodilni pri postavljanju visokih carin za proizvode iz tekstila, EU in Japonska pa za kmetijske proizvode, kar posledično negativno vpliva na razvoj DVR. Dodaten problem se pojavlja z uvajanjem nekajkrat višjih carin na končni proizvod v primerjavi z nižjimi carinami na surovine.

⁷⁰ Države z željo po varovanju lastne proizvodnje in potrošnikov velikokrat uvedejo posebne standarde na področju zdravja, varnosti in varovanja okolja, ki lahko negativno vplivajo na izvoz DVR. Takšni standardi, ki lahko vključujejo npr. obvezno etiketiranje, ustrezna sestava materiala proizvoda, ustrezno pakiranje in možnost reciklaže, so ponavadi preveč drugačni od standardov v DVR in zahtevajo veliko prilagajanja ter testiranja, zaradi česar se jim DVR ne morejo prilagoditi v kratkem času.

trgovanja z nekaterimi državami,⁷² idr. Tako na eni strani ODA vzpodbuja izboljšanje proizvodnje v DVR, navzven usmerjeno trgovino in s tem povečano gospodarsko rast, medtem ko na drugi strani trgovinska politika EU vključno z vsemi trgovinskimi ovirami pogosto predstavlja problem za doseganje optimistično zastavljenih ciljev na področju razvoja. Čeprav je EU največji uvoznik kmetijskih pridelkov (okoli 70 odstotkov) iz najmanj razvitih držav in hkrati največji uvoznik dobrin iz držav v razvoju (okoli 42 odstotkov celotnega uvoza EU, v vrednosti 432 milijard evrov), s povečanim protekcionizmom domače proizvodnje ter posledično postavljanjem trgovinskih preprek na uvoz preprečuje razvoj, ki bi bil mogoč v primeru proste trgovine (Hoebink 2004: 43–57).

Preden pa razdelam podroben odnos med trgovinsko in razvojno politiko EU, je potrebno na kratko razložiti, kakšen vpliv sploh ima trgovina na razvoj.

6.2.2 Trgovina kot spodbujevalec ali zaviralec rasti

DVR se še vedno soočajo s svojo tradicionalno vlogo- v svetovnem ekonomskem redu se pojavljajo kot države dobaviteljice surovin in kmetijskih proizvodov, medtem ko razvite države slednje uvažajo in nazaj dobavljajo industrijsko blago in končne izdelke (Benko 1997: 211). Tako so DVR prisiljene, da svojo trgovinsko dejavnost usmerjajo navzven, predvsem v razvite dele sveta. Kljub temu, da takšen sistem ohranja stopnjo gospodarske odvisnosti držav »tretjega sveta« in da je nagrajevanje dela oz. plačilo neprimerljivo nižje kot v razvitih državah, lahko ključno pripomore k razvoju posameznih (predvsem agrarnih) sektorjev in vzpostavitvi primerjalnih prednosti (Doney in Wroe 2005).

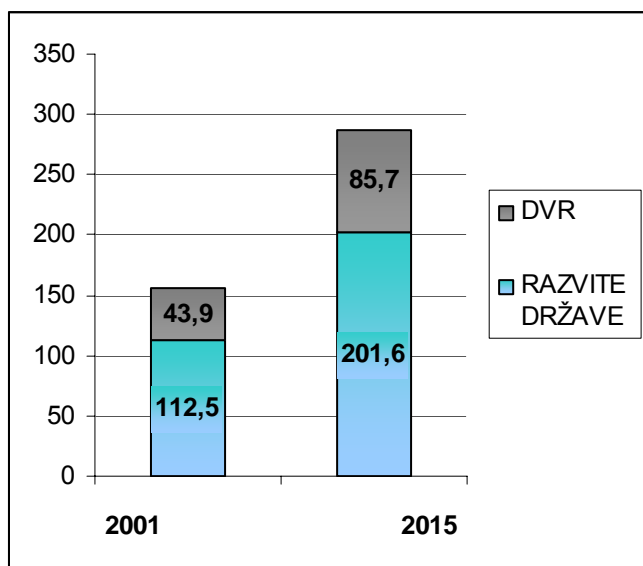
Da lahko govorimo o trgovini, ki je spodbujevalec gospodarske rasti DVR, mora biti izpolnjen tudi pogoj dostopa do svetovnih trgov, kar pa v sodobnem svetu ni tako samoumevno. Kakor že omenjeno v prejšnjih poglavjih, bi zmanjšanje trgovinskih omejitev vsaj za 50 odstotkov prineslo številne prednosti, tako DVR, kot razvitim (glej graf 6.2.2.8).

---

⁷¹ Države tudi uvajajo pravice, vezane na patent proizvoda (*trade related intellectual property rights – TRIPS*) ter s tem skušajo podpirati inovacije in hkrati zaščititi domačo industrijsko proizvodnjo. Posledice tega lahko sežejo tudi na področje zdravlja prebivalstva v DVR. Zaradi zaščitenih zdravil je dostop omejen in DVR so prisiljene kupovati cenejše generične proizvode.

⁷² Razvite države z DVR sklepajo posebne preferenčne sisteme trgovanja, ki dovoljujejo DVR izvoz v boljših pogojih (nižje carine in ostale trgovinske prepreke ali prost dostop), kar posledično negativno diskriminira tiste DVR, ki v takšen sistem niso vključene.

Graf 6.2.2.8: Učinek liberalizacije trgovine na svetovno gospodarstvo in DVR v letih 2001 in 2015, v milijardah USD

Vir: povzeto po Anderson, Martin in Van der Mensbrugge.

Kljub temu pa popolna liberalizacija v današnjem svetu ni realna. Nasprotno, države pogosto uporabljajo različne (legalne in nelegalne) ukrepe za zaščito domače proizvodnje, kar privede do nekonkurenčnosti izdelkov, ki prihajajo iz DVR (ter s tem posledično zaviranju njihovega razvoja). Benko (1997: 262–269) opredeljuje ekonomska sredstva kot eno izmed najpomembnejših sredstev zunanje politike, ki služijo ekonomskim, političnim, vojaškim in psihološkim ciljem posamezne države. Pri tem gre predvsem za različne metode nadzora pretoka dobrin, storitev in virov med državami (Russet in Starr 1992: 272). Dejanja držav so usmerjena na vzpostavitev carin (namenjene dviganju dogodkov domače države in zaščiti domače industrije pred tujo konkurenco), kvot (namenjene nadzoru uvoza določenih izdelkov za zaščito domačih proizvajalcev), posebnih administrativnih in drugih postopkov (Benko 1997: 262–269).

Po drugi strani pa so države medsebojno vzpostavile tudi sisteme, s pomočjo katerih so omogočile trgovanje pod ugodnejšimi pogoji, kot z vsemi ostalimi. Govorimo lahko o pozitivni trgovinski diskriminaciji. Gre predvsem za dejanja držav, ki drugi podelijo posebni trgovinski status, kot je npr. status nacije z največjimi ugodnostmi,⁷³ vzpostavijo območja proste trgovine⁷⁴ ali carinske unije.⁷⁵

⁷³ Status nacije z najvišjimi ugodnostmi (*Most favoured nation*-MFN) je privilegirani status, ki ga podeljuje ena država drugi v sistemu mednarodne trgovine. Nanaša se na prednosti pri trgovanju med dvema državama. Status

Zaključim lahko, da ima trgovina določene posledice za gospodarski razvoj držav, tako razvitih, kot DVR. Pri tem pa vseeno obstaja vprašanje, ali sta trgovina (oz. prost dostop do svetovnih trgov) in razvoj (oz. razvojna pomoč) substituta ter kaj izmed obojega ima za DVR večjo vrednost (Dayton-Johnson in Katseli 2006: 15). Po eni strani lahko na dilemo odgovorimo tako, da vzpodbujamo nudenje razvojne pomoči, ki neposredno pripomore k izboljšanju položaja v DVR, prispeva k izgradnji institucij in k zadovoljevanju temeljnih potreb, medtem ko trgovina le posredno vpliva na razvoj preko večjega zaslužka z izvozom dobrin. Po drugi strani pa so izkušnje dokazale številne pozitivne učinke, ki jih ima prost dostop do svetovnega trga in se kažejo predvsem v povečanju zaposlovanja, izmenjavi izkušenj in znanj ter zvišanju ravni izobrazbe v DVR (Hook 1996: 9).

Omenjeno nakazuje, da je težko izbirati med politikama, ki imata obe pomemben vpliv na DVR. Trgovina in razvoj morata, z željo po doseganju najboljših rezultatov, delovati složno, komplementarno, pri čemer ima pomembno vlogo pomoč za trgovino (*Aid for Trade* - AfT), ki vzpodbuja postopno, a trajno, integracijo DVR v svetovni trgovinski sistem. Z AfT je predvsem mišljena tehnična in finančna pomoč, ki jo razviti svet namenja DVR z namenom povečanja njihove trgovinske učinkovitosti. To se nanaša predvsem na povečanje izvozne konkurenčnosti, izboljšanje trgovinske infrastrukture, povečanje domače produktivnosti ter okrepitev trgovinskih in proizvodnih kapacitet v DVR.⁷⁶

---

se je pričel uporabljati znotraj STO in je omenjen v prvem členu Splošnega dogovora o carinah in trgovini (*General Agreement on Tariffs and Trade* -GATT). Znotraj STO so posamezne države podelile ta status druga drugi, kar pomeni, da med seboj trgujejo pod istimi pogoji, z izjemo regionalnih področij proste trgovine in carinskih unij. Dostopno na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm (9. april 2007).

⁷⁴ Območje proste trgovine (*Free Trade Area*-FTA) je oblika integracije določene skupine držav, ki so se medsebojno, na podlagi dogovora o prosti trgovini dogovorile o ukinitvi carin, kvot in ostalih trgovinskih preprek na večino (ali vse) dobrine, s katerimi trgujejo. V primerjavi s carinsko unijo države članice FTA ne vzpostavijo enotne zunanje politike do ostalih nečlanice FTA. Primeri FTA so Evropska skupnost za prosto trgovino (*European Free Trade Association*-EFTA), območje proste trgovine Skupnosti jugovzhodnih azijskih narodov (*Association of South-East Asian nations Free Trade Area*-AFTA) in Dogovor o prosti trgovini med državami severne Amerike (*North American Free Trade Agreement*-NAFTA). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Free_trade_area (9.april 2007).

⁷⁵ Carinska unija (*Customs Union*) je oblika integracije določene skupine držav, ki so navznoter ustvarile območje prste trgovine in skupno trgovinsko politiko navzven, kar vključuje sprejetje skupne zunanje carine in določitev kvot ter ostalih trgovinskih preprek za vse nečlanice carinske unije. V primerjavi z območjem proste trgovine je carinska unija višja stopnja integracije. Primera carinske unije sta Južni skupni trg (*Mercado Común del Sur*-MERCOSUR) in Južnoafriška carinska unija (*Southern African Customs Union*-SACU). Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Customs_union (9.april 2007).

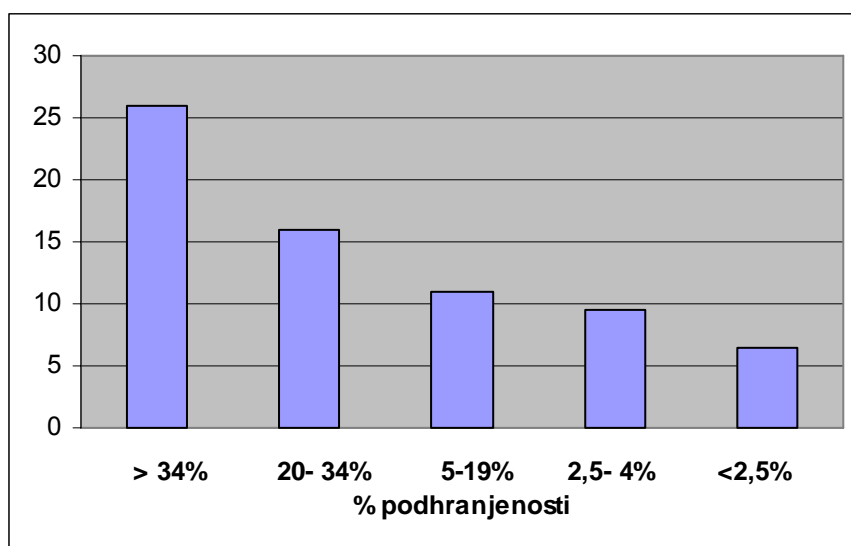
⁷⁶ Pobude in razprave glede pomoči za trgovino so bile sprožene v različnih forumih, tako znotraj EU, kot na mednarodni ravni (STO). Na mednarodni ravni je bila v okviru STO na ministrski konferenci v Dohi, novembra 2001, sprejeta Razvojna agenda iz Dohe (*Doha Development Agenda*-DDA), na podlagi katere so vlade članic STO podale predlog za nov program Pomoči za trgovino. Ta predlog je bil uradno sprejet na šesti ministrski

V nadaljevanju bom predstavila posebnost trgovanja med EU in DVR na področju kmetijstva.

6.2.3 Trgovina s kmetijskimi pridelki in razvoj

Kmetijska proizvodnja je v mnogih DVR najpomembnejša aktivnost, hkrati pa ima pomembno vlogo tudi pri zmanjševanju revščine (glej graf 6.2.3.9). Okoli 75 odstotkov revnih ljudi živi na ruralnih območjih, pri čemer jih je večina odvisnih od kmetijstva ali sorodnih dejavnosti. Kmetijstvo je tako izjemnega pomena za DVR iz več razlogov: predstavlja osnovni vir prehrane ter prihodkov kmetov in delavcev, prav tako ustvarja nova delovna mesta v ruralnih okoljih in v nekaterih primerih tudi prihodek z izvozom. Ponavadi imajo DVR tudi primerjalne prednosti v kmetijski proizvodnji zaradi nizke cene dela, surovin in razmerja med kvaliteto in ceno (Matthews in Giblin 2006: 39).

Graf 6.2.3.9: Delež kmetijskih prihodkov glede na celoten BDP v primerjavi z odstotkom podhranjenega prebivalstva

Vir: Pingali, Stamoulis in Stringer 2006: 174.

DVR bi lahko imele še večje koristi od trgovine s kmetijskimi pridelki, če bi sistem trgovanja z razvitimi državami omogočal DVR enak dostop do trga in če bi razvite države reformirale svojo proizvodnjo kmetijskih pridelkov. Liberalizacija trgov bi prinesla obojestranske koristi: DVR bi realizirale večjo ekonomsko rast in posledično zmanjšale stopnjo revščine med

---

konferenci v Hong Kongu ,decembra 2005. Več o pomoči za trgovino v gradivu OECD »Aid for Trade«. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/27/14/37198197.pdf> (10. april 2007).

prebivalstvom, razvite države pa bi lahko posegale po cenejših kmetijskih izdelkih. Po napovedih Matthews in Giblina (2006: 45) bi od liberalizacije trgovine največ pridobile velike pridelovalke kmetijskih pridelkov: Brazilija, Argentina, Tajska in Kitajska. Vsekakor bi bila potrebna dodatna previdnost predvsem pri liberalizaciji trgovine z LDC, saj bi slednje lahko zaradi sedaj privilegiranega dostopa do tržišč razvitih držav (predvsem EU) utrpelo številne izgube v primerjavi z bolj konkurenčnimi pridelovalkami kmetijskih proizvodov.

Vendar zaradi družbenih in političnih ciljev do popolne liberalizacije trgov še ni prišlo. Razvite države, med drugim, tudi zaradi primerjalnih prednosti DVR še vedno ščitijo domačo kmetijsko proizvodnjo. Z obsežnimi subvencijami domače proizvodnje, uvajanjem carin in ostalih trgovinskih preprek, tudi EU negativno vpliva na kmetijsko proizvodnjo in trgovino DVR. Mnoge DVR, ki lahko pridelke proizvajajo po mnogo nižjih cenah kot razvite države in jim kmetijstvo predstavlja osnovi vir preživetja, še vedno po tržnem deležu na svetovnem trgu ne morejo konkurirati razvitemu svetu. Delež kmetijskega izvoza LDC je v zadnjem desetletju ostal celo nespremenjen (*ibid.*).

Po ocenah SB (2005) so carine na kmetijske pridelke v nekaterih razvitih državah od dva do štirikrat višje, kot carine na industrijske izdelke. Pogosto se države odločajo za višjo carino za izdelke, ki so v obdelovalni verigi bolj obdelane, kot pa surovine na začetku verige (npr. izdelki iz sladkorja so podvrženi višji carini, kot neobdelan sladkor) ter na ta način preprečujejo razvoj gospodarstva v DVR (von Braun in Mengistu 2006: 109). Učinki so glede na proizvod različni, med najbolj občutljivimi izdelki pa so :

- bombaž

Visoke subvencije na pridelke bombaža v razvitih državah, predvsem v ZDA (3.9 milijarde dolarjev), so v zadnjih 15 letih povzročile padec cen za več kot polovico. Negativne posledice so vidne predvsem v Zahodni in Centralni Afriki, kjer je več kot 10 milijonov kmetij odvisnih od pridelovanja bombaža. Po podatkih OECD so subvencije povzročile za več kot 300 milijonov dolarjev škode v tej regiji. V primeru, da bi se subvencije ukinile, bi slednje povzročilo dvig cen bombaža za 26 odstotkov in posledično zmanjšalo revščino v številnih DVR (*ibid.*).

- mlečni izdelki

Evropska politika na področju mlečnih izdelkov obsega številne prepreke za zaščito domače proizvodnje, kot so finančna podpora, proizvodne kvote, uvozne prepreke in izvozne subvencije, kar predstavlja letni strošek v višini 16 milijard evrov. Kljub uvedbi kvot proizvodnja še vedno preseže povpraševanje. Prav tako EU predstavlja enega izmed največjih svetovnih izvoznikov mleka in mlečnih izdelkov s ceno, ki je veliko nižja od stroškov proizvodnje, kar povzroča veliko škodo mnogim kmetom v DVR na lokalnih tržiščih. Tako se v zadnjem desetletju pojavljajo številne kritike, saj države nudijo razvojno pomoč DVR, ki bi naj med drugim tudi omogočila vzpostavitev močne kmetijske proizvodnje, hkrati pa, z izvoznimi subvencijami uničujejo na lokalne trge DVR (*ibid.*).

- riž

Tako kot ameriška podpora proizvodnji bombaža in evropska podpora proizvodnji mlečnih izdelkov, proizvodnjo riža, predvsem v obliki finančne pomoči in omejevanjem uvoza, podpira Japonska. Glede na to, da riž s 35 odstotki kmetijske proizvodnje predstavlja osrednji kmetijski pridelek na Japonskem, je temu primerna tudi vladna zaščita. Posledično je cena riža na Japonskem zrasla na petkratno vrednost svetovne cene, kar negativno vpliva tako na japonske potrošnike, kakor tudi na države v razvoju (riž predstavlja pomemben del gospodarstva v Indiji, Pakistanu in Bangladešu⁷⁷), ki imajo omejen dostop do japonskih trgov (*ibid.*).

- sladkor

Na področju pridelave sladkorja je EU ena izmed največjih svetovnih pridelovalcev in zaradi obsežnih subvencij tudi druga največja izvoznica. Zaradi visokih podpor in posledično presežka proizvodnje, je sčasoma prišlo do nestabilnosti in padca svetovne cene sladkorja. V letih 2000-2001 je EU izvozila skoraj 7 milijonov ton sladkorja po mnogo nižji ceni, kot so znašali stroški proizvodnje. Sledile so številne kritike na temo negativnega vpliva na svetovno ceno in uničenja regionalnih proizvajalcev sladkorja v DVR (kjer je proizvodnja sladkorja mogoča z veliko manjšimi stroški kot v razvitih državah), ki s svojimi proizvodi niso bili konkurenčni, ne na svetovnem tržišču, niti na domačih trgih. Proizdom iz EU ni mogel konkurirati niti, npr., Mozambik, kjer so proizvodni stroški sladkorja med najnižjimi na svetu

---

⁷⁷ Bangladeš spada v skladu s kriteriji Svetovne Banke med LDC, Indija in Pakistan pa med države z nizkim prihodkom (BND znaša manj kot 825 dolarjev *per capita*). Vse tri države so v skladu s smernicami OECD DAC uvrščene med države prejemnice pomoči. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/23/34/37954893.pdf> (20. april 2007).

in je v tem sektorju zaposlenih več kot 20.000 ljudi. Kljub temu, da je EU vzpostavila poseben (preferenčni) odnos z AKP državami, ki omogoča lažji dostop na evropske trge ter uvedla sistem »vse razen orožja« (*Anything but Arms-EBA*),⁷⁸ DVR do obsežne reforme sladkorne politike še vedno niso imele ugodnih pogojev za proizvodnjo sladkorja (*ibid.*).

6.2.4 Reforma sladkorne politike EU

Položaj, ki je na področju pridelovanja sladkorja nastal ob koncu devetdesetih let, je z vsakim letom bolj spodjedal gospodarsko stabilnost, tako DVR, kakor tudi številnih razvitih držav, predvsem članic EU. Še danes je kar 45 odstotkov celotnega proračuna EU namenjenih financiranju kmetijstva,⁷⁹ kar posledično zmanjšuje količino sredstev, ki bi lahko bila namenjena za financiranje regionalnega razvoja ali drugih dejavnosti. Ker so se hkrati z veliko porabo sredstev na ravni EU (ter drugih razvitih držav), občutno slabšali pogoji za pridelovalce sladkorja v DVR, se je potreba po reformiranju kmetijske politike na področju sladkorja povečala. Kot pomemben napredek na tem področju lahko označimo v prvi vrsti sprejetje Ministrske deklaracije na četrtem zasedanju ministrov v okviru STO v Dohi, 14. novembra 2001. Države so se v 13. členu⁸⁰ zavezale, da bodo vzpostavile mehanizem pravične trgovine, s čemer bo omogočen prost dostop do trgov. Slednje se nanaša tudi na zmanjšanje oz. ukinitvev izvoznih subvencij in ostalih oblik podpore domače proizvodnje. V 42. členu so razvite države tudi poudarile, da bodo še naprej priznavale posebni status 49 LDC, ter se s tem zavezale, da bodo proizvodom iz omenjenih držav zagotovile prost dostop do svojih tržišč (ukinitvev carin in kvot). Ta stališča so ministri na zasedanju v Hong Kongu, 22. decembra 2005, s sprejetjem Ministrske deklaracije potrdili⁸¹ ter dodatno poudarili načelo skladnosti pri sprejemanju odločitev na področju trgovine.

---

⁷⁸ Glede na to, da se je po merilih SB na seznam DVR uvrstilo veliko držav, je normalno, da med njimi obstajajo številne razlike na področju razvoja. Slednje je privedlo do tega, da nekatere DVR niso mogle konkurirati drugim, zaradi česar je Svet ministrov februarja 2001 sprejel iniciativo EBA, s katero je bila LDC ponujena možnost brezcarinskega izvoza vseh dobrin v EU, razen orožja. Iniciativa še ni predvidela prostega izvoza banan (možnost izvoza od januarja 2006), riža in sladkorja (prost dostop do trga predviden z letom 2009). Dostopno na http://ec.europa.eu/trade/issues/global/gsp/eba/index_en.htm (20. april 2007).

⁷⁹ Financial Programming and Budget. Dostopno na http://ec.europa.eu/budget/budget_glance/what_for_en.htm (15. maj 2007).

⁸⁰ Besedilo Ministrske deklaracije z dne 14. november 2002. Dostopno na http://www.wto.org/English/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm#agriculture (15. maj 2007).

⁸¹ Besedilo Ministrske deklaracije z dne 22. december 2005. Dostopno na http://www.wto.org/English/thewto_e/minist_e/min05_e/final_text_e.htm#coher (15. maj 2007).

Kljub vzpodbudno zastavljenim ciljem, do popolnega odprtja trgov (tudi zaradi odloga izvajanja do 31. decembra 2007, ki si ga je na zasedanju v Dohi izborila EU⁸²) ni prišlo. Zaradi tega so se kmetijski ministri držav članic EU, 24. novembra 2005, dogovorili o obsežni reformi trga sladkorja.⁸³ Tako je bila 20. februarja 2006 sprejeta uredba Sveta o skupni ureditvi trgov v sektorju sladkorja.⁸⁴ Reforma, ki je pričela veljati s 1. julijem 2006, je namenjena dolgoročnemu povečanju konkurenčnosti in tržne usmerjenosti sladkornega sektorja na ravni EU, hkrati pa se sklada z reformami na področju kmetijstva, ki so bile uvedene v letih 2003 in 2004. Novosti, ki jih uredba uvaja so številne; med najbolj ostrimi in s tem tudi najbolj kritizirano s strani pridelovalcev sladkorja je določilo o znižanju referenčnih cen belega sladkorja. Cena se bo v skladu s 3. členom uredbe (L. 58/1) v štirih letih znižala za 36 odstotkov (prvo leto 20 odstotkov drugo 27,5, tretje 35 odstotkov, tako da do četrtega doseže raven 36 odstotkov), kmetje pa bodo v zameno za znižanje ter posledično izpad dohodka prejeli nadomestilo v višini 64,2 odstotka znižanja cene. Vsaka posamezna država je upravičena do proizvodnje sladkorja v okviru določene kvote, v kolikor pa proizvajalci vsaj petdesetodstotno znižajo proizvodnjo znotraj opredeljene kvote, je članica upravičena do dodatne pomoči. V tistih državah, kjer proizvodnja sladkorja ni konkurenčna, je bila uvedena posebna finančna vzpodbuda v obliki sklada za prestrukturiranje, ki je namenjen pomoči ob zapiranju tovarn, zagotovilu povračila za izgubo dohodka ter prestrukturiranju pridelovalcev sladkorja.⁸⁵

Tako je reforma končno prekinila proces neorganizirane proizvodnje sladkorja ter ponudila možnost DVR, da pričnejo z masovno proizvodnjo in izvozom sladkorja na svetovno tržišče po konkurenčnih cenah. EK pa je ponudila tudi dodatno pomoč državam AKP, ki

---

⁸² Partnerski sporazum med EU in državami ACP določa, da lahko EU z izvajanjem določil glede odprtja trga za DVR počaka do 31. decembra 2007. Dostopno na http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_acp_ec_agre_e.htm (15. maj 2007).

⁸³ Press releases, EU radically reforms its sugar sector to give producers long-term competitive future, IP/05/1473 z dne 24. november 2005. Dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1473&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (16. maj 2007).

⁸⁴ Uredba Sveta (ES) št. 318/2006 z dne 20. februarja 2006 o skupni ureditvi trgov v sektorju sladkorja, objavljena v Uradnem listu EU, *O.J.* L 58/1, dne 28. februarja 2007. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/oj/2006/l_058/l_05820060228sl00010031.pdf (16. maj 2007).

⁸⁵ Uredba sveta (ES) št. 320/2006 z dne 20. februarja 2006 o ustanovitvi začasne sheme za prestrukturiranje industrije sladkorja v Skupnosti in spremembi Uredbe (ES) št. 1290/2005 o financiranju skupne kmetijske politike, objavljena v Uradnem listu EU št. L 58/42 dne 28. februarja 2007. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/oj/2006/l_058/l_05820060228sl00420050.pdf (16. maj 2007).

tradicionalno izvažajo sladkor v EU. V letu 2006 naj bi pomoč znašala okoli 40 milijonov evrov.⁸⁶

6.2.5 Odziv Slovenije na predlagano reformo

V času pogajanj za uvedbo reforme trga sladkorja je bila Slovenija večino časa nenaklonjena reformnim procesom. Predlog postopnega zmanjšanja proizvodnje sladkorja ter minimalnih zagotovljenih cen, je bil po besedah nekdanje ministrice za kmetijstvo Marije Lukačič preveč radikalen, prestrukturiranje sektorja sladkorja pa zahteva daljše časovno obdobje.⁸⁷ Čeprav se je Slovenija strinjala, da je potrebno celotni kmetijski sektor reformirati na način, da bo konkurenčen, bi bilo potrebno tudi slovenskim pridelovalcem sladkorne pese omogočiti ugodne pogoje za nadaljevanje učinkovite proizvodnje ali pa jih ustrezno motivirati za prestrukturiranje. Prav tako je ministrica Lukačič zavrnila predlog za uvedbo kompenzacijskih plačil za padec cene sladkorja v višini 60 odstotkov vrednosti. Slovenija se je tudi pridružila koaliciji desetih držav (Grčija, Španija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Madžarska, Portugalska, Finska in Slovenija), ki so v pismu komisarki za kmetijstvo Mariann Fischer Boel⁸⁸, 22. novembra 2004, izrazile svoje nasprotovanje predlogu EK, predvsem pretiranemu znižanju cen in proizvodnih kvot. Koalicija držav je hkrati imela zadostno število glasov za preprečitev sprejema predlagane reforme.

Tudi nov predlog reforme, ki je predlagal znižanje cen za 39 odstotkov, je ministrica Lukačič na zasedanju Sveta kmetijskih ministrov, 18. julija 2005, v Bruslju zavrnila. Ta naj bi po besedah predsednika Sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije Srečka Čatra preveč ogrožal pridelavo sladkorne pese v Sloveniji ter s tem tudi obstoj edine tovarne sladkorja v Sloveniji- Tovarne sladkorja Ormož. Reforma bi morala biti izpeljana tako, da najprej zniža proizvodnjo sladkorja v tistih državah članicah, ki za tržišče proizvedejo več, kot pa so dejanske potrebe prebivalstva same države. Po besedah Čatra pa Tovarna Sladkorja Ormož ne

---

⁸⁶ Press releases, CAP Reform: EU agriculture ministers adopt groundbreaking sugar reform, IP/2006/194 z dne 21. februarja 2006. Dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/194&format=HTML&aged=0&language=EN&uiLanguage=en> (16. maj 2007).

⁸⁷ Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, novice. Dostopno na http://www.mkgp.gov.si/index.php?id=944&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1007&tx_ttnews%5BbackPid%5D=576&cHash=30a326c532 (18. maj 2007).

⁸⁸ European Commission, Commissioners, Mariann Fischer Boel. Dostopno na http://ec.europa.eu/commission_barroso/fischer-boel/index_en.htm (18. maj 2007).

uspe pokriti niti slovenskih potreb po sladkorju ter naj ne bi bila s tem neposredno konkurenčna ostalim pridelovalcem.⁸⁹

Mandat za pogajanja o še sprejemljivem predlogu reforme ni bil določen s strani Ministrstva za kmetijstvo, gospodarstvo in prehrano oz. ministrice Marije Lukačič, ampak ga je potrdil parlamentarni Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 18. novembra 2005. Odbor je določil, da je za Slovenijo še sprejemljivo znižanje odkupne cene sladkorja, največ 30 odstotkov.⁹⁰ Na podlagi pogajalskega mandata je Slovenija ponovno zavrnila predlog, z dne 24. novembra 2005, na zasedanju Sveta kmetijskim ministrov. Ker je bil nov predlog precej drugačen, predvsem glede sheme za prestrukturiranje, je razbil enotnost nasprotnic prvotnemu predlogu. Za predlog sta prvič pozitivno glasovali tudi Italija in Finska, nova koalicija nasprotnic, vključno s Slovenijo, pa je štela premalo glasov, da bi lahko blokirala sprejem kompromisnega predloga. Sledni je predstavljal osnovo za kasnejše sprejetje uredbe o skupni ureditvi trga v sektorju sladkorja in uredbe o ustanovitvi začasne sheme za prestrukturiranje industrije sladkorja v EU.

6.2.6 Posledice sprejema reforme za Slovenijo in vprašanje skladnosti politik

Analiza pogajalskega procesa je pokazala, da je bila Slovenija nekako prisiljena v sprejem in izvajanje reforme. Vseeno so od 1. julija 2006, ko je reforma pričela veljati na ravni EU, pridelovalci sladkorne pese upravičeni do regionalnega plačila v višini 332 evrov na hektar in dodatka na sladkor, ki se bo iz leta v leto povečeval (iz 300 evrov/hektar v letu 2007 na 397 evrov/hektar v letu 2009) in bo neodvisen od nadaljnje proizvodnje sladkorja. V primeru, da bodo kmetje pričeli opuščati pridelavo, bodo upravičeni do dodatne pomoči za prestrukturiranje.

Iz predstavljenega lahko sklenemo, da je Slovenija v procesu pogajanj in sprejema nove reforme ubrala zelo egoistično in ozko pozicijo. Vsekakor lahko trdimo, da so v večji meri prevladali interesi nacionalne države, medtem ko vprašanje splošne svetovne blaginje ni bilo izpostavljeno. To je razvidno predvsem iz dolgotrajnega nasprotovanja Slovenije sprejemu reforme, ki bo na ravni držav članic, sicer v prvi meri, povzročila veliko negativnih posledic,

---

⁸⁹RTV SLO, Hude posledice reforme sladkorja. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=1&c_id=83238 (19. maj 2007).

⁹⁰ SDS, Razprava o poslanskem vprašanju o posledicah reforme sladkornega sektorja na TSO. Dostopno na http://www.sds.si/index.php?section=news&news=novice/061124_114410.txt (18. maj 2007).

vključno s povečanjem nezaposlenosti pridelovalcev sladkorne pese in z zmanjšanjem konkurenčnosti pridelanega sladkorja ter posledično z zmanjšanjem izvoza na ravni celotne EU, vendar bo reforma končno omogočila tudi DVR pričetek rasti, vsaj na področju pridelave sladkorja. Zato bi Slovenija morala, kljub vprašanju obstoja Tovarne sladkorja Ormož, zavzeti manj radikalno pozicijo ter s tem nakazati tudi svojo humanitarno plat. Še posebej bi se slednje pričakovalo od države, ki je po predelavi sladkorja na dnu v primerjavi z ostalimi članicami. Slovenija je namreč v letu 2005 pridelovala sladkorno peso na 5057 hektarjih, kar jo uvršča na 22. mesto med 27. članicami ter na zadnje mesto med desetimi nasprotnicami reforme sladkorja.⁹¹ Tudi po količini pridelane sladkorne pese lahko Slovenijo z 260 tisoč tonami (v primerjavi z 31,2 milijoni ton, ki jih pridelava Francija) uvrstimo na samo dno evropskih pridelovalcev. Presenetljivo je, da reformi niso nasprotovale po površini velike pridelovalke sladkorne pese, kot sta Francija in Nemčija ter da je spremenjen predlog na zasedanju Sveta, 24. novembra 2005, podprla tudi po površini največja pridelovalka med nekdanjimi nasprotnicami- Italija, v primerjavi z ostalimi, ki skupno pridelujejo peso le na nekaj tisoč hektarjih več kot Italija sama.

Morda bi se bilo potrebno vprašati, kje lahko poiščemo vzrok za tako radikalno pozicijo Slovenije in praktično neupoštevanje vpliva nekonkurenčne pridelave sladkorja na razvoj DVR. Kot sem že pokazala, površina in količina pridelave ne bi smeli vlivati na slovensko nasprotovanje reformi. Takšen pristop je Slovenijo prikazal v preveč negativni luči.

Kot druga možnost za slovensko stališče se nakazuje strah ob potencialni brezposelnosti delavcev v Tovarni sladkorja Ormož ter izguba dobička za slovenske pridelovalce sladkorne pese. Kljub temu, da je bilo v tovarni zaposlenih le okoli 200 delavcev, sladkorno peso pa je v času pred reformo pridelovalo okoli 2300 kmetov,⁹² je slednje sorazmerno visoka številka za slovenski prostor. Tudi pridelava pese se skoncentrirana večinoma na področje Prekmurja, ki tradicionalno velja za področje z najvišjo stopnjo brezposelnosti.⁹³ Vsekakor ima socialni

---

⁹¹Eurostat, Agriculture and Fisheries. Dostopno na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136206,0_45570467&_dad=portal&_schema=PORTAL (19. maj 2007). Tabeli pridelovalcev sladkorne pese po količini v tonah in po površini v hektarjih sta dodani v prilogi.

⁹²Državni zbor RS, poslanska vprašanja in pobude. Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=94&o=40&sb=4&unid=VPP%7CAC80783A4585AF10C125722500393BB8&showdoc=1> (19. maj 2007).

⁹³ Center za sladkorno peso, pridelava sladkorne pese v Sloveniji. Dostopno na <http://www.csp-ormoz.si/opridelavi.php> (19. maj 2007).

položaj, kakor tudi odmevnost vsakršnega zapiranja tovarn v slovenskem prostoru, veliko težo.

Stefano Migliorisi⁹⁴ kot mogoče pojasnilo vidi tudi pomanjkanje pozitivnih učinkov reforme na blagostanje LDC. Kot sem že nakazala v poglavju o učinkih trgovine na razvoj, bodo največ od bodoče liberalizacije trgovine pridobile razvite države oz. gospodarsko močnejše DVR. Med slednje lahko štejemo Brazilijo, Kitajsko in Indijo. Tako je manj verjetno, da bi politična elita in javnost podprli reformo, ki hkrati v prvi vrsti negativno vpliva na gospodarstvo lastne države, po drugi strani pa države, ki se soočajo z največjimi problemi na področju revščine in lakote, ne pridobijo veliko.

Verjetno je najverjetnejši vzrok za zanemarjanje načela PCD in vloge Slovenije pri doseganju temeljnih razvojnih ciljev, pomanjkanje zavedanja o posledicah nekonkurenčne pridelave sladkorja na DVR.⁹⁵ Slednje pojasnjujejo tudi številne izjave glede zmanjšanja pridelave sladkorja v tistih članicah, ki ga pridelajo več kot so potrebe prebivalstva. Dejstvo je, da je cena kilograma sladkorja enotna v vseh državah članicah, ne glede na količino pridelave. Kot že omenjeno v prejšnjih poglavjih, je cena na ravni EU veliko višja od svetovne cene in na tak način onemogoča gospodarski razvoj v DVR, proizvajalkah sladkorja.

Z namenom, da se Slovenija v prihodnje izogne preveč radikalnim stališčem ob reformiranju drugih politik v skladu s temeljnimi razvojnimi cilji, bi bilo potrebno predvsem povečati zavest politične elite in prebivalstva glede posledic, ki jih lahko imajo posamezne politike na svetovno blaginjo. Podporo javnosti je po besedah Stefana Migliorisija⁹⁶ mogoče doseči z vzpostavitvijo učinkovitega ogrodja. Prvi korak je tako sprejetje jasne pravne osnove (oz. sprememba ZMRS), ki bi določala upoštevanje načela PCD pri sprejemanju političnih odločitev, ki lahko vplivajo na razvoj.

Na operativni ravni naj bi Slovenija ustanovila posvetovalni odbor, v katerem bi bili vključeni predstavniki akademske sfere, civilne družbe, NVO in ostali strokovnjaki. Namen odbora naj bi bilo svetovanje Vladi RS glede skladnosti posameznih političnih odločitev z razvojnimi cilji. Takšen mehanizem so vzpostavile že Avstrija, Finska in Španija, kjer se je izkazal za

---

⁹⁴ Seminar Stefana Migliorisija o skladnosti politik za razvoj, Ljubljana, 28. maj 2007.

⁹⁵ V pojasnilih za stališče Slovenije glede predlagane reforme sladkorja nikjer ne zasledimo vprašanja posledic, ki jih bo reforma imela na blagostanje DVR.

⁹⁶ Seminar Stefana Migliorisija o skladnosti politik za razvoj, Ljubljana, 21. maj 2007.

zelo uspešnega. Za prav tako dobro idejo se je izkazalo ustanovitev mreže kontaktnih oseb na posameznih resornih ministrstvih, ki se ukvarjajo z vključenostjo načela PCD v izvajanje na drugih političnih področjih. Slednje so vzpostavile Avstrija, Finska, Francija, Portugalska, Švedska in Združeno kraljestvo.

Žal, je omenjeno po besedah Migliorisija težko doseči v kratkem času, še posebej če govorimo o NMS, ki se s tematiko razvoja ukvarjajo šele kratek čas. Morda bo proces mogoče vzpodbuditi s pripravo Poročila o skladnosti politik, ki bo izdano jeseni 2008. Tako bodo države, predvsem NMS, soočene s splošno visoko ravno zavedanja o pomenu skladnosti političnih odločitev v nekaterih starih članicah, kar bo lahko pozitivno vplivalo za celotno politično kulturo. Poleg tega bo poročilo vsebovalo primere dobrih praks, kar lahko služi kot vzorec tudi za Slovenijo.

6.3 Načelo komplementarnosti in delitve dela v slovenski razvojni politiki – študija primera vsebinskih in geografskih prioritet

Kot sem že prikazala v poglavju o komplementarnosti v evropski razvojni politiki, je doseganje tega načela še vedno vprašljivo v mnogih članicah. Države pri izboru svojih prioritet pogosto ne pomislijo na pomembnost koncentracije pomoči na temelju primerjalnih prednostih, ampak namenjajo pomoč v države, ki imajo posebno strateško, gospodarsko ali podobno vrednost. Kako pa je z upoštevanjem načela komplementarnosti v slovenski razvojni politiki? Že v poglavju o zakonodajnih temeljih sem pokazala, da uporaba komplementarnosti in delitve dela ni pravno zavezujoča. ZMRS, ki predstavlja temelj razvojne politike v Slovenji, načela komplementarnosti in delitve sploh ne omenja. Prav tako do sedaj ni bilo nikjer jasno zapisanih prioritetenih področij delovanja, kar bi omejilo aktivnosti in s tem povečalo učinkovitost pomoči. Sicer ZMRS predvideva vlogo MZZ kot nacionalnega koordinatorja, vendar je njegova vloga zelo omejena, ker so posamezne proračunske postavke, namenjene financiranju razvojnih aktivnosti, razdeljene po resornih ministrstvih. Tako lahko izvajalci razvojnih aktivnosti usmerjajo pomoč praktično kamorkoli oz. sami prosto določajo področja svojega delovanja, kar lahko negativno vpliva na samo učinkovitost pomoči ter vlogo Slovenije v globalnem sistemu razvojnega sodelovanja.

V nadaljevanju je zanimivo analizirati, v kolikšni meri Slovenija dejansko upošteva različne vidike komplementarnosti. Omenjeno bom poskušala preveriti, glede na klasifikacijo komplementarnosti, v četrtem poglavju. Izbrala bom dva vidika komplementarnosti, ki sta po

mojem mnenju najpomembnejša- komplementarnost znotraj države in komplementarnost med državami.

6.3.1 Komplementarnosti in delitev dela znotraj države

V skladu z načelom komplementarnosti znotraj države, bi se morala Slovenija usmerjati na določeno (omejeno) število sektorjev v državi prejemnici, kar bi omogočalo večjo konkurenčnost pomoči v primerjavi z ostalimi donatoricami. Vendar pregled razvojnih aktivnosti v letu 2006 kaže na dejansko razpršenost pomoči po posameznih sektorjih, kar je posledica pomanjkanja jasnega definiranja sektorskih prioritet. Kot primer bom vzela Srbijo, ki je v letu 2006 prejela najvišji znesek bilateralne pomoči. Aktivnosti so bile zelo razpršene, kar je posledica pomanjkanja usklajevanja med posameznimi izvajalci razvojne pomoči. Projekti so se vsebinsko nanašali, tako na razvoj avtomobilske industrije, ustanovitev programa čiste proizvodnje, svetovanje na področju javnih financ in bančništva, znanstveno sodelovanje, sodelovanje na področju kmetijstva, razminiranja idr.⁹⁷

Da bi bila Slovenija bolj prepoznavna v državi prejemnici pomoči ter da bi bila pomoč bolj učinkovita, bo potrebno zmanjšati število sektorjev, v katerih so izvajalci aktivni. Pri izboru vsebinskih prioritet bi bilo potrebno upoštevati, tako izkušnje (primerjalne prednosti) Slovenije na določenem področju, kakor tudi prisotnost drugih donatorjev v istem sektorju. In kateri so tisti sektorji, v okviru katerih bi lahko bila Slovenija konkurenčna drugim donatoricam? Statistična poročila OECD⁹⁸ kažejo, da sta izgradnja industrijskega sektorja in pomoč na področju kmetijstva priljubljeni področji pomoči. Glede na to, da ima Slovenija specifične izkušnje s prilagajanjem slovenskega gospodarstva in pravnega reda gospodarstvu in pravnemu redu EU (*acquis communautaire*), države prejemnice slovenske pomoči pa bodo kmalu v položaju, ko se bodo tudi same pripravljale na vstop v EU, bi lahko Slovenija še več prizadevanj usmerila v sektorja izobraževanja na področju javnih financ in evropskega pravnega reda. Na tem področju sta v Sloveniji aktivni predvsem instituciji CEP in CEF.

---

⁹⁷ Podatek še ni potrdila Vlada RS in temelji na poročanju o ODA s strani ministrstev in ostalih institucij.

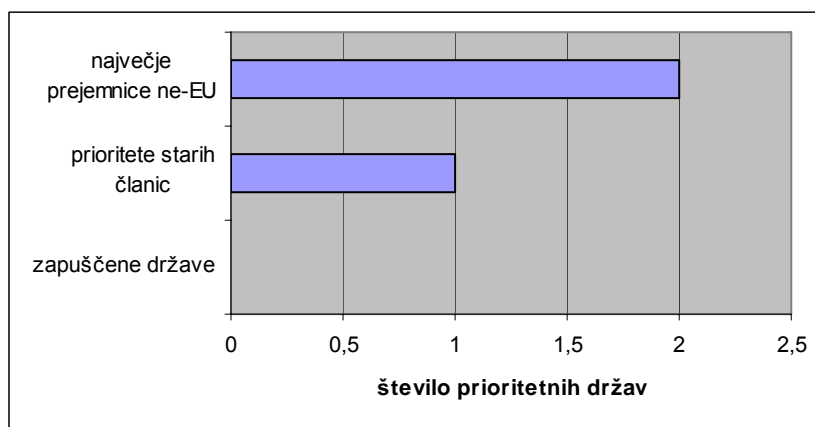
⁹⁸OECD Statistics, Official bilateral commitments by sector. Dostopno na <http://stats.oecd.org/wbos/default.aspx?DatasetCode=TABLE5> (20. maj 2007).

6.3.2 Komplementarnost in delitev dela med državami

Pri analizi komplementarnosti med državami bom v skladu z definicijo iz četrtega poglavja pogledala, v katere države Slovenija namenja pomoč in ali te države spadajo med »zapuščene« ali med »zasičene« države.

Kot sem že povedala v orisu razvojne politike Slovenije, je bilateralna razvojna pomoč v večji meri na podlagi sporazumov osredotočena na države Zahodnega Balkana in Vzhodne Evrope (Srbija, Črna gora, Makedonija, Bosna in Hercegovina, Moldavija, Albanija in Ukrajina). Hiter pregled izbora prioritetenih držav (glej graf 6.3.2.10) pokaže, da Slovenija, tako kot ostale članice, ni upoštevala merila »zasičenosti« držav, ampak pomoč usmerja na podlagi gospodarskih ali drugih kriterijev. Tako niti ena od sedmih prioritetenih držav ni izbrana iz skupine držav »sirot«, medtem ko sta kar dve (Srbija in Črna gora) največji prejemnici pomoči ne-evropskih držav.

Graf 6.3.2.10: Število prioritetenih držav Slovenije, izbranih iz seznama največjih prejemnic sredstev ne-EU držav, iz seznama prioritetenih držav starih članic in seznama držav »sirot«

Vir: povzeto po Muerle 2007: 30, 37, Bučar, Pliberšek in Mešič 2006: 49–51 in EK 2006e: 28.

Zanimive rezultate pokaže tudi analiza nominalne pomoči v nekatere izmed slovenskih prioritetenih držav (glej tabelo 6.3.2.2). Največja prejemnica slovenske pomoči je vsekakor Srbija, v katero je Slovenija v letu 2006 namenila okoli 4 milijone evrov pomoči. Vendar se Srbija ne zdi primerna izbira za prioritetenno državo, saj podatki kažejo, da spada med države z največjo količino prejete pomoči. Tako se slovenska pomoč ne more primerjati s sredstvi nekaterih starih članic, kot sta Nemčija in Francija, ki Srbiji namenjata desetkratno vrednost

pomoči Slovenije. V Srbiji so v enaki meri prisotne tudi Sloveniji primerljive države, kot so Portugalska, Češka, Slovaška in Madžarska.

Če primerjamo druge države, ki so poleg Srbije tudi ene izmed sedmih slovenskih priorit, nam tabela pokaže, da so Makedonija, Albanija in Moldavija veliko manjše prejemnice pomoči, tako na globalni ravni, kakor tudi s strani starih in Sloveniji primerljivih članic. Lahko izpostavimo predvsem Makedonijo in Moldavijo, ki sta nekoliko zapostavljeni s strani velikih donatoric, kot sta Nemčija in Francija. Tudi analiza pomoči novih članic, Češke in Madžarske, pokaže, da v omenjenih prejemnicah niso prisotne v veliki meri.

Čeprav je tudi slovenska pomoč v analizirane prejemnice zelo nizka, bi bilo vsekakor potrebno razmišljati o postopnem povečevanju sredstev, še posebej, ker so to države, s katerimi je Slovenija že sklenila sporazum oz. ga namerava v prihodnosti. Povečana slovenska pomoč v omenjenih državah bi imela v primerjavi z ostalimi donatoricami dosti višjo težo, kot jo ima v Srbiji.

Tabela 6.3.2.2: Primerjava nominalnih zneskov razvojne pomoči držav donatoric v državah prejemnicah v letu 2005⁹⁹

Srbija	Srbija	Makedonija	Albanija	Moldavija
Skupna pomoč	837.739.000	170.500.000	235.903.000	141.947.000
EK	116.593.000	35.251.000	57.556.000	29.936.000
Francija	42.573.000	2.220.000	9.320.000	19.099.000
Nemčija	50.198.000	21.386.000	22.548.000	5.781.000
Portugalska	5.524.000	44.400	/	/
Češka	5.105.000	259.100	370.100	503.400
Slovaška	1.666.000	126.000	944.000	/
Madžarska	7.617.000	/	/	37.000
Slovenija	4.018.000	357.000	136.000	12.000

Vir: povzeto po OECD Statistics¹⁰⁰ in internih gradivih MZZ.

⁹⁹Podatki za Slovenijo so ponovno izračun ODA v letu 2006, ki je bil narejen na podlagi poročanja ministrstev in institucij, ki so aktivne na področju razvojnega sodelovanja. Izračuni še niso bili potrjeni s strani Medresorske delovne skupine in Vlade RS. V letu 2005 Ministrstvo za zunanje zadeve ni zbiralo ločeno podatkov po posameznih državah. Podatki za ostale države se nanašajo na leto 2005.

¹⁰⁰OECD Statistics, Web browser for OECD.stat. Dostopno na <http://stats.oecd.org/wbos/default.aspx?DatasetCode=TABLE%202A> (20. maj 2007).

7. Sklep

Zaveze, ki jih je sprejela mednarodna skupnost v zadnjih letih, predstavljajo mnogim državam številne težave. Povečevanje deleža BND za ODA, usmerjanje pomoči v skladu s potrebami DVR in primerjalnimi prednostmi donatoric, zagotavljanje, da druge politike ne vplivajo negativno na področje razvoja in koordinacija aktivnosti na mednarodni ravni, so vodila, ki bi jih vse države morale upoštevati pri dodeljevanju svoje pomoči. Vendar pa je še pred analizo stanja, tako na mednarodni, kot na nacionalni ravni jasno, da bo potrebno še veliko prizadevanj, da bo zagotovljeno dejansko izvajanje.

EU kot vodilna donatorica razvojne pomoči na svetu in hkrati institucija, ki je uvedla temelje razvojne politike že desetletja nazaj, predstavlja »vzor«, kako vzpostaviti učinkovit razvojni mehanizem za mnoge stare članice in NMS, kakor tudi druge države. Kljub temu so novi izzivi današnjega časa privedli do številnih dilem. Doba globalizacije povzroča vedno večje razlike med razvitimi državami in DVR. Vprašanja revščine, lakote, nevarnih boleznih in onesnaževanja narave zahtevajo nov in preiščljen pristop razvitega sveta. Tega se zadnjih nekaj let države donatorice tudi zavedajo. S tem namenom so bili leta 2000 sprejeti MDG ter v kasnejših letih številni mednarodni dokumenti, ki naslavljajo omenjene probleme. Ugotavljam, da zaveze, ki jih vsebujejo, pomenijo novost tudi za tako izkušeno donatorico, kot je EU. Načelo PCD, komplementarnosti in delitve dela, kljub številnim smernicam in »navodilom« za uresničevanje, še vedno predstavljajo problem. Z analizo pravne podlage sem ugotovila, da pogodbe, sklepi Sveta in različne komunikacije EK, sicer podrobno določajo, da si morajo države članice EU čim prej prizadevati, da v svoja razvojna prizadevanja vključijo omenjena načela, vendar je tudi v pravni podlagi zaslediti pomanjkanje »navodil« za dejansko operacionalizacijo zapisanega. Tako sem z analizami vsakega posameznega načela dokazala, da so članice, še posebej v zadnjem času (sklepi zasedanja GAERC maja 2007 glede Kodeksa o delitvi dela, sklepi zasedanja GAERC oktobra 2006 glede PCD) načeloma sicer pripravljene sprejeti pravno podlago, vendar analiza posameznih primerov prikaže drugačno situacijo. Kljub natančno izdelanemu delovnemu programu za doseganje skladnosti, so še vedno opazne številne pomanjkljivosti na področjih, kot so kmetijstvo, trgovina, migracije idr. Res je, da tudi na izvršilni ravni potekajo iniciative za čimprejšnjo reformo kmetijstva, kot je npr. reforma sladkorne politike, in iniciativa za popolno odprtje evropskega trga vsaj za DVR, kot je AfT in EPAs, vendar popolne skladnosti politik še dolgo ne bo mogoče doseči.

Še večji razpon med pravno podlago in dejanskim izvajanjem je zaznati na ravni komplementarnosti in delitve dela. Analiza je pokazala, da države, tako velike kot male donatorice, ne upoštevajo vidika »zasičenosti« držav, ampak, da usmerjajo svojo pomoč v skladu s svojimi političnimi interesi. S tem se pojavlja tudi problem zmanjšanja učinkovitosti pomoči, in, kar je še pomembnejše, zmanjšanja pomoči v državah, ki so »pozabljene« s strani donatorjev. Slednje je, po mojem mnenju, največji problem razvojne pomoči in primarni cilj, v katerega bi članice morale vlagati trenutna prizadevanja.

Na podlagi zapisanega lahko *potrdim prvo hipotezo*, ki govori o velikem razlikovanju med zapisano pravno podlago in dejanskim uresničevanjem načel na ravni EU, kot celote.

Primer zase je Slovenija, za analizo katere sem zastavila tudi posebno hipotezo, ki pravi, da Slovenija ni zastavila niti pravne podlage, zaradi česar je samo izvajanje osnovnih načel še toliko slabše v primerjavi z evropsko ravnjjo. Na podlagi analize ZMRS, mehanizma razvojne pomoči in analize dveh primerov lahko tudi *potrdim drugo hipotezo*. Sklenem lahko, da Slovenija ni vzpostavila dovolj trdne osnove, ki bi jasno zapisala potrebo po upoštevanju PCD, komplementarnosti in koordinacije. ZMRS omejenih načel, kot osnove razvojne politike, niti ne omenja, ampak določa le bolj jasno usmerjenost razvojnih prizadevanj v prihodnje, kar bi naj podrobneje razdelali Strategija in Resolucija mednarodnega razvojnega sodelovanja. Tudi celoten pregled mehanizma dodeljevanja pomoči nakazuje, da bo potrebno v prihodnje določiti jasne temelje in omejitve, če želimo, da bo pomoč učinkovitejša, vloga Slovenije pa bolje prikazana.

Študije primerov potrjujejo domneve in so razumljiv rezultat pomanjkanja pravne podlage. Na področju PCD je jasno opazno, da politična elita pri sprejemanju odločitev na drugih področjih ne upošteva tega načela. Reforma sladkorne politike predstavlja odprto vprašanje in problem za EU že več desetletij. Gre predvsem za interese in prihodek velikih pridelovalk sladkorne pese. Vendar so tudi te, zaradi nekonkurenčne proizvodnje in poslabšanja položaja DVR, sprejele ponujeno rešitev, ki bo v prihodnjih letih pripomogla tudi k izboljšanju in prestrukturiranju evropskega kmetijstva. Po drugi strani je stališče Slovenije prineslo jasno sporočilo v EU, ne glede na to, ali je naša država zaradi lastnih interesov ali zaradi pomanjkanja znanja zanemarila vprašanje blagostanja DVR. Načelo PCD ni bilo upoštevano.

Tudi pregled statističnih podatkov o razvojni pomoči Slovenije v letu 2006 z vidika komplementarnosti kaže, da je bil vidik primerjalnih prednosti in delitve dela zanemarjen. Večina pomoči je usmerjena v države, ki so hkrati zasičene z drugimi, večjimi donatorji, tako da tudi slovenska pomoč ne pride do izraza. Po drugi strani pa so prejemnice, ki prejemajo znatno manj pomoči, zanemarjene tudi s strani Slovenije, ne glede na to, da je slednja podpisala (ali namerava podpisati) bilateralne sporazume o sodelovanju.

Na tem mestu se pojavlja vprašanje, kako izboljšati raven večjega upoštevanja načel na EU in slovenski ravni. Res je, da so iniciative, še posebej predlog delitve dela, relativno nove, zaradi česar še uresničevanje ni jasno vidno. Pričakujemo lahko, da se bo stanje znatno izboljšalo, da bodo države članice pričele izvajati sklepe, ki so bili sprejeti na zasedanju GAERC. Kot dober predlog se nakazuje tudi priprava poročila o izvajanju PCD, ki bo stare in predvsem nove članice, soočilo s problemi in ponudilo primere dobrih praks.

Večji problem za dosledno izvajanje načel se nakazuje v Sloveniji. Gre namreč za pomanjkanje zavedanja o posledicah, ki jih lahko ima neupoštevanje načel ter za nizko raven podpore javnosti in političnih elit vprašanju razvoja. Prvi korak, ki bi ga Slovenija morala storiti, je sprejetje jasne osnove za ureditev mehanizma razvojnih aktivnosti, ki bi vsebovala tudi omenjena tri načela. Pričakujemo lahko, da bosta to vlogo prevzeli Strategija in Resolucija. V nadaljevanju bo potrebno zagotoviti boljše izvajanje slednjega. Na ravni komplementarnosti je to dosegljivo z določanjem prioriternih držav in vsebin, v katere bo usmerjena večina prizadevanj. Doseganje skladnosti pa je obširnejša naloga, saj zahteva sodelovanje in seznanjanje celotne politične elite. Poleg predlogov, ki jih bo podalo poročilo o PCD jeseni 2007, in ki so lahko za Slovenijo zelo učinkoviti, je bolj verjetno, da se bo dejansko upoštevanje načela lahko zagotovilo šele z resničnim usklajevanjem aktivnosti in povečanjem javne podpore področju razvojnega sodelovanja. Slednje pa je dolgotrajnejši proces, ki bo, poleg dodatnih prizadevanj, zahteval tudi več izkušenj na področju razvojnega sodelovanja.

8. Seznam virov

8.1. Seznam sekundarnih virov

Anderson, Kym, William J. Martin in Dominique Van der Mensbrugge (2006): Would Multilateral Trade Reform Benefit Sub-Saharan Africans? V Matthews, Alan in Thomas Giblin (ur.): *Policy Coherence for Development: Issues in Agriculture*, 35–64. Pariz: OECD.

Benko, Vlado (1997): *Znanost o mednarodnih odnosih*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Brown, Lara, Elisabeth Leann in Joanne M. O' Connor (1996): Cross-Pressures in Western European Foreign Aid. V Hook, Steven W.(ur.): *Foreign Aid towards the Millennium*, 29–35. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers.

Cassen, Robert (1986): *Does Aid Work?* New York in Oxford: Oxford University Press.

Center za Evropsko prihodnost (2006): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.cep.si/view/5/Prva-stran.html> (14. maj 2007).

Center za razvoj financ (2004): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.cef-see.org/> (14. maj 2007).

Center za sladkorno peso (2006): *Pridelava sladkorne pese v Sloveniji*. Dostopno na: <http://www.csp-ormoz.si/opridelavi.php> (19. maj 2007).

CONCORD (2006): *Hold the Applause! EU governments risk breaking aid promises*. Dostopno na http://www.dochas.ie/documents/Hold_the_Applause.pdf (13. maj 2007).

Dacosta, Lisa, Yannick Jadot in Alice Sindzingre (2004): Complementarity of European Union Policies on Development Co-operation: First elements of analysis and recommendations for an evaluation. V Paul Hoebink (ur.): *The Treaty of Maastricht and Europe's Development Co-operation*, 97–135. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.

Dayton-Johnson, Jeff in Louka T. Katseli, ur. (2006): *Migration, Aid and Trade: Policy Coherence for Development*. Pariz: OECD.

Disch, Arne (1999): *Aid Co-Ordination and Aid Effectiveness*. Oslo: Ministry of Foreign Affairs.

Doney, Malcolm in Martin Wroe (2005): *Trade matters in the fight against world poverty*. London: DFID.

Državni zbor Republike Slovenije (2006): *Poslanska vprašanja in pobude*. Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=94&o=40&sb=4&unid=VPP%7CAC80783A4585AF10C125722500393BB8&showdoc=1> (19. maj 2007).

Eurostat (2006): *Agriculture and Fisheries*. Dostopno na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136206,0_45570467&_dad=portal&_schema=PORTAL (19. maj 2007).

Evropska komisija (2005a): *Commissioners, Mariann Fischer Boel*. Dostopno na http://ec.europa.eu/commission_barroso/fischer-boel/index_en.htm (18. maj 2007).

Evropska komisija (2005b): *The Aid Effectiveness package*. Dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/103&format=HTML&aged=0&language=EN> (7. maj 2007).

Evropska komisija (2005c): *The Euro-Mediterranean Partnership, Overview*. Dostopno na http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index.htm (20. maj 2007).

Evropska komisija (2006a): *European Development Fund*. Dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12102.htm> (30. april 2007).

Evropska komisija (2006b): *Financial Programming and Budget*. Dostopno na http://ec.europa.eu/budget/budget_glance/what_for_en.htm (15. maj 2007).

Evropska komisija (2006c): *Letno poročilo o razvojni politiki Evropske skupnosti in izvajanju zunanje pomoči v letu 2005*. Dostopno na http://ec.europa.eu/europeaid/reports/europeaid_annualreport_highlights_2006_sl.pdf (20. maj 2007).

Evropska komisija (2006d): *Annual Report 2005*. Dostopno na http://ec.europa.eu/europeaid/reports/europeaid_ra2005_en.pdf (5. maj 2007).

Evropska komisija (2006e): *EU Donor Atlas*. Dostopno na http://ec.europa.eu/development/body/publications/docs/eu_donor_atlas_2006.pdf (5. maj 2007).

Evropska komisija (2006f): *Press releases, CAP Reform: EU agriculture ministers adopt groundbreaking sugar reform*, IP/2006/194 z dne 21. februarja 2006. Besedilo dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/06/194&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (16. maj 2007).

Evropska komisija (2006g): *Press releases: EU radically reforms its sugar sector to give producers long-term competitive future*, IP/05/1473 z dne 24. november 2005. Dostopno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1473&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (16. maj 2007).

Evropska komisija (2006h): *The EU's relations with Latin America, Overview*. Dostopno na http://ec.europa.eu/external_relations/la/index.htm (20. maj 2007).

Grill, Gererd in Simon Maxwell (2004): *The Co-Ordination of development co-operation in the European Union*. V Paul Hoebink (ur.): *The Treaty of Maastricht and Europe's Development Co-operation*, 135–183. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.

Grilli, Enzo R. (1993): *The European Community and the Developing Countries*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hoebink, Paul (2002): *Evaluating Maastricht's Triple C: The C of Coherence*. The Hague: Ministry of Foreign Affairs.

Hoebink, Paul (2004): From 'particularity' to 'globality': European development cooperation in a changing world. V Paul Hoebink (ur.): *The Treaty of Maastricht and Europe's Development Co-operation*, 25–63. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.

Hook, Steven W. (1996): Foreign Aid in a Transformed World. V Hook, Steven W. (ur.) *Foreign Aid towards the Millennium* 6–11. Boulder, London: Lynne Rienner Publishers.

Jorna, Marc (1995): Complementarity between EU and Member State Development Policies: Empty Rethoric or Substantive New Approach? *The Courier*, 154, November, 78–80.

Kovach, Hetty in Alex Wilks (2006): *EU aid: genuine leadership or misleading figures?* Dostopno na <http://www.eurodad.org/uploadstore/cms/docs/EuropeanAidReport.pdf> (20. marec 2007).

Loquai, Christiane (1996): *The Europeanisation of Development Cooperation: Coordination, Complementarity, Coherence*. Maastricht: ECDPM.

Mavko, Mitja (2006): *Uradna razvojna pomoč in Slovenija*, magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Mednarodni sklad za razminiranje in pomoč žrtvam min (2006): *Predstavitev delovanja*. Dostopno na <http://www.itf-fund.si/dokumenti/dokument.asp?id=2> (14. maj 2007).

Migliorisi, Stefano (2007): Seminar o skladnosti politik za razvoj, Ljubljana, 28. maj 2007.

Migliorisi, Stefano (2007): Seminar o skladnosti politik za razvoj, Ljubljana, 21. maj 2007.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (2005): *Novice*. Dostopno na http://www.mkgp.gov.si/index.php?id=944&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1007&tx_ttnews%5BbackPid%5D=576&cHash=30a326c532 (18. maj 2007).

Muerle, Holger (2007): *Towards a Division of Labour in European Development Co-operation: Operational Options*. Dostopno na [http://www.die-gdi.de/die_homepage.nsf/6f3fa777ba64bd9ec12569cb00547f1b/be803da30eaa92b8c12572670041d831/\\$FILE/Towards_a_division_of_Labour.pdf](http://www.die-gdi.de/die_homepage.nsf/6f3fa777ba64bd9ec12569cb00547f1b/be803da30eaa92b8c12572670041d831/$FILE/Towards_a_division_of_Labour.pdf) (30. marec 2007).

Nugent, Neil (1994): *The government and the politics of the European Union*. London: MacMillan.

OECD (2004a): *DAC Members and the Date of Membership*. Dostopno na http://www.oecd.org/document/38/0,2340,en_2649_33721_1893350_1_1_1_1,00.html (3. maj 2007).

OECD (2004b): *Development Co-operation Directorate (DAC)*. Dostopno na http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_33721_1_1_1_1_1,00.html (3. maj 2007).

OECD (2005a): *Making poverty reduction work : OECD's role in development partnership*. Pariz: OECD.

OECD (2005b): *Migration, Remittances and Economic Development, The Development dimension series*. Pariz: OECD.

OECD (2005c): *Policy Coherence for Development: Promoting Institutional Good Practice*. Pariz: OECD.

OECD (2005d): *Development Co-Operation Directorate, DAC List of ODA Recipients as at 1 January 2005*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/23/34/37954893.pdf> (20. april 2007).

OECD (2006a): *The development dimension, Aid for Trade, Making it Effective*. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/27/14/37198197.pdf> (10. april 2007).

OECD (2006b): *Statistics, Official bilateral commitments by sector*. Dostopno na: <http://stats.oecd.org/wbos/default.aspx?DatasetCode=TABLE5> (20. maj 2007).

OECD (2006c): *Statistics, Web browser for OECD.stat*. Dostopno na <http://stats.oecd.org/wbos/default.aspx?DatasetCode=TABLE%202A> (20. maj 2007).

OECD (2006d): *About OECD*. Dostopno na http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html (22. marec 2007).

Picciotto, Robert (2005): *Policy Coherence and Development Evaluation Concepts, Issues and Possible Approaches*. V OECD: *Fostering Development in a Global Economy: A Whole of Government Perspective*, 29–41. OECD: Paris.

Pingali, Prabhu, Kostas Stamoulis in Randy Stringer (2006): *Eradicating extreme poverty and hunger: Towards a coherent policy agenda*. V OECD: *Trade, Agriculture and Development, Policies working together*, 167–183. Pariz: OECD.

Platform (2006): *Three C-s defined*. Dostopno na http://www.three-cs.net/3cs_defined (1. junij 2007).

Rdeči križ (2006): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.rks.si/> (14. maj 2007).

Riddell, Roger (1987): *Foreign Aid Reconsidered*. London: ODI.

RTV SLO (2006): *Hude posledice reforme sladkorja*. Dostopno na http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=1&c_id=83238 (19. maj 2007).

Russet, Bruce in Harvey Starr (1992): *Svetovna politika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Sloga, Platforma nevladnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč (2006): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.sloga-platform.org/> (14. maj 2007).

Slovenska demokratska stranka (2006): *Razprava o poslanskem vprašanju o posledicah reforme sladkornega sektorja na TSO*. Dostopno na http://www.sds.si/index.php?section=news&news=novice/061124_114410.txt (18. maj 2007).

Slovenska Karitas (2005): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.karitas.si/> (14. maj 2007).

The Secretariat of the African, Caribbean and Pacific Group of States (2006): *Members*. Dostopno na http://www.acpsec.org/en/jpa/edinburgh/ACP_PA_members_e.htm (1. junij 2007).

The World Bank (2006): *Country Groups*. Dostopno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20421402~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html> (20. marec 2007).

The World Bank (2006): *Country Classification*. Dostopno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/DATASTATISTICS/0,,contentMDK:20420458~menuPK:64133156~pagePK:64133150~piPK:64133175~theSitePK:239419,00.html> (20. marec 2007).

Trzeciak-Duval, Alexandra (2006): Policy coherence for development: distilling lessons from OECD work. V OECD: *Trade, Agriculture and Development, Policies working together*, 23–39. Pariz: OECD.

UN Office of the High Representative for the Least Developed Countries (2006): *Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States, The Criteria for the identification of the LDCs*. Dostopno na <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/lcd/lcd%20criteria.htm> (20. marec 2007).

UN Office of the High Representative for the Least Developed Countries (2006): *Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States, List of Least Developed Countries*. Dostopno na <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/lcd/list.htm> (20. marec 2007).

Unicef Slovenije (2005): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.unicef.si/main/home.wlgt> (14. maj 2007).

Ustanova »SKUPAJ« (2005): *Predstavitev*. Dostopno na <http://www.together-foundation.si/> (14. maj 2007).

Von Braun, Joachim in Tewodaj Mengistu (2006): How can policy coherence enhance global agricultural trade? V OECD: *Trade, Agriculture and Development, Policies working together*, 105–129. Pariz: OECD.

Wikipedia (2006): *Customs Union*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Customs_union (9. april 2007).

Wikipedia (2006): *Free trade Area*. Dostopno na http://en.wikipedia.org/wiki/Free_trade_area (9.april 2007).

World Bank (1999): *Review of Aid Co-Ordination and the Role of the World Bank*. Washington: World Bank.

World Bank (2003): *Slovenia prepares for Graduation from World Bank*. Dostopno na <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/NEWS/0,,contentMDK:20014159~menuPK:3327604~pagePK:34370~piPK:34424~theSitePK:4607,00.html> (13. maj 2007).

World Bank (2005): *World Bank Press Reviews, World Bank Development Indicators*. Washington DC: World Bank.

World Trade Organization (2006): *Understanding the WTO, Principles of the Trading System*. Dostopno na http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact2_e.htm (4. april 2007).

8.2 Seznam primarnih virov

18-mesečni program treh predsedujočih držav Nemčije, Portugalske in Slovenije na področju razvojnega sodelovanja, The 18-Month Programme on Development Policy of the three Presidencies of Germany, Portugal and Slovenia, sprejet januarja 2008. Dostopno na <http://www.bmz.de/en/service/infothek/buerger/TrioPrsidentschaft.pdf> (20. februar 2007).

Amsterdamska pogodba, Treaty of Amsterdam, sprejeta 2. oktobra 1997, v veljavi od 1. maja 1999. Vključuje Konsolidirano pogodbo o Evropski uniji, *Consolidated version of the Treaty on European Union*, objavljena v Uradnem listu EU, C 340, dne 10. novembra 1997. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11997D/htm/11997D.html> (27. marec 2007).

Delovni program Sveta za leto 2006, predložen s strani Avstrije in Finske, Operational Programme of the Council for 2006 submitted by the incoming Austrian and Finnish Presidencies, sprejet 22. decembra 2005, C 16065/05. Dostopno na http://www.eu2006.fi/the_presidency/en_GB/work_programme/_files/75197089060421975/default/st16065.en05.pdf (4. april 2007).

Evropski svet (2002): *Zaključki Sveta za splošne zadeve, Council meeting, Gerenarl Affairs*, 6596/02 (Presse 48) z dne 11. marec 2002. Dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/gena/69769.doc> (22. marec 2007).

Evropski svet (2005): *Zaključki Sveta, Svet za splošne in zunanje odnose, Council of the European Union, General Affairs and External Relations*, C 8817/05 (Presse 112), z dne 23. in 24. maj 2005. Dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/gena/85008.doc> (20. marec 2007).

Evropski svet (2006a): *Uredba Sveta (ES) št. 318/2006 o skupni ureditvi trgov v sektorju sladkorja* z dne 20. februarja 2006, objavljena v Uradnem listu EU št. L 58/1 dne 20. februarja 2007. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/oj/2006/l_058/l_05820060228sl00010031.pdf (16. maj 2007).

Evropski svet (2006b): *Uredba sveta (ES) št. 320/2006 o ustanovitvi začasne sheme za prestrukturiranje industrije sladkorja v Skupnosti in spremembi Uredbe (ES) št. 1290/2005 o financiranju skupne kmetijske politike* z dne 20. februarja 2006, objavljena v Uradnem listu EU št. L 58/42 dne 28. februarja 2006. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/oj/2006/l_058/l_05820060228sl00420050.pdf (16. maj 2007).

Evropski svet (2006c): *Zaključki o smernicah EU glede komplementarnosti in delitve dela, Conclusions of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on EU guidelines on complementarity and division of labour*, sprejeti 17. oktobra 2006, C 14029/06. Dostopno na <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st14/st14029.en06.pdf> (7. maj 2007).

Evropski svet (2006d): *Zaključki Sveta za splošne in zunanje odnose, Council conclusions*, sprejeti v Luxemburgu 16. in 17. oktobra 2006, C 13340/06 (Presse 265). Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/91351.pdf (7. maj 2007).

Evropski svet (2006e): *Zaključki Sveta za splošne in zunanje zadeve, Council conclusions*, sprejeti v Luxemburgu 10. in 11. aprila 2006, C 7939/06 (Presse 95). Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/gena/89219.pdf (7. maj 2007).

Evropsko soglasje o razvoju, The European Consensus, sprejet dne 20. decembra 2005 (O. J. C 46/01, 24. februar 2006). Dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/newsWord/en/gena/87092.doc> (20. marec 2007).

Konvencija iz Loméja, ACP- ECC Convention, podpisana med EU in AKP državami v Loméju 28. februarja 1975. Dostopno na <http://www.acpsec.org/en/conventions/lome1.htm> (7. maj 2007).

Ministrska deklaracija, Ministerial declaration, sprejeta 20. novembra 2001 na četrtem ministrskem zasedanju Svetovne trgovinske organizacije v Dohi. Dostopno na http://www.wto.org/English/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm#agriculture (15. maj 2007).

Ministrstvo za zunanje zadeve (2006): *Zakon o mednarodnem razvojnem sodelovanju*, sprejet 23. junija 2006, objavljen v Ur.l.št. 70/2006. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/zakoni/zakon_o_mednarodnem_razvojnem_sodelovanju_republike_slovenije/ (10. maj 2007).

Pariška deklaracija o učinkovitosti pomoči, Paris Declaration on Aid Effectiveness, sprejeta v Parizu, dne 2. marec 2005. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/11/41/34428351.pdf> (22. marec 2007).

Partnerski sporazum med EU in ACP državami, the EC-ACP Partnership Agreement, sprejet 14. novembra 2001 na četrtem ministrskem zasedanju Svetovne trgovinske organizacije v Dohi. Dostopno na http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_acp_ec_agre_e.htm (15. maj 2007).

Pogodba iz Nice, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte, Treaty of Nice, Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the Treaties establishing the European Communities and certain related acts, sprejeta dne 26. februarja 2001, v veljavi od dne 1. februarja 2003, objavljena v Uradnem listu EU, O. J. C 80, 10. marca 2001. Dostopno na http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf (20. maj 2007).

Pogodba o Evropski uniji, Treaty on the European Union, sprejeta v Maastrichtu 7. februarja 1992 in v veljavi od 1. novembra 1993, objavljena v Uradnem listu EU, C 1991, dne 29 junija 1992. Dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html> (27. marec 2007).

Poročilo mednarodne konference o financiranju za razvoj, Report of the International Conference on Financing for Development, A/CONF.198/11, z dne 22. marec 2002. Dostopno na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/392/67/PDF/N0239267.pdf?OpenElement> (21. marec 2007).

Prečiščena pogodba o Evropski uniji iz leta 2002, Consolidated version of the Treaty on European Union, objavljena v Uradnem listu EU dne 24.12.2002, C 325/5. Dostopno na: http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12002M/pdf/12002M_EN.pdf (27. februar 2007).

Register predpisov Slovenije (2005): *Zakon o zunanjih zadevah*, sprejet 25. maja 2001, objavljen v Ur.l. RS 45/2001 dne 7. junija 2001. Dostopno na http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_ZAKO1611.html (13. maj 2007).

Smernice za poročanje o ODA, izdane s strani OECD DAC, DAC Statistical Reporting Directives, 6. aprila 2007, DCD/DAC (2007) 34. Dostopno na <http://www.oecd.org/dataoecd/28/62/38429349.pdf> (3. maj 2007).

Sporazum iz Cotonouja, The Cotonou Agreement, podpisan v Cotonouju, 23. junija 2000. Dostopno na <http://www.acpsec.org/en/conventions/cotonou/accord1.htm> (20. maj 2007).

Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu »EU Kodeks obnašanja glede delitve dela v razvojni politiki, Commission communication - "EU Code of Conduct on Division of labour in Development Policy", izdana 28. februarja 2007, COM (2007) 72. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2007/com2007_0072en01.pdf (7. maj 2007).

Sporočilo Komisije: Pomoč EU - nuditi več, hitreje in bolje, 2. marec 2006 (COM(2006) 87 konč.). Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sl/com/2006/com2006_0087sl01.pdf (20. maj 2007).

Sporočilo Komisije: Skupno večletno načrtovanje», Commission communication - "Increasing the impact of EU aid: A common framework for drafting country strategy papers and joint multiannual programming", 2. marec 2006, COM (2006) 88. Dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0088en01.pdf (7. maj 2007).

9. Priloge

Priloga A: Seznam DAC držav prejemnic ODA (Official Development Assistance - Uradna razvojna pomoč), ki velja od januarja 2006 za poročanje o ODA 2005, 2006, 2007

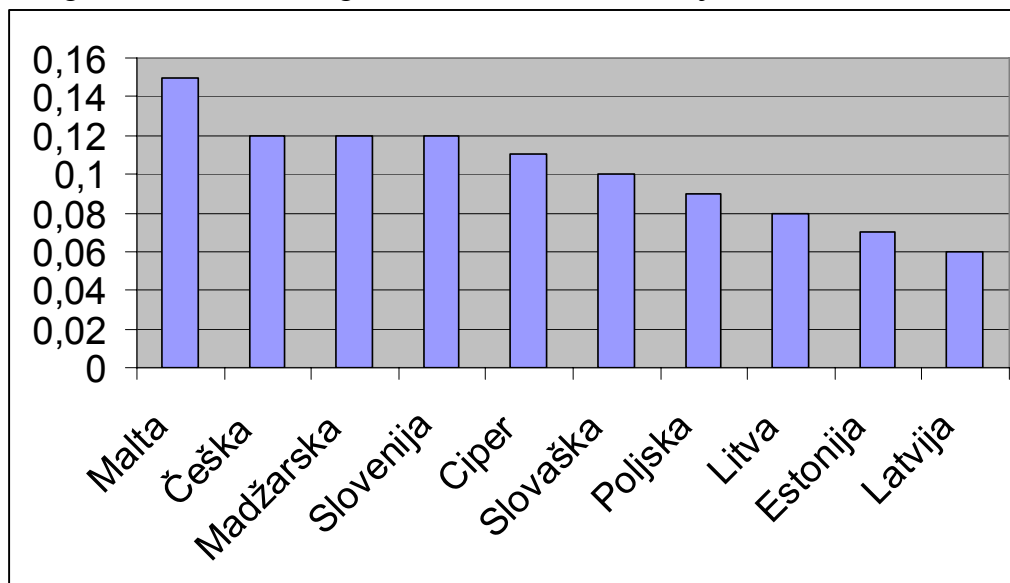
Najmanj razvite države	Druge države z nizkim prihodkom (BND < \$825 v 2004 na prebivalca)	Države in teritoriji z nižjim srednjim prihodkom (BND \$826-\$3255 v 2004 na prebivalca)	Države in teritoriji z zgornje srednjim prihodkom (BND \$3256-\$10065 v 2004 na prebivalca)
Afganistan Angola Bangladeš Benin Butan Burkina Faso Burundi Kambodža Cape Verde Centraloafriška republika Čad Komori Demokratska Republika Kongo Džibuti Ekvatorialna Gvineja Eritreja Etiopija Gambija	Kamerun Kongo Slonokoščena obala Gana Indija Kenija Koreja Kirgizija Moldova Mongolija Nikaragva Niger Pakistan Papua Nova Gvineja Tadžikistan Uzbekistan Vietnam Zimbabve	Albanija Alžir Armenija Azerbajdžan Belorusija Bolivija Bosna in Hercegovina Brazilija Kitajska Kolumbija Kuba Dominikanska Republika Ekvador Egipt El Salvador Fidži Gruzija Gvatemala	* Anguilla Antigua in Barbuda Argentina Barbados Belize Bocvana Čile Cookovi otoki Kostarika Hrvaška Dominika Gabon Grenada Libanon Libija Malezija Mavricij * Mayotte
Gvineja Gvineja-Bissau Haiti Kiribati Laos Lesoto Liberija Madagaskar Malavi Maldivi Mali Mavretanija Mozambik Burma (Myanmar) Nepal Niger Ruanda Samoa Sao Tome in Principe Senegal Sierra Leone Solomonovi otoki Somalija Sudan Tanzanija Vzhodni Timor Togo Tuvalu Uganda Vanuatu Jemen Zambija		Gvajana Honduras Indonezija Iran Irak Jamajka Jordanija Kazahstan Makedonija Maršalovi otoki Mikronezija Maroko Namibija Niue Palestinska admin. področja Paragvaj Peru Filipini Srbija in Črna Gora Šri Lanka Surinam Swaziland Sirija Tajska * Tokelau Tonga Tunizija Turkmenistan Ukrajina * Wallis in Futuna	Mehika *Montserrat Nauru Oman Palau Panama Savdska Arabija Sejšeli Južna Afrika * Sv. Helena Sv. Kitts-Navis Sv. Lucija Sv. Vincent in Grenadini Trinidad in Tobago Turčija * Turk in Caicos Urugvaj Venezuela

* Teritorij.

(1) Savdska Arabija je prešla prag visokega državnega prihodka v letu 2004. Po metodologiji Odbora za razvojno pomoč (DAC) -OECD bo s ponovnim pregledom prešla iz seznama leta 2008, v kolikor bo ostala v letu 2005 in 2006 država z visokimi prihodki. Njena neto ODA s strani DAC članic je bila 9,9 mio USD v letu 2003 in 9,0 mio USD v 2004 (predhodna napoved za 2004).

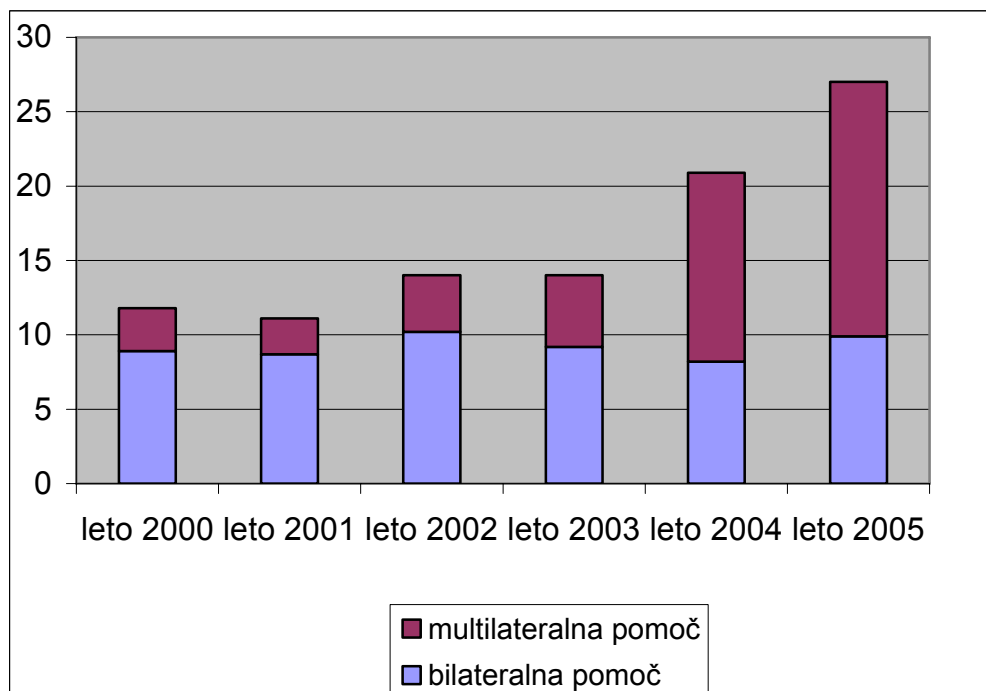
Vir: DCD/DAC (2007) 34.

Priloga B: Delež BND, ki ga deset novih članic namenja za ODA

Vir: povzeto po CONCORD 2007: 7.

Priloga C: Razmerje med bilateralno in multilateralno pomočjo v Sloveniji, v milijonih evrov

Vir: povzeto po Mavko 2006: 43,44 in Poročilu o uradni razvojni pomoči RS v letu 2005.

Priloga D : Proizvodnja sladkorne pese v državah članicah na 1000 hektarjih

	2005	2006
<i>geo</i>		
<i>eu27</i> European Union (27 countries)	2246.145	:
<i>eu25</i> European Union (25 countries)	2219.631	:
<i>be</i> Belgium	85.527	82.912
<i>bg</i> Bulgaria	1.294	1.356
<i>cz</i> Czech Republic	65.569	60.958
<i>dk</i> Denmark	47.018	41.426
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)	420.100	357.600
<i>ee</i> Estonia	0.000	0.000
<i>ie</i> Ireland	30.999	:
<i>gr</i> Greece	42.500	27.000
<i>es</i> Spain	102.000	86.900
<i>fr</i> France	379.516	379.484
<i>it</i> Italy	253.043	201.675
<i>cy</i> Cyprus	:	:
<i>lv</i> Latvia	13.500	12.000
<i>lt</i> Lithuania	21.000	18.500
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)	0.000	0.000
<i>hu</i> Hungary	61.643	50.183
<i>mt</i> Malta	:	:
<i>nl</i> Netherlands	91.313	82.781
<i>at</i> Austria	44.211	39.401
<i>pl</i> Poland	286.179	262.046
<i>pt</i> Portugal	8.623	4.038
<i>ro</i> Romania	25.220	39.810
<i>si</i> Slovenia	5.057	6.684
<i>sk</i> Slovakia	33.052	27.690
<i>fi</i> Finland	31.300	23.900
<i>se</i> Sweden	49.182	43.592
<i>uk</i> United Kingdom	148.299	:

Vir: Eurostat.

Priloga E: Pridelava sladkorne pese v državah članicah v 1000 tonah

	2005	2006
<i>eu27</i> European Union (27 countries)	135619.680	:
<i>eu25</i> European Union (25 countries)	134865.290	:
<i>be</i> Belgium	5983.173	5666.621
<i>bg</i> Bulgaria	24.731	26.788
<i>cz</i> Czech Republic	3495.600	3138.326
<i>dk</i> Denmark	2762.584	2314.177
<i>de</i> Germany (including ex-GDR from 1991)	25284.700	20646.600
<i>ee</i> Estonia	0.000	0.000
<i>ie</i> Ireland	1394.960	:
<i>gr</i> Greece	2800.000	1600.000
<i>es</i> Spain	7275.700	6045.400
<i>fr</i> France	31242.506	29765.150
<i>it</i> Italy	14155.683	10641.310
<i>cy</i> Cyprus	:	:
<i>lv</i> Latvia	519.900	456.000
<i>lt</i> Lithuania	798.500	717.100
<i>lu</i> Luxembourg (Grand-Duché)	0.000	0.000
<i>hu</i> Hungary	3515.865	2547.510
<i>mt</i> Malta	:	:
<i>nl</i> Netherlands	5930.984	:
<i>at</i> Austria	3132.604	2493.097
<i>pl</i> Poland	11912.444	11474.820
<i>pt</i> Portugal	604.879	319.246
<i>ro</i> Romania	729.658	1152.201
<i>si</i> Slovenia	260.095	262.031
<i>sk</i> Slovakia	1732.612	1370.908
<i>fi</i> Finland	1181.300	952.000
<i>se</i> Sweden	2381.200	:
<i>uk</i> United Kingdom	8500.000	:

Vir: Eurostat.